

Nationaal Archief
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Nummer Toegang: 3.19.02

Inventaris van het archief van de Heren van Altena

Versie: 08-12-2020

H. Hardenberg

Nationaal Archief, Den Haag 1932

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	12
Inhoud en structuur van het archief.....	14
Verantwoording van de bewerking.....	14
Ordering van het archief.....	14
Verwant materiaal.....	15
Beschikbaarheid van kopieën.....	15
Publicaties.....	15
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	17
A. Stukken betreffende de betrekkingen tot het leenheerlijke en landsheerlijke gezag.....	17
I. Verhouding tot de leenheren.....	17
II. Grenzen van het territoire.....	17
III. Privilegiën.....	18
IV. Belastingen.....	18
V. Grafelijke tol.....	18
B. Stukken betreffende het bestuur over den lande van Altena en de stad Woudrichem.....	19
I. Algemeen.....	19
II. Aanstelling van ambtenaren.....	19
III. Justitiële zaken.....	19
IV. Beden.....	20
V. Tolwezen.....	20
VI. Dijkwezen.....	21
C. Persoonlijke stukken.....	22
I. Dirk van Altena. ?-1242.....	22
II. Gerard van Horne. 1301-1322.....	22
III. Willem van Horne. 1322-1351.....	22
IV. Dirk van Horne. 1345-1351.....	22
V. Willem van Horne. 1351-1357.....	23
VI. Dirk, gezegd Loef van Horne. 1357-1369.....	23
VII. Willem van Horne. 1369-1386.....	23
VIII. Willem van Horne. 1417-1436.....	23
IX. Frederik, graaf van Meurs. 1436-1440.....	24
X. Jacob, graaf van Horne. 1440-1469.....	24
XI. Jacob, graaf van Horne. 1469-1486.....	24
XII. Johanna van den Gruythuyse, gravin van Horne. 1486-1502.....	25
XIII. Jacob, graaf van Horne. 1504-1531.....	25
XIV. Johan, graaf van Horne. 1531-1540.....	26
XV. Philips van Montmorency, graaf van Horne. 1540-1568.....	26
XVI. Joris van Hornes, graaf van Houtkercke. 1576.....	27
XVII. Herman, graaf van Nieuwenaar en Meurs. 1577-1578.....	27
XVIII. Walburga, gravin van Nieuwenaar en Meurs. 1578-1590.....	27
D. Stukken betreffende het beheer der rechten en bezittingen.....	28
I. Algemeen.....	28
a. Registers van lenen en buitenlenen.....	28
b. Rekeningen der rentmeesters.....	28
II. Rechten en bezittingen in den lande van Altena.....	28

a. Aankomstitels van huizen en landerijen.....	28
aa. Almkerk.....	28
bb. Babiloniënbroek.....	28
cc. Emmikhoven.....	29
dd. Giessen.....	29
ee. Woudrichem.....	29
b. Aankomstitels van erftijnsen.....	29
c. Aankomstitels van heerlijke rechten.....	29
aa. Gerecht van Andel.....	29
bb. Gerechten van Giessen en Andel.....	29
cc. Recht van de wind te Giessen.....	30
dd. Recht van de gruit te Woudrichem.....	30
d. Andere stukken betreffende rechten en goederen.....	30
aa. Grote tiend te Uppel.....	30
bb. Tienden van De Werken.....	30
cc. Tolhuis te Woudrichem.....	30
e. Processen.....	31
III. Rechten en bezittingen buiten den lande van Altena.....	31
a. Zuid-Holland.....	31
b. Gelderland.....	32
c. Limburg.....	32
E. Aanhangel.....	33
I. Stukken betreffende het graafschap Horne en de heerlijkheid Ghoor.....	33
II. Stukken, vermoedelijk afkomstig uit het archief der heren van Altena, waarvan de samenhang met dat archief niet blijkt.....	33
III. Stukken, waarvan niet blijkt, dat zij tot het archief der heren van Altena hebben behoord.....	34
III. Aanvulling (herkomst onbekend).....	35
Bijlagen.....	37
Regesten.....	37

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Heren van Altena

Archiefbloknummer:

35072

Omvang:

145 inventarisnummer(s) ; 0,80 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

De stukken zijn deels geschreven in het gotische cursiefschrift, met name in de oud-Hollandse klerkencursief.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Familie Van Altena

Altena, Dirk van (-1242)

Horne, Gerard van (1301-1322)

Horne, Willem van (1322-1351)

Horne, Dirk van (1345-1351)

Horne, Willem van (1351-1357)

Horne, Dirk Loef van (1357-1369)

Horne, Willem van (1369-1386)

Horne, Willem van (1417-1436)

Meurs, Frederik graaf van (1436-1440)

Horne, Jacob graaf van (1440-1469)

Horne, Jacob graaf van (1469-1486)

Gruythuyse gravin van Horne, Johanna van den (1486-1502)

Horne, Jacob graaf van (1504-1531)

Horne, Johan graaf van (1531-1540)

Montmorency graaf van Horne, Philips van (1540-1568)

Nieuwenaar en Meurs, Herman graaf van (1577-1578)

Nieuwenaar en Meurs, Walburga gravin van (1578-1590)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief van de Heren van Altena bevat persoonlijke stukken van de afzonderlijke familieleden als testamenten en commissiebrieven, en diverse charters in verband met beleningen, vonnissen en verzoeningen. Daarnaast zijn er registers overgeleverd met gegevens over het beheer van de rechten en bezittingen van land en goederen in de Hollandse heerlijkheden van Altena (voornamelijk Woudrichem), Horne, Ghoor en enkele bezittingen in Zuid-Holland, Gelderland en Limburg. De oudste charters stammen uit de dertiende eeuw.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van kwetsbare of slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Heren van Altena, nummer toegang 3.19.02, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Heren van Altena, 3.19.02, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

De oorsprong der heren van Altena verliest zich in de nevelen der tijden. Oude geslachtslijsten en Kronieken gewagen van een afstamming uit de graven van Teisterbant ¹. Omstreeks de tweede helft der elfde eeuw zou evenwel een erfdochter van Altena de heerlijkheid op haar man uit het huis Montbélard hebben overgebracht ². Hoe dit zij, met zekerheid kan eerst melding gemaakt worden van Dirk van Altena, die van 1145 tot 1172 in verscheidene Hollandse oorkonden als getuige optreedt. Blijkens een gift aan de abdij van Averbode in 1152 moet hij ook in Brabant goederen hebben bezeten ³. In 1187 vinden wij zijn zoon Boudewijn vermeld, wiens aanspraken op Altena door de graaf van Cleve als leenheer werden erkend ⁴.

Omtrent Dirk van Altena, die volgt, is meer bekend. Aanvankelijk gehuwd met Maria, dochter van Hendrik I van Brabant, hertrouwde hij vóór 1224 met Imama Schellaert ⁵, bij wie hij, evenals bij zijn eerste vrouw, geen kinderen naliet, zodat met hem het geslacht der dynasten van Altena in de rechte lijn uitstierf. Na zijn dood vererfde het land van Altena op zijn neef Willem van Horne, de oudste zoon van zijn zuster Margaretha, welke de echtgenote was van Engelbert van Horne. Een oorkonde uit 1212 leert ons, dat de voornoemde Dirk van Altena behalve deze zuster een broeder, Walter genaamd, een oom van vaderszijde, Hendrik geheten, en twee neven, Boudewijn en Dirk, bezat; een oorkonde uit 1247, dat hij nog een zuster, genaamd Sophia en gehuwd met Leo (van der Aa), kastelein van Brussel, had, die in gemeld jaar de goederen, door haar en haar echtgenoot van Dirk van Altena geërfd - waaronder de heerlijkheid Weert -, aan Willem van Horne afstond ⁶. Laatstgenoemde komt reeds op 7 Mei 1230 als mederegent over Altena voor, zoals blijkt uit een acte, waarbij Dirk van Altena verklaart het slot Altena en onderhorigheden aan graaf Floris IV van Holland te hebben opgedragen, en gezamenlijk met zijn neef Willem van Horne daarmee te zijn beleend. Uit deze acte blijkt tevens, dat Dirk van Altena zijn allodium in Woudrichemmerwaard insgelijks aan de graaf van Holland in leen opgedragen had, en dat Willem van Horne dit zelfstandig te leen ontving ⁷.

Willem I van Horne, sedert 1242 alleenheerser over Altena, overleed vóór 29 April 1265 ⁸, en werd opgevolgd door zijn tweede zoon Dirk, overleden vóór 7 November 1272 ⁹. Na diens dood trad zijn broeder Willem II van Horne, die na het overlijden van hun vader in Horne was opgevolgd, eveneens als heer van Altena op. Willem II van Horne maakte de 23e November 1300 op het kasteel te Weert zijn testament ¹⁰, en overleed vóór 28 Januari 1301 ¹¹, opgevolgd door zijn zoon Willem III van Horne, die echter maar kort in het bezit der heerlijkheid is geweest, want reeds de 27e Maart vindt men zijn broeder Gerard als heer van Altena vermeld ¹².

Dat Altena oudtijds gedeeltelijk aan de graven van Holland en gedeeltelijk aan de graven van Cleve leenroerig was, wordt ons uit hetgeen hier volgt, duidelijk.

- 1 Vergl. F.V. Goethals: Histoire généalogique de la maison de Hornes, p. 43, noot 1; Gert vander Schueren: Clevische Chronik (ed. R. Scholten), p. 47, en het merkwaardig betoog omtrent de oorspronkelijke onafhankelijkheid der heren van Altena van de graven van Holland, te vinden onder no. 24 van de hierna volgende inventaris.
- 2 Goethals, loc. cit., en W.A. van Spaen: Oordeelkundige inleiding tot de historie van Gelderland, deel III, p. 210. Van Spaen wijst in dit verband op de overeenkomst der geslachtswapens van Montbéliard en Altena.
- 3 Van Spaen, loc. cit., p. 211.
- 4 Als voren.
- 5 Goethals, loc. cit., p. 46.
- 6 Inv.no. 92. Vergl. F.C. Buskens: Tropheés de Brabant, deel II, p. 110.
- 7 Inv.no. 2.
- 8 L.P.C. van dan Bergh: Oorkondeboek voor Holland en Zeeland, deel II, no. 125.
- 9 L.P.C. van dan Bergh: Oorkondeboek voor Holland en Zeeland, deel II, no. 244.
- 10 Een copie van dit testament is opgenomen in een handschrift van P.C. Bockenbergh, getiteld "Annotationes de nobilibus familiis Neerlandicis" (Univ. Bibl. Utrecht, m.s. 1646).
- 11 G. Brom: Regesten betreffende het Sticht, no. 2938.
- 12 Brom, loc. cit., no. 2945.

10 April 1306 bekende Gerard van Horne zich ten onrechte de opvolging in Woudrichem en het land van Altena "alsoe verre als dat roeret van der heerscap van Cleve", en in alle overige goederen, waarmede de heer van Cleve zijn vader en zijn broeder Willem hadden beleend, te hebben aangematigd, zijnde deze goederen bij ontstentenis van een rechte leenvolger en de leenheer komen te vervallen. Onder belofte om de graaf met twintig welgeboren mannen ter heervaart te zullen dienen, verwierf Gerard van Horne ze nochtans weder in leen ¹³.

Uit zijn eerste huwelijk met Johanna van Leuven was hem een zoon Willem geboren, die reeds als kind tot echtgenoot voor Ada van Putten, erfdochter van heer Nicolaas van Putten en Strijen, werd bestemd. Bij het daartoe opgemaakte contract in 1315 zegde Gerard van Horne zijn zoon toe, om hem, zodra hij de twaalf-jarige leeftijd had bereikt en dus volgens middeleeuwse begrippen mondig was geworden, de heerlijkheid Altena af te staan ¹⁴. Terwijl op 26 September 1321 Gerard nog als heer van Altena voorkomt ¹⁵, treedt de 27e Augustus 1322 zijn zoon Willem IV van Horne als zodanig op ¹⁶. Het schijnt, dat er tussen vader en zoon onenigheid is gerezen, want in een acte uit 1330 verklaart Gerard van Horne zich met zijn zoon te hebben verzoend en hem op zijn Hollandse lenen te hebben gezet; tevens verzocht hij de graaf van Cleve, om gemelde zoon met al zulk goed te belenen, als "hoert totter heerscap van Outena" ¹⁷. Twee jaren later verkocht Dirk van Cleve al zijn rechten op het land van Altena aan graaf Willem III van Holland ¹⁸, en in 1334 eveneens de suzeriniteit over het land en de "poorte" van Woudrichem, waarmede Willem van Horne door de graaf van Holland afzonderlijk werd beleend ¹⁹. Willem IV van Horne werd opgevolgd door zijn oudste zoon Gerard, die men voor de eerste maal tegenkomt in een oorkonde van 1 Juli 1344 ²⁰, doch die reeds het volgende jaar in de strijd tegen de Friezen sneuvelde. Behalve zijn oudste zoon Gerard uit zijn huwelijk met Ada van Putten, had Willem IV van Horne vier zoons nagelaten, door hem bij zijn tweede echtgenote Else van Cleve, verwekt. De oudste van hen, wederom Willem geheten, was evenwel nog minderjarig. Derhalve werd aanvankelijk zijn oom en voogd Dirk van Horne, heer van Perwez, met de heerlijkheid Altena beleend, die in 1351 door gemelde Willem werd opgevolgd ²¹.

Willem V van Horne geraakte weldra in moeilijkheden met zijn leenheer, daar hij in gebreke bleef om hem in de oorlog tegen de bisschop van Utrecht te dienen. 30 November 1356 veroordeelde Willem van Beieren de heer van Altena om op eerste aanmaning met twintig welgeboren mannen ter heervaart te verschijnen. Bovendien werd aan de onderzaten van de lande van Altena een boete van 1200 oude schilden opgelegd, waarvan 450 schilden aan de graaf van Holland en de rest aan heer Willem te voldoen ²², hetgeen er wellicht op wijst, dat de onderzaten aan het verzuim van hun heer mede schuldig waren. Als sterfjaar van Willem V van Horne wordt algemeen 1357 aangegeven. Vreemd is het, dat op de 3e April van dat jaar zijn jongste broeder Dirk, gezegd Loef van Horne, met Altena beleend werd ²³, daar toch Willem voornoemd bij zijn echtgenote Mechteld van Arkel ²⁴ een zoon achterliet. Aangezien deze zoon in November 1368 nog onmondig was en eerst na de 3e Mei 1369 met de heerlijkheid werd verleid, is evenwel de mogelijkheid niet uitgesloten, dat hij bij het overlijden van zijn vader nog niet het levenslicht had aanschouwd, in

13 Archief Leenkamer Holland, no. 22, fol. 60vo en 61. Vergl. inv. no. 3, waarbij een afschrift van een ongedateerde acte, welke bijna woordelijk met die van 10 April 1306 overeenstemt, behoudens dit verschil, dat inplaats van het land van Altena van Woudrichemmerwaard wordt gesproken. Zie nog Gert van der Schueren, loc. cit., p. 242: "Ao 1307 belehent Gerardt van Horne mit die Manscap van Altena van Woldrichem und Woldrichemerwardt als ein ledig verfallen lehen".

14 Leenkamer Holland, no. 78, fol. 40-42. Met jaartal 1305 aldaar als datering voor deze acte vermeld, is kennelijk een schrijffout van de copist.

15 Leenkamer Holland, no. 51, II, fol. 30.

16 Inv.no. 7.

17 Inv.no. 4.

18 Leenkamer Holland, no. 22, fol. 61vo.

19 Van Mieris, deel II, groot charterboek der graaven van Holland p. 569.

20 P.C. Muller: Regesta Hannoensia p. 293.

21 Inv.no's 34 en 35.

22 Leenkamer Holland, no. 25, fol. 19vo.

23 Inv.no. 36.

24 Inventare der nicht-Staatlichen Archive dez Provinz Westfalen, Band I, Heft IV, Kreis Steinfurt, p. 136 en 139.

welk geval zijn geboorte tussen de 3e April en de 3e Mei gesteld kan worden. Ten aanzien van het feit, dat Dirk Loef van Horne de rechten van zijn jeugdig neef met voeten trad, bestaat er niet de minste twijfel. Wel verre van de houding aan te nemen, of hij slechts als diens voogd optrad, liet hij de onderzaten uit de lande van Altena zweren om hem als hun heer te erkennen. Meer dan tien jaren wist Dirk Loef van Horne zich in de door hem geusurpeerde heerschappij over Altena te handhaven, tot dat hij in 1368 door Albrecht van Beieren van de heerlijkheid vervallen werd verklaard op grond van zijn weigering om zijn leenheer ter heervaat te dienen, bij welke gelegenheid hij zich voor hertog Albrecht en diens gemalin tevens te verantwoorden had nopens het feit, dat hij zich het rechtmatig erfdeel van de zoon van zijn overleden broeder toegeëigend had, alsook wegens de vele euvelheden en knevelarijen, waaraan hij zich gedurende zijn bestuur der heerlijkheid had schuldig gemaakt²⁵. Nog in hetzelfde jaar kwam er tussen Dirk Loef van Horne en zijn jongste broeder Arnold, de latere bisschop van Utrecht enerzijds, en hun neef Willem, zoon van Willem V van Horne en Mechteld van Arkel anderzijds, een verzoening en boedelscheiding tot stand, waarbij aan laatstgenoemde ondermeer de heerlijkheden Horne en Altena werden toegewezen²⁶. 3 Mei 1369 bevestigde Dirk Loef van Horne de afstand dezer heerlijkheden, en verzocht hij aan Albrecht van Beieren om zijn neef Willem met Altena te belenen, wat niet lang daarna moet zijn geschied, daar wij de 24e Juni 1369 Willem VI van Horne als heer van Altena aantreffen²⁷. Als zodanig komt hij nog in een acte van 10 Mei 1386 voor, waarbij Willem van Horne aan de overheid van Woudrichem toestaat om gedurende zes achtereenvolgende jaren een belasting op het houden van paarden te heffen, en de opbrengst daarvan te besteden tot het bouwen van muren en het graven van vesten, terwijl hij voorts verlog geeft om een steenoven en een "tychelry" op te richten aan de overzijde van de Maas in Monnikenland²⁸. Willem VI van Horne heeft op de voltooiing van dit werk niet kunnen toezien, want ook hij schijnt het met Albrecht van Beieren aan de stok te hebben gekregen blijkens een oorkonde van 9 September 1386, waarbij hertog Albrecht aan zijn dienaar en knape Arent van Weyburch zekere goederen, die hem door de heer van Altena waren ontnomen, teruggeeft, welke acte de volgende zinsnede bevat: "want ons dat land van Altena aenghecomen is met allen recht, ende openbaerliken toeghewiist is met recht ende vonnissen van onzen mannen van Zutholland"²⁹. In het jaar daarop stond Albrecht van Beieren de heerlijkheid Altena aan zijn zoon Willem van Oostervant af, onder wiens bestuur de ommuring van Woudrichem werd voltooid. In een privilegebrief, de 23e October 1389 door Willem van Oostervant aan de ingezetenen van Woudrichem verleend, vindt men deze plaats voor het eerst als stad aangeduid³⁰.

Onenigheden, gerezen tussen vader en zoon, naar aanleiding van de moord op Willem Cuser en Aleida van Poelgeest leidden in 1393 tot de verwoesting van het slot Altena, dat op twee torens na geheel met de grond gelijk werd gemaakt³¹. Reeds in September 1394 verzoende Willem van Oostervant zich met zijn vader en stond hem het land van Altena met de stad Woudrichem af, welk gebied in Juli 1398 weder aan Willem van Oostervant terugkeerde³².

Altena bleef in het bezit der graven van Holland tot dat Jacoba van Beieren in 1417 aan het bewind was gekomen en deze de heerlijkheid opnieuw in leen uitgaf aan de oudste zoon van Willem VI van Horne die reeds in 1390 in Horne was opgevolgd³³.

25 Inv.no, 37. Zie reider M. Hardenberg: De stichting van het slot Loevestein. (Bijdragen en Mededelingen ."Gelre" XXXVII, p. 187-212)

26 Goethals, loc. cit., p. 215-218.

27 Leenkamer Holland, no. 51, II, fol. 24.

28 Leenkamer Holland, fol. 7vo. Over de heerlijkheid Monnikenland zie: W. van Dan van Brakel: De oorsprong van Loevestein en Monnikenland, en Hardenberg, loc. cit.

29 Leenkamer Holland no. 50, fol. 238.

30 Leenkamer Holland no. 51, II, fol. 10.

31 Aangaande de belegering van het slot Altena zie E. Devillers: Cartulaire des comtes de Hainaut II, p. 535-557.

32 (D. van Alphen): Vaderlandsche Chronijk, p. 254 en Th. van Riemsdijk: De Tresorie en Kanselarij van de graven van Holland en Zeeland, p. 186.

33 Inv.no. 40.

Willem VII van Horne schijnt, evenals zijn vader, nog tijdens zijn leven afstand te hebben gedaan van de heerschappij over Horne en die vanaf 1428 te hebben overgelaten aan Frederik, graaf van Meurs als "mombre des lands van Hoerne"³⁴. Blijkens een notitie gehecht aan een leenbrief voor den hierna te noemen Jacob van Horne, werd Frederik van Meurs wiens dochter Johanna in haar prille jeugd met Willem van Horne's onmondige zoon Jacob verloofd was, in 1436 met de heerlijkheid Altena beleend³⁵.

Jacob van Horne, in 1439 meerderjarig geworden zijnde, werd omstreeks 1440 door Philips de Goede te Keulen met Altena beleend, welke belening in 1447 nogmaals voor leenmannen van Holland plaats vond³⁶. In 1449 trok Jacob van Horne op een pelgrimsreis naar de Eeuwige Stad, alwaar hij tot ridder werd geslagen. Na zijn terugkeer uit Jeruzalem richtte hij zich aan Keizer Frederik III met het verzoek, om het land van Horne tot een graafschap te verheffen, aan welk verzoek de Keizer goedgunstig voldeed, daar de Horne's sedert eeuwen tot de aanzienlijkste geslachten uit "de landen van herwaartsover behoorden"³⁷. Nog in de kracht van zijn leven deed Jacob, de eerste graaf van Horne op 25 October 1469 afstand van de heerlijkheid Altena ten behoeve van zijn oudste zoon Jacob³⁸. Het werelds leven moede zijnde, trok hij zich in het Observantenklooster der Franciscanen bij Weert terug, alwaar hij eerst in 1488 overleed.

Jacob, tweede graaf van Horne, aanvankelijk gehuwd met Philippa van Württemberg, hertrouwde na haar kinderloos overlijden in 1477 met Johanna van den Gruythuyse dochter van Lodewijk van Brugge, heer van den Gruythuyse, etc., stadhouder-generaal van Holland, Zeeland en West-Friesland. Tengevolge van de hulp, door hem aan zijn broeder Johan van Horne, bisschop van Luik, in de Luikse oorlog verleend, met aanzienlijke schulden bezwaard zijnde, zag Jacob van Horne zich genoodzaakt om in 1486 de heerlijkheid Altena aan zijn echtgenote af te staan, teneinde haar en hun kinderen een behoorlijk bestaan te verzekeren³⁹. Om echter te voorkomen, dat Altena eventueel voor de Horne's verloren zou gaan, bepaalde Johanna van den Gruythuyse, dat, in geval zij stierf de heerlijkheid op haar man en hun kinderen zou vererven, aldus haar eigen familie van de successie uitsluitende⁴⁰. Na haar overlijden werd Jacob van Horne de 2e Mei 1504 door leenmannen van Holland opnieuw met Altena beleend⁴¹, doch reeds de 19e September daaraanvolgende deed hij ten behoeve van zijn oudste zoon Jacob afstand van de heerlijkheid⁴².

Jacob, derde graaf van Horne huwde drie maal, doch liet, toen hij den 15e Augustus 1531 kwam te overlijden geen oir na, weshalve de procureur-generaal bij het Leenhof van Holland de heerlijkheid Altena in naam des Keizers sequestreerde. Johan van Horne, proost van het kapittel van Sint-Lambert te Luik, een broeder van de overledene, wist zich echter door Keizer Karel V in het voorlopig bezit der heerlijkheid te doen stellen⁴³, die hem in 1537 bij sententie van het Leenhof werd toegewezen⁴⁴, van welk vonnis de procureur-generaal niettemin bij de grote Raad te Mechelen in appel ging⁴⁵. Daar de tak der heren van Horne en Altena met Johan van Horne dreigde uit te sterven, huwde deze, na hiertoe van de Paus toestemming te hebben verkregen, Anna van Egmond, weduwe van Joost van Montmorency, heer van Nevelle, die uit haar eerste huwelijk twee zons, Philips en Floris geheten, bezat. Anna van Egmond schonk haar nieuwe echtgenoot evenwel geen kroost, en Johan, vierde graaf van Horne, overleed kinderloos de 8e

34 Publications de la Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg, deel XL, p. 20, noot 1.

35 Inv.no. 42. Het archief der Leenkamer bevat hieromtrent geen gegevens.

36 Inv.no. 42. Het archief der Leenkamer bevat hieromtrent geen gegevens.

37 Publications Limbourg, deel XL, p. 62.

38 Inv.no. 45.

39 Inv. no. 50.

40 Leenk. Holl, no. 120, Caput Huesden, etc., fol. 12.

41 Leenk. Holl, no. 120, Caput Huesden, etc., fol. 10vo.

42 Inv.no. 52.

43 Archief Leenhof van Holland, no. 11, fol. 33-34.

44 Inv.no. 58.

45 Zie Aanwinsten Alg. Rijksarchief 1892, no. 1, IIIh.

December 1540 op het kasteel te Weert, na zijn oudste stiefzoon, Philips van Montmorency tot zijn universele erfgenaam te hebben benoemd. Dientengevolge kwam de heerlijkheid Altena op laatstgenoemde te vererven.

Nog vóór het jaar 1540 ten einde was, diende de rentmeester van Altena namens Philips van Montmorency bij stadhouder en leenmannen van Holland een verzoek om leenverheffing in, waarop deze ten antwoord gaven, dat, alvorens de belening kon plaats vinden, hun eerst het octrooi van de Keizer getoond diende te worden, dat volgens het zeggen van de rentmeester de toewijzing der heerlijkheid aan de vader van zijn lastgever inhield ⁴⁶. Aangezien een dergelijk octrooi nimmer was verleend, stond dit antwoord dus met een weigering gelijk. Philips van Montmorency was echter niet de enige pretendent. Een afstammeling in de rechte lijn van Dirk Loef van Horne, met name Maximiliaan van Horne, heer van Gaasbeek en Houtkercke, was hem zelfs al voor geweest, weliswaar met negatief succes, want diens verzoek was afgewezen met de mededeling, dat er voor de Grote Raad te Mechelen nog een onbeslist proces in appèl tussen de procureur-generaal bij den Leenhove en wijlen Johan van Horne over het recht op de heerlijkheid hangende was ⁴⁷. Vier jaren later kreeg Maarten van Horne, de zoon van Maximiliaan voornoemd, op een dergelijk verzoek hetzelfde te horen ⁴⁸.

Aldus verging het - weer een drietal jaren later - René van Brugge, heer van den Gruythuyse, die moest vernemen, dat het de stadhouder der lenen door de landvoogdes uitdrukkelijk verboden was om, hangende het proces enig verlei te doen ⁴⁹.

Ofschoon, voor zover in de registers der Leenkamer is na te gaan, Philips van Montmorency nimmer met de heerlijkheid Altena beleend is geworden, schijnt hij, zo wel als zijn moeder, door de inwoners van de lande van Altena als hun heer en vrouwe te zijn erkend. Zo liet Anna van Egmond, aan wie Johan van Horne het vruchtgebruik zijner gehele nalatenschap had vermaakt, zich in 1546 door ingelanden en geërfden in den lande van Altena een twaalf-jarige bede toestaan, op voorwaarde, dat zij hen van de tiende penning en andere door de Staten van Holland in naam des Keizers opgelegde belastingen zou bevrijden ⁵⁰. Haar zoon betwistte op grond der zelfstandigheid van Altena naast Holland de Staten daartoe het recht en weigerde hardnekkig deze belastingen te voldoen tot dat in 1556 de nieuwe landsheer hem in het gelijk stelde door alle proceduren, tegen hem, zijn heerlijkheid, zijn officieren en onderzaten, hangende wegens executie van belastingschulden of uit welke hoofde ook, op te heffen, en hem al zijn privilegiën, exemptiën van belastingen etc., te restitueren ⁵¹.

Het tragische uiteinde van Philips van Montmorency, graaf van Horne, weleer de gunsteling van Philips II, die hem tot stadhouder van Gelderland en admiraal der Nederlanden had aangesteld, mag als bekend worden verondersteld, Na zijn dood in 1568 werden zijn goederen geconfisqueerd en werd de heerlijkheid Altena bij Holland ingelijfd.

In 1571 wendde Herman, graaf van Nieuwenaar en Meurs, broeder van Walburga, gravin van Nieuwenaar, de weduwe van Philips van Montmorency, die kort daarop hertrouwde met haar neef Adolf, graaf van Nieuwenaar en Limburg, zich tot stadhouder en leenmannen van Holland, teneinde zijn aanspraken op de heerlijkheid, gebaseerd op het testament van Johan van Horne en de huwelijksvoorwaarden van zijn zuster Walbruga en haar eerste man, bevestigd te zien ⁵². Uit

46 Inv.no. 59.

47 Leenk, Holl. no. 126, Caput Asperen etc., fol. 1-1v0.

48 Leenk, Holl. no. 126, Caput Asperen etc., fol. 4-4v0.

49 Leenk Holl. no. 127. Caput Asperen etc. fol. 1-1v0.

50 Inv.no. 20.

51 Leenk. Holl. no. 132. Caput Asperen etc. fol. 4-5. Zie ook Aanw. Alg. Rijksarchief 1892, no. 1, Illi (stukken rakende het proces in deze door de Staten van Holland met de graaf van Horne gevoerd).

52 Leenk. Holl., no. 132, loc. cit., fol. 1-2 Onder de ingemelde huwelijksvoorwaarden (zie inv.no.65) opgesomde heerlijkheden, welke in geval van het kinderloos overlijden van Philips en Floris van Montmorency aan den huize Nieuwenaar zouden vervallen, ontbreekt merkwaardigerwijze Altena.

hoofde der confiscatie werd hem de leenverheffing echter geweigerd ⁵³. Niet lang na de afkondiging der Pacificatie van Gent, waarbij alle confiscatiën terzake van de troebelen te niet werden gedaan, probeerde hij het nog eens, doch kreeg van de aan Spanje getrouw gebleven stadhouder en leenmannen, die met de oude regering naar Utrecht waren gevlucht, wederom een weigerend antwoord op grond der reeds bekende overwegingen, dat het proces voor de Grote Raad te Mechelen nog steeds onbeslist was, en dat de landvoogdes uitdrukkelijk verboden had, om hangende het proces enig verlei te doen ⁵⁴. Teneinde raad wendde Herman van Nieuwenaar zich thans tot de leenkamer, welke van Staatse zijde te Delft was opgericht, wellicht ook, omdat hem ter ore was gekomen, dat andere gegadigden aldaar reeds hun heil hadden gezocht. In hetzelfde register, waarin men leest, dat Herman van Nieuwenaar de 18e Februari 1577 inderdaad met Altena beleend werd ⁵⁵, treft men een beleningsacte d.d. 24 December 1576 ten name van Joris van Horne, graaf van Houtkarcke aan ⁵⁶, en pal daarachter een acte van de 28e December 1576, waarbij Eleonora van Montmorency, douairière van Hoogstraten, als erfgenaam van haar broeder Floris van Montmorency, met gemelde heerlijkheid wordt verleid ⁵⁷, voorwaar een merkwaardig staaltje van de rechtsonzekerheid in die roerige tijden.

Na het kinderloos overlijden van Herman van Nieuwenaar op 4 December 1578 werd de 15e December d.a.v. zijn zuster Walburga met de heerlijkheid Altena, als haar van haar broeder aan bestorven zijnde, beleend ⁵⁸. Met Walburga van Nieuwenaar sluit zich de rij der heren en vrouwen van Altena.

Voor de tweede maal weduwe geworden, verkocht zij de 13e Juli 1590 de heerlijkheid aan de Staten van Holland voor 92.000 ponden Vlaams. Volgens de omschrijving in het koopcontract omvatte de koop de "heerlickheit ende 't huys van Althenae eensamentlyck de stede van Woudrichem mette dorpen, luyden en landen, thollen, acchijsen, gemael, thienden, visscherien, vogelrien, thijnsen, middelwaerden, uysterwaerden, vasallagien, aentwassen ende andere hoocheden ende gerechtigheden, met alle appendentien ende dependentien der voorseide heerlyckheydt, zulex, die den heeren ende vrouwen van Althenae heeft gecompeteert ende zij beseten hebben, mitsgaders 't recht van de erfpacht, dus competerende tot de goederen, thienden ende visscherien, gelegen in den lande van Althenae ende daerbuyten, die van outs bij den heeren ende vrouwen slandts van Altenae in een eeuwige erffpacht gehouden worden van den decken ende capittule van Oudamunster tot Utrecht, als die thienden van Rijswijck, van Uytwijck, van Almkerck, onder Santwijck ende van De Wercke, item van de visscharie van de zeegenworp tot Worcum, ende van de vloedrift tot Worcum ende tot Rijswijck, ende voorts nyet gereserveert ofte uytgesondert" ⁵⁹.

2 October 1590 transporteerde David van Goorle, tesorier der gravin van Nieuwenaar, voor leenmannen van Holland de heerlijkheid aan de Staten ⁶⁰.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De charters en andere stukken, welke het archief der heren van Altena uitmaakten, werden van oudsher te zamen met die betreffende de heerlijkheid Horne op het kasteel te Weert, de hoofdzetel van het geslacht van Horne, bewaard. Een oorkonde uit 1351 bevat hieromtrent een merkwaardige getuigenis. Dirk van Horne, heer van Perwez belooft bij deze acte aan zijn neef

53 Leenk. Holl., no. 132, loc. cit., fol. 1-2. Onder de ingemelde huwelijksvoorwaarden (zie inv.no.65) opgesomde heerlijkheden, welke in geval van het kinderloos overlijden van Philips en Floris van Montmorency aan den huize Nieuwenaar zouden vervallen, ontbreekt merkwaardigerwijze Altena.

54 Als voren, fol. 2-3.

55 Leenkamer Holland, no. 133, fol. 110-112vo.

56 Leenkamer Holland, no. 133, fol. 96vo-98.

57 Leenkamer Holland, no. 133, fol. 98-99vo. Tevoren had zij zich eveneens tot de oude, te Utrecht gevestigde leenkamer gewend, doch was aldaar afgewezen. Zie Leenk. Holl. no. 132, Caput Asperen etc. fol.3-4.

58 Leenkamer Holland no. 134, fol. 249-249vo.

59 Resolutie Staten van Holland, 13 Juli 1590.

60 Leenkamer Holland no. 135, fol. 484-485.

Willem V van Horne, om alle brieven, betrekking hebbende op de heerlijkheden Horne, Altena en Gaasbeek ⁶¹ te Weert te deponeren "in eenen sekeren slote, van welcken slote die heer ven Arckel eenen sleutel hebben sal, Willem, heere van Hoorne ende Altena, onsen lieven neve voorseit eenen sleutel, ende wij Diederick van Hoorne eenen sleutel", en ze aldaar gedrieën te bewaren tot de tijd, "dat den meynen weegens dunckt, dat hij hetselve wel bewaeren magh" ⁶² .

Omstreeks 1533 bevond zich dit archief nog te Weert, zoals blijkt uit een beëdigde verklaring van Johan, graaf van Horne en zijn hofmeester, afgelegd voor Arend Sandelyn, raad, en Cornelis Barthouts, griffier van den Leenhove van Holland, in verband met het voor dit hof hangende proces over het recht op de heerlijkheid Altena, volgens welke verklaring zekere, door eerstgenoemde geexhibeerde stukken - in het verbaal van de genoemde gecommitteerden uit den Leenhove aangeduid als te zijn afkomstig "ex archivis comitis de Horne" - waren gevonden in het sterfhuis van zijn broeder Jacob van Horne "in een coffer, daer sijn ander brieven ende beschreet van Sijnen goeden leggende waeren" ⁶³

Toen Walburga, gravin van Nieuwenaar de heerlijkheid Altena in 1590 aan de Staten van Holland verkocht, werd in het koopcontract de bepaling opgenomen, dat verkoopster binnen een maand tijds aan de Staten zou overgeven "alle titulen, brieven, reeckeninge, pachtcedullen, munimenten, sacken ende stucken van processen ter oorsaecke van de voorseide heerlickheyt mitten appendentien ende dependentien van dien, soo tegens den Staten, den Graven van Hollandt indertijt, als alle andere vuytstaende, geen vandezelve vuytgesondert ende namentlyck mede den leenboucken van de leenen daeronder sorterende, ende de instructien, dienende tegens de pretensien opde voornoemde heerlickheyt zoo van gen grave van Houtekercke als de gravinne van Hoochstraten, ende alle anderen, die daerop recht zouden willen pretenderen" ⁶⁴ .

Wat de verdere lotgevallen dezer stukken geweest zijn, alvorens zij in het Algemeen Rijksarchief belandden, is niet precies na te gaan. Waarschijnlijk werden zij door de Staten van Holland bij de Leenkamer gedeponeerd. Een aantal dezer stukken draagt op de rugzijde aantekeningen van de hand van de archivaris Van Wijn, waaruit men kan afleiden, dat zij bij de splitsing van het archief der Leenkamer in 1806 onder diens berusting kwamen. De leenboeken van Altena volgden na evenwel de griffier der lenen Swaan naar het Oude Hof, en vonden na enige omzwervingen hun weg naar het Amortisatie-Syndicaat, dat ze in 1825 met de overige registers der Hollandse leenkamer aan het Rijksarchief afstond ⁶⁵ . De rentmeesters-rekeningen en enkele losse stukken werden in het archief der Rekenkamer teruggevonden. Op welke wijze deze aldaar terecht waren gekomen, was niet meer na te gaan.

Het Amortisatie-Syndicaat droeg het archief in 1825 samen met registers van de Hollandse Leenkamer over aan het Rijksarchief. Zie: Overzicht van het Nederlandsche Rijksarchief, p. 80, 81 en 49.

Het archiefblok bevat archiefstukken onder verschillende rechtstitels verworven.

61 Een belangrijke bezitting van de Horne's in de buurt van Brussel.

62 M.S. Bockenbergh, fol. 179-179vo.

63 Als voren, fol. 185vo, Vergl. Kroniek van het Hist. Genootschap te Utrecht. jg. 1852 p. 347.

64 Resolutie Staten van Holland, 13 Juli 1590.

65 Overzicht van het Nederlandsche Rijksarchief, p. 80, 81 en 49.

Inhoud en structuur van het archief

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

Bij de datering der stukken is uitgegaan van de gedachte, dat de heren van Altena vóór de tweede helft der 13e eeuw niet de Paasstijl gevolgd hebben. Grond voor deze onderstelling leveren twee oorkonden, welke beide het jaartal 1230 dragen, en waarvan de inhoud slechts zin heeft, indien men aanneemt, dat zij korte tijd na elkaar zijn opgemaakt, hetgeen de mogelijkheid van het gebruik van de Paasstijl uitsluit ⁶⁶.

Uit latere oorkonden blijkt evenwel, dat omstreeks 1300 de Paasstijl gebezigd werd ⁶⁷. Hoelang dit zo gebleven is, laat zich slechts bij benadering vaststellen. Blijkens de acten van bekrachtiging voor de door Jacob, eerste graaf van Horne aan den lande van Altena en aan de stad Woudrichem verleende handvesten was in 1452 bij de heren van Altena de Paasstijl niet meer in gebruik ⁶⁸.

Rest nog de vraag, welke stijl zij dan wel bezigden. Hoewel ik geen afdoende bewijzen daarvoor heb gevonden, komt mij als het meest waarschijnlijk voor, dat de heren van Altena oorspronkelijk de Jaardagstijl gevolgd hebben, en in 1452 wederom tot die stijl waren teruggekeerd.

ORDENING VAN HET ARCHIEF

Toen mij in het laatst van 1931 de bewerking van het archief der heren van Altena werd opgedragen, bevond zich de overgrote meer derheid van de tot dit archief behorende bescheiden in de verzameling Altena'se charters, welke tijdens het beheer van de Rijksarchivaris Bakhuizen van den Brink was aangelegd. Dank zij de dorsale aantekeningen, door een zestiende eeuwse hand op deze stukken gesteld, viel hun samenhang gemakkelijk te constateren. Alhoewel de meeste stukken van lettertekens waren voorzien, was daarbij van een systematische ordening niets te bespeuren, daar de nummering los van de aard en de inhoud der stukken bleek te staan, en vermoedelijk alleen berustte op de volgorde, waarin de stukken de persoon, die de lettertekens geplaatst had, door de vingers waren gegaan. Ik heb er dan ook verder geen aandacht aan besteed.

Bij de ordening van het archief is dit in vier hoofdafdelingen gesplitst. De eerste afdeling omvat de stukken, welke de betrekkingen der heren van Altena tot het leenheerlijke, zomede het landsheerlijk gezag raken, met dien verstande dat de leenbrieven, daterende van na het tijdstip, waarop de leenheerschappij over Altena definitief aan de graven van Holland was gekomen, Onder de persoonlijke stukken, die de derde afdeling vormen, zijn geplaatst. De beide overige afdelingen spreken voor zich zelve; alleen dient er op gewezen te worden, dat de leenregisters van Altena voorlopig in het archief der Leenkamer zijn gelaten.

Behalve de reeds genoemde bescheiden, werd in de Altena'se charterverzameling een aantal stukken aangetroffen van onzekere herkomst, benevens enige charters, die naderhand bij de collectie waren gevoegd zonder dat van enige samenhang met de overige stukken sprake kon zijn. Terwijl laatstgenoemde stukken afzonderlijk werden gehouden, zijn de eerstgenoemde bij het archief der heren van Altena gelaten, en in een aanhangsel tot de inventaris beschreven, evenals enkele stukken betrekking hebbende op het graafschap Horne en de heerlijkheid Ghoor, die vermoedelijk bij vergissing tussen de Altena'se charters waren geraakt.

66 Inv.no. 1 en 2.

67 Brom, loc. cit., no. 2938, 2945 en 2947.

68 Inv.no. 14.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn in kopievorm beschikbaar

PUBLICATIES

Genealogisch Repertorium Centr Bureau Gen 's-Gravenhage 1972: Altena K.N. Korteweg, *de heerlijkheid Altena en de veer en Visscherijrechten op het Boveneind der Merwede*, dis. Purmerend 1937 K.N Korteweg, *De Rechtsbrief van Woudrichem en met Land van Altena*, Utrecht 1948 in: *Wernen Oud Vad Recht*, 3e reeks, XIV (zwarte serie) J.C. Kort, *Overzicht van de Leenkamers in Holland (Rah)* inv. r. nr. 8 :42.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

A. STUKKEN BETREFFENDE DE BETREKKINGEN TOT HET LEENHEERLIJKE EN LANDSHEERLIJKE GEZAG

I. VERHOUDING TOT DE LEENHEREN

- Verklaring van Dirk van Altena, om het slot Altena, zijn allodium te Giessendam en te Dordrecht, zomede zijn Hollandse lenen zonder voorkennis van graaf Floris van Holland niet te verpanden.
1230 1 charter
Dit archiefstuk is overgebracht naar Graven van Holland, nummer toegang 3.01.01, inv. nr. 781. (Reg.no. 2).
- 2 Acte, waarbij Dirk van Altena verklaart het slot Altena en zijn allodia in Zuid-Holland, Woudrichemmerwaard en "Hoece" aan graaf Floris van Holland te hebben opgedragen ten behoeve van zijn neef Willem van Horne, uitgezonderd Altena, waarmede hij gezamenderhand met Willem van Horne beleend is geworden.
1230 1 charter
(Reg.no. 3).
- 3 Acte, waarbij Gerard van Horne bekent door Otto, graaf van Cleve met Woudrichem en Woudrichemmerwaard te zijn beleend op voorwaarde, dat hij de graaf met twintig welgeboren mannen ter heervaart zal dienen. Met getransfigeerd vidimus. (Copiae copiae).
Z.d. en 1307 1 stuk
(Reg.no. 9 en 10).
- 4 Acte, waarbij Gerard van Horne de graaf van Cleve zijn Kleefse lenen in Altena opdraagt ten behoeve van zijn zoon Willem, met wie hij zich verzoend. heeft.
(1330) 1 charter
(Reg.no. 27).
Korteweg p.15 nr. 84
- 5 Acte, waarbij Dirk, graaf van Cleve de graaf van Holland verzoekt, om Willem van Horne met de goederen, die deze van hem ten rechten manleen hield, alvorens hij zijn rechten daarop aan gemelde neef verkocht, op gelijke wijze te belenen. (vidimus).
1333 1 charter op papier
(Reg.no. 28 en 109).
Korteweg p.68-69 nr. 92

II. GRENZEN VAN HET TERRITOIR

- 6-6.8 Stukken betreffende de grensscheiding tussen den lande van Altena en de verdrongen Zuid-Hollandse Waard. 1562-1577. Met retro-acta.
1371-1442 7 charters en 1 katern
(Reg.no's 43, 45-50, 61, 66-69, 71, 153, 172).
- 6.1 1436 november 30
6.4 1437 juli 1
6.3 Nicolaus Huninc1437 juli 21

- 6.2 Nicolaus de Voecht, 1437 juli 21
 6.5 1442
 6.6 1542
 6.7 Verslagen van verhoren van getuigen uit het dorp Almskerk door Cornelis van Weldam en Nicolaes Nicolai, raad resp. secretaris van het Hof van Holland op verzoek van Johan Schellaert, dijkgraaf van het land van Altena, 1559 1katern
- 6 Diverse stukken
 Ontbreekt
- 6.8 Charter

III. PRIVILEGIËN

- 7 Acte, waarbij Willem van Henegouwen, graaf van Holland, aan Willem van Horne toestaat, dat die van den lande van Altena een nieuwe sluis in de Maasdam bouwen.
 1322 1 charter
 (Reg.no. 22).
- 8 Acte, waarbij Philips de Schone aan Jacob, de jonge graaf van Horne vergunt, om in den lande van Altena gearresteerde misdadigers elders gevangen te doen zetten.
 1506 1 charter
 (Reg.no. 116).
 Korteweg p.430-432 nr. 367

IV. BELASTINGEN

- 9 Sententie van dan Hove van Holland tegen de schouten van Giessen, Waardhuizen en De Hil wegens verzuim, om hun kohieren aan de ontvanger van de tweetiende penning voor het kwartier van Arkel, Altena en Gorinchem over te leggen.
 1545 1 charter
 (Reg.no. 158).
 Korteweg p.461-464 nr. 390

V. GRAFELIJKE TOL

- 10 Acte, waarbij Willem van Beieren, graaf van Holland, verklaart de grafelijke tol van Niemandsvriend naar Woudrichem verlegd te hebben, doch de op de markt te Woudrichem verkochte goederen daarvan vrij te stellen, uitgezonderd wijnen, staal, hout en kolen. (Vidimus en afschriften).
 1356 1 charter, 2 stukken
 (Reg.no. 32 en 52).
 Korteweg p.94 nr. 112; p.69-70 nr. 93
- 11 Schrijven van Karel de Stoute aan de drossaard en de rentmeester van Woudrichem, met last, om 's graven tollenaar van Gorinchem en Schoonhoven ten gerieve der kooplieden rustig zijn tol te Woudrichem te laten heffen.
 1467 1 stuk
 (Reg.no. 88).

B. STUKKEN BETREFFENDE HET BESTUUR OVER DEN LANDE VAN ALTENA EN DE STAD WOUDRICHEM

I. ALGEMEEN

- 12** Brieven der plaatselijke overheid van Woudrichem tot bevestiging van door de heren van Altena verleende privilegiën.
1357 en 1386 2 charters
Ontbreekt
(Reg.no. 34 en 54.)
Korteweg p.95-96 nr. 114; p.147 nr. 168
Ontbreekt.
- 13** Keur van Dirk van Horne betreffende de voogdijen over minderjarigen in den lande van Altena.
(1366) 1 charter
(Reg.no. 40).
Korteweg p.105 nr. 129
- 14.1-14.5** Handvesten van Jacob, graaf van Horne, voor den lande van Altena en de stad Woudrichem. Met acten van bekrachtiging door Philips de Goede.
1452 6 charters (waarvan 3 getransfigeerd)
(Reg.no's 76-79).
Korteweg p.256-268 nr. 299; p.280-289 nr. 301; p.291-293 nr. 302
- 14.1** 1452 februari 23
14.2 1452 februari 23
14.3 Tweede origineel 1452 februari 23
14.4 1452 februari 23
14.5 1452 maart 7
14.6 1452 februari 24

II. AANSTELLING VAN AMBTENAREN

- 15** Borgstelling, gegeven door Johan Schellaert, rentmeester van Altena en zijn zuster Anna ten behoeve van Cornelis van Rijswijck terzake van diens benoeming als opvolger van Johan Schellaert voornoemd.
1533 1 charter
(Reg.no. 164).
Korteweg p.293-295 nr. 303

III. JUSTITIËLE ZAKEN

- 16** Vonnis, gewezen door Gerard van Horne inzake een ernstige vechterij te Woudrichem.
1313 1 charter
(Reg.no. 17).
Korteweg p. 43-45 nr. 52
- 17** Verklaring van Arend Spierinck van Wel, drossaard van Altena, om zonder toestemming van de heer van Altena geen kwijtschelding te verlenen aan zekere lieden, die te Andel een doodslag hadden begaan.
1500 1 stuk
(Reg. no. 110).
Korteweg p. 422-423 nr. 358
Naar Charters Rekenkamer?

IV. BEDEN

- 19** Acte, waarbij Dirk van Horne verklaart zekere landerijen te Sleewijk en te Almkerk bij wijze van verhaal voor de bede en wettige "scout", die Hendrik van Heukelom hen verschuldigd was, te hebben verkocht.
1363 1 charter
(Reg.no. 38).
Korteweg p.102 nr. 126
- 20.1-20.5** Stukken betreffende de aan de heren en de vrouwe van Altena toegestane beden.
1537-1560 4 charters en 1 stuk
(Reg.no's 144,1, 146, 160, 166-168).
Korteweg p.448-449 nr. 380; p.467-469 nr. 392; p.484-486 nr. 402
- 20.1** 1538
20.5 1546, stuk
20.3 1560
20.4 1560
20.2 1537

V. TOLWEZEN

- 21** Acte, waarbij Maximiliaan van Oostenrijk en Maria van Bourgondië de overeenkomst, gesloten tussen Jacob, graaf van Horne en de stad 's-Hertogenbosch, tot beteugeling der ontduikingen van de door de heren van Altena te Woudrichem geheven tol, bekrachtigen. (Origineel en afschrift).
1481 1 charter en 1 stuk
(Reg.no. 96).
- 22** Stukken betreffende de door Jacob, graaf van Horne aan de poorters van Den Bosch verleende vrijdom ven tol en hierover met de tollenaar te Woudrichem ontstane onenigheden.
1481-1565 1 omslag
(Reg.no's 97, 106 en 121).
- 23** Stukken rakende een geschil tussen de tollenaar te Woudrichem en enige Scheveningse viskopers over beweerde vrijdom van tol.
1549 8 stukken
(Reg.no. 75).
Hierbij afschrift van een acte uit 1450 betreffende vrijdom voor die van Den Haag van de marktoll te Gorinchem.
- 24** Stukken betreffende de vrijdom, die de kooplieden van Amsterdam beweerden te hebben van de tol te Woudrichem.
1553 5 stukken
Hierbij betoog van de oorspronkelijke onafhankelijkheid der heren van Altena van de graven van Holland.
- 24A** Stukken betreffende een proces tussen Anna van Egmond, douairière van den lande van Altena, en de graaf van Horne, heer van Altena als interveniënten voor Hendrik van Loosen, tollenaar te Woudrichem, contra burgemeesters en regeerders der stad Delft.
(c. 1560) 3 stukken
Niet opvraagbaar.
- 25** Statuten en tarief, vastgesteld door Jacob, graaf van Horne, voor zijn tollenaar te

Woudrichem en goedgekeurd door de Keizer.
Z.d.

3 stukken

VI. DIJKWEZEN**26**

Overeenkomst tussen Jacob van Horne en het dorp Genderen, betreffende dijkages
te Andel. (Afschrift).

1444

(Reg.no. 73).

Korteweg p.249-251 nr. 293

1 stuk

C. PERSOONLIJKE STUKKEN

I. DIRK VAN ALTENA. ?-1242

De jaartallen geven het tijdperk van het bezit der heerlijkheid aan.

- 27** Zoenverdrag tussen Dirk van Altena en Jan van Heusden.
1212 1 charter
(Reg.no. 1).
- 28** Zoenverdrag tussen Dirk van Altena en zijn ministerialen Nicolaas en Hendrik van der Eem.
1241 1 charter
(Reg.no. 5).

II. GERARD VAN HORNE. 1301-1322

- 29.1-29.2** Arbitrale vonnissen van Willem van Henegouwen, graaf van Holland, inzake de oorlog tussen Gerard van Horne en Jan van Arkel.
1307 en 1308 2 charters
(Reg.no's 11 en 13).
Kortwep p.27-31 nr. 27; p.33-38 nr. 46
- 29.1** 1307
- 29.2** 1308
- 30** Getuigenis ten behoeve van Gerard van Horne, dat heer Arnoud Vastradszoon van Giessen het huis te Giessen van de vader van Gerard van Horne ten leen ontving.
1308 1 charter
(Reg.no. 12).
Korteweg p. 26 nr. 42
- 31** Verklaring van Willem van Henegouwen, graaf van Holland, dat Gerard van Horne, die wegens de aankoop der stad Mechelen voor hem borg was gebleven, om deze borgtocht geen schade zal lijden.
(1316) 1 charter
(Reg.no. 18).
- 32** Aanbod van Jan van Arkel namens zijn broeder Klaas en diens echtgenote Liesbet Handriksdochter van Emmichoven aan de heer van Horne of diens erven om het gerecht van Emmichoven en Uiterspijk tegen een redelijke prijs af te kopen.
1322 1 charter
(Reg.no. 21).
Korteweg p 51 nr. 62

III. WILLEM VAN HORNE. 1322-1351

- 33** Belofte van Willem van Henegouwen, graaf van Holland, aan Willem van Horne, die hem een voortvluchtige had uitgeleverd, om dit wederkerig te doen.
1329 1 charter
(Reg.no. 26).

IV. DIRK VAN HORNE. 1345-1351

- 34** Acte, waarbij Lodewijk van Beieren, Rooms Keizer, Dirk van Horne als wettige voogd van Willem van Horne met de heerlijkheid Altena beleent.

1345 1 charter
(Reg.no. 30).
Korteweg p.77-78 nr. 101

V. WILLEM VAN HORNE. 1351-1357

35 Acte, waarbij Willem van Beieren, graaf van Holland, verklaart met toestemming van zijn gemene raad en van verscheidene Hollandse steden Willem van Horne met de heerlijkheid Altena te hebben beleend.

1351 1 charter
(Reg. no. 31).
Korteweg p.79-80 nr. 104

VI. DIRK, GEZEGD LOEF VAN HORNE. 1357-1369

36 Acte, waarbij Willem van Beieren, graaf van Holland, jonkheer Dirk Loef van Horne met de heerlijkheid Altena beleent.

(1357) 1 charter
(Reg.no. 33).
Korteweg p.94-95 nr. 113

37 Nader vonnis van Albrecht van Beieren, ruwaard van Holland, en zijn gemalin Margaretha tegen Dirk Loef van Horne betreffende de zogenaamde dagelijkse tol te Woudrichem, de verbeurdverklaring der heerlijkheid Altena en andere punten. Met copia copiae eener acte, waarbij Lodewijk van Beieren, Rooms Koning, de markt tol te Woudrichem voor 20.000 ponden tornoy's aan Gerard van Horne verpandt. (Afschriften en translaat).

1368 en 1323 3 stukken
(Reg.no. 25 en 41).
Korteweg p.110-113 nr. 134

VII. WILLEM VAN HORNE. 1369-1386

38 Acte, waarbij Dirk Loef van Horne de afstand der heerlijkheden Horne en Altena aan zijn neef Willem van Horne nader bevestigt.

1369 1 charter
(Reg.no. 42).
Korteweg p.118 nr. 138

--- Acte, waarbij Willem van Horne zijn kastelein Klaas van der Zevender, van wie hij 1500 oude schilden geleend had, belooft, om hem tot op de terugbetaling dezer som niet uit zijn diverse ambten te ontsetten. (vidimus).

1382 1 charter
Vervallen. Overbrenging onbekend.
(Reg.no. 51 en 53).
Voormalig inventarisnummer 39.

39A Stukken betreffende geschillen tussen Willem, heer van Horne en heer Obbo van Arkel, zijn oom.
(1372-1376)

VIII. WILLEM VAN HORNE. 1417-1436

40 Acte, waarbij Jacoba van Beieren heer Willem van Horne met de heerlijkheid Altena beleent.

1417 1 charter

(Reg.no. 62).

IX. FREDERIK, GRAAF VAN MEURS. 1436-1440

- 41** Brief van Jacoba van Beieren aan de graaf van Meurs, waarin zij hem verzoekt de vrouwe van Heemskerk het rustig genot haar waard, gelegen in den lande van Altena, te verzekeren, en haar een vrijgeleide te verschaffen.
(1436?) 1 stuk
(Reg.no. 65).

X. JACOB, GRAAF VAN HORNE. 1440-1469

- 42** Acte, waarbij Philips de Goede Jacob van Horne, die hij ongeveer zeven jaren te voren te Keulen met de heerlijkheid Altena had beleend, voor leenmannen van Holland opnieuw met gezegde heerlijkheid verleit.
1447 1 charter
(Reg.no. 74).
Korteweg rep nr. 296
Op een aangehecht papieren strookje staat te lezen: "in extractis commissariorum est infeudatio comitis de Morss de dato M.CCCC.XXXVI"
- 43.1-43.2** Acte, waarbij Philips de Goede Jacob, graaf van Horne vergunt om een gedeelte der stadsmuren van Woudrichem af te doen breken en door woonhuizen te vervangen. (Origineel en vidimus).
1460 en 1465 2 charters
(Reg.no. 82 en 87).
Korteweg rep 311
- 43.1** 1465, vidimus
43.2 1460, origineel
- 44** Stukken betreffende een geschil over de kosten van een proces, gevoerd door Dirk van Liesvelt tegen Jacob, graaf van Horne, schepenen van den lande van Altena en Gijsbert Quekel voor de Grote Raad te Mechelen.
1464 5 stukken
(Reg.no. 83-86).

XI. JACOB, GRAAF VAN HORNE. 1469-1486

- 45** Acte, waarbij Karel de Stoute Jacob van Horne's oudste zoon Jacob in de plaats van zijn vader, die afstand doet, met de heerlijkheid Altena beleent. (afschrift op perkament).
1469 1 charter
(Reg.no. 90).
Korteweg p.300 nr. 328 (rep)
- 46** Acte, waarbij Lodewijk van Brugge, heer van den Gruythuyse, verklaart dat Jacob, graaf van Horne, die hem een losrentebrief van 25 pond 's jaars verkocht had, deze vóór de vastgestelde termijn heeft doen aflossen.
1473 1 charter
Ontbreekt
(Reg.no. 91).
Ontbreekt.
- 47** Schepenbrief van Woudrichem, waarbij Frederik van Horne, heer van Montigny, ridder, ten behoeve van zijn broeder Jacob, graaf van Horne afstand doet van zijn moederlijk- en vaderlijk erfdeel voor wat betreft de goederen, gelegen binnen de

vrijheid van Woudrichem en in den lende van Altena.

1480

(Reg.no. 95).

Korteweg p.399-400 nr. 338

1 charter

48

Acten, waarbij Jacob, graaf van Horne zijn dienaar Klaas van Cronenborch, die voor hem borg was gebleven, zekere rechten en gunsten verleent. (afschriften).

1484 en 1486

(Reg.no. 98 en 101).

2 stukken

XII. JOHANNA VAN DEN GRUYTHUYSE, GRAVIN VAN HORNE. 1486-1502

49

Acten betreffende zekere door Jacob, graaf van Horne aan zijn toekomstige echtgenote Johanna van den Gruythuyse gedane huwelijks giften. (vidimus).

1477

(Reg.no. 93, 94 en 137).

Korteweg nr. 347 (rep)

1 charter

50

Acte, waarbij Maximiliaan en Philips van Oostenrijk Johanna van den Gruythuyse, gravin van Horne, na opdracht van haar man met de heerlijkheid Altena belenen.

1486

(Reg.no. 100).

1 charter

51

Acte, waarbij Everard van der Marck, heer van Arenberg en zijn zoons Everard en Robert zich verbinden terzake van het voorgenomen huwelijk tussen de jonge Everard van der Marck en Margaretha van Horne, om de moeder der bruid, Johanna van den Gruythuyse, weder in het bezit harer heerlijkheden Altena en Monnikenland te stellen, waaruit zij ingevolge kwaadwillige inblazingen door haar echtgenoot was verjaagd.

1494

(Reg.no. 107).

Korteweg p.420 nr. 354 (rep)

1 charter

XIII. JACOB, GRAAF VAN HORNE. 1504-1531

52

Verklaring van leenmannen van Holland, houdende, dat Jacob, de jonge graaf van Horne, na opdracht van zijn vader door Philips, aartshertog van Oostenrijk, met de heerlijkheid Altena beleend is geworden.

1504

(Reg.no. 113).

Korteweg rep. nr. 364

1 charter

53

Acte van leenmannen van Holland, waarbij Arend Spierinck van Wel, drossaard van Altena, verklaart, dat Jacob, de jonge graaf van Horne, hem de heerlijkheid Altena te goeder trouw ten behoeve zijner echtgenote, Margaretha van Croy, heeft overgedragen.

1505

(Reg.no. 114).

1 charter

54

Acte van leenmannen van Holland, waarbij Jacob, de jonge graaf van Horne in verband met zijn reis naar Spanje de heerlijkheid Altena aan zijn echtgenote, Margaretha van Croy, verlijftocht.

1505

(Reg.no. 115).

1 charter

55

Acte, waarbij Jacob, de jonge graaf van Horne, ridder van het Gulden Vlies, wgens

verzuim van hulde en manschap door aartshertog Karel van Oostenrijk opnieuw met de heerlijkheid Altena wordt beleend.

1509 1 charter
(Reg.no. 119).

56 Overeenkomst tussen Jacob, de jonge graaf van Horne, en Margaretha van Croy, enerzijds, en Everard van der Marck en Margaretha van Horne, anderzijds, betreffende de betaling van zekere door eerstgenoemd aan laatstgenoemd echtpaar verschuldigde gelden.

1509 1 charter
(Reg.no. 120).

57 Acte betreffende een lening van 600 Rijnse Gulden door Jacob van Heel aan de graaf van Horne tegen een losrente van 36 Rijnse gulden's jaars.

1522 1 charter
(Reg.no. 138).

XIV. JOHAN, GRAAF VAN HORNE. 1531-1540

58 Sententie van het Leenhof van Holland, waarbij aan Johan, graaf van Horne de heerlijkheid Altena, welke na de dood van zijn broeder Jacob door de procureur-generaal van gemeld Hof, in naam des Keizers was gesequestreerd, wordt toegewezen.

1537 1 katern
(Reg.no. 145).
Korteweg p.446-448 nr. 379 analyse

XV. PHILIPS VAN MONTMORENCY, GRAAF VAN HORNE. 1540-1568

59.1 Stukken, gediend hebbende in een proces van Maximiliaan van Horne, heer van Gaasbeek, tegen Philips van Montmorency.

1520 2 charters (getransfigeerd)
(Reg.no. 135 en 136).

59.2 Procuratie, 1520 december 24

59.1 Bevestiging procuratie, 1520 december 24

60 Acte, verleend door stadhouder en leenmannen van Holland aan Johan Schellaert, rentmeester van Altena, waarbij de leenverheffing van Philips van Montmorency met de heerlijkheid Altena wordt uitgesteld tot na de exhibitie van zeker octrooi.

1540 1 charter
(Reg.no. 149).

61 Publicatie en approbatie van het testament van Johan, graaf van Horne, ten verzoeken van zijn weduwe, Anna van Egmond en haar zoon Philips van Montmorency. (afschrift).

1541 1 deel
(Reg.no. 148 en 151).

62 Commissiebrief voor Philips van Montmorency, graaf van Horne, stadhouder van Gelderland, tot admiraal ter zee.

1559 1 charter
(Reg.no. 165).

63A Akte waarbij Philips van Montmorency, graaf van Horne, verklaart dat de schulden van Anne van Croy zijn betaald.

1560 januari 13 1 charter

Latere aanwinst, herkomst onbekend. Was foutief gedateert (1559 mei 13)

- 63** Commissiebrief voor Philips van Montmorency, graaf van Horne, stadhouder van Gelderland, tot jagermeester van de Veluwe.
1560
(Reg.no. 169). 1 charter

XVI. JORIS VAN HORNES, GRAAF VAN HOUTKERCKE. 1576

- 64A** Akte van belening door Philips II, koning van Spanje, van Joris van Hornes, graaf van Houtkercke etc., na de dood van Maarten van Horne, zijn vader, met het Land van Altena en de stad Woudricehm
1576 december 24 1 charter
In dorso etiket "Gemeentearchief Schiedam, Charters Mathenesse, nr. 86."

XVII. HERMAN, GRAAF VAN NIEUWENAAR EN MEURS. 1577-1578

- 64** Stukken betreffende een verzoek van Herman, graaf van Nieuwenaar en Meurs aan stadhouder een leenmannen van Holland, om met de heerlijkheid Altena te worden beleend.
1571 1 charter en 1 stuk
(Reg.no. 174 en 175).

XVIII. WALBURGA, GRAVIN VAN NIEUWENAAR EN MEURS. 1578-1590

- 65** Acten betreffende de nalatenschap van Johan, graaf van Horne en die van Philips van Montmorency. (notariële transsumpten).
1574 1 katern
(Reg.no's 147, 148, 159, 173, 176 en 177).
- 66** Rekest van Adolf, graaf van Nieuwenaar en Limburg, als man en gemachtigde van Walburga, gravin van Nieuwenaar en Meurs, aan de Grote Raad te Mechelen tot voorziening tegen zekere eis van Eleonora van Montmorency, douairière van Hoogstraten.
1577 1 stuk
- 67** Stukken betreffende een proces, gevoerd voor het Hof van Holland door Eleonora van Montmorency, douairière van Hoogstraten, tegen Adolf, graaf van Nieuwenaar en Limburg, nomine uxoris, wegens beweerde aanspraken op de heerlijkheid Altena.
1582 1 omslag

D. STUKKEN BETREFFENDE HET BEHEER DER RECHTEN EN BEZITTINGEN

I. ALGEMEEN

A. REGISTERS VAN LENEN EN BUITENLENEN

- 68** "Tafel van Leen van Althena No 1 ofte het boeck met de Gespen. Cas Q", opgemaakt tussen 1520 en 1525 en bijgehouden tot 1567.
1333-1567 1 deel
De oudste, hier opgenomen oorkonde dateert van 1333.
- 69** Leenregister, getiteld "Statuten en Privilegien vant Land van Altena en Woudrigem No 2. Cas Q", opgemaakt circa 1542 en bijgehouden tot 1563.
1520-1563 1 deel
De oudste, hier opgenomen oorkonde dateert van 1520. Enige acten zijn echter eerst in 1646 geregistreerd. Het titelblad en de eerste bladzijde wijzen op een aanvankelijke andere bestemming van het register.
- 70** "Register B. Albo Althena No III. 1555-1558. Cas Q", bijgehouden tot 1587.
1555-1558 1 deel
- 71** Register, getiteld "Altena No. 4. Cas Q", opgemaakt circa 1543. Met aantekeningen van latere datum. 1 deel
Inhoud: fol. 1-40: Register van leenmannen der heerlijkheid Altena. fol. 41-93: "Inventaris van de percelen van Leenen, die gehouden worden van den huysse ende heerlicheyt van Altena, gestelt in zekere quartieren nae uytwijzen het oudt Leen Register der voirseide Leenen". fol. 94: Eed voor leenmannen van Altena. fol. 96: Tarief der "hofrechten".

B. REKENINGEN DER RENTMEESTERS

- 72** Rekening van Cornelis van Rijswijck. Afgehoord 1557.
1556-1557 1 deel
- 73** Rekening van Derick Roeders. Afgehoord 1567.
1565-1566 1 deel

II. RECHTEN EN BEZITTINGEN IN DEN LANDE VAN ALTENA

A. AANKOMSTTITELS VAN HUIZEN EN LANDERIJEN

AA. ALMKERK

- 74** Opdracht van de manschap van een huis en erf met 8 hont land, gelegen te Uithoven in het gerecht van Almkerk.
1520 1 charter
(Reg.no. 134).
Korteweg p.435-436 nr. 372

BB. BABILONIËNBROEK

- 75.1** Acte, waarbij Jacob, graaf van Horne 38 morgen land overdraagt aan Mr. Franciscus Cobel onder beding van wederinkoop. 1499. Met latere transportacten d.d. 1507.
1512 en 1519 4 charters (getransfigureerd)

(Reg.no's 108, 117, 122 en 132).
1499. Korteweg p.425-428 nr. 357
Blijkens aantekening op de rugzijde der oorspronkelijke acte zijn deze brieven in 1526 gelost.

75.1 transfix
75.2 transfix
75.3 transfix
75.4 transfix

CC. EMMIKHOVEN

- 76-76.1** Onderhandse verkoopacte der hofstad Couwenhoven. Met oudere leenbrieven d.d. 1469, 1475 en (1514), benevens vrijwaringsacte d.d. 1544. 3 charters en 3 stukken
1542
(Reg.no's 89, 92, 123, 154, 155 en 157).
1542 K 457 nr. 386 1544
K 459-461 nr. 389
- 76.1** Leenbrief, 1469
76.2 Bevestiging van leenbrief, 1475
76.3 1544
76 Overige stukken
Ontbreekt

DD. GIESSEN

- 77** Verklaring der plaatselijke overheid van Woudrichem, dat het huis te Giessen aan Gerard van Horne was komen te vervallen. 1 charter
(1306)
(Reg.no. 8).
Korteweg p.24 nr. 37

EE. WOUDRICHEM

- 78** Opdracht van de manschap van een huis en erf buiten Woudrichem, benevens de zwaandrift en de manschap van Jacob Sassenland. 1 charter
1488
Ontbreekt
(Reg.no. 104).
Korteweg p.410-419 nr. 351
Ontbreekt.

B. AANKOMSTITELS VAN ERFTIJNSEN

- 79** Eigendomsbewijs van een erftijns van één gouden Rijnschen gulden 's jaars, gevestigd door het klooster Sinte Mariëndonck bij Heusden op 17 morgen land, gelegen buitendijks aan De Werken. 1 charter
1529
(Reg.no. 142).
Korteweg p.444 nr. 376 (rep)

C. AANKOMSTITELS VAN HEERLIJKE RECHTEN

AA. GERECHT VAN ANDEL

Zie onder Giessen.

BB. GERECHTEN VAN GIESSEN EN ANDEL

- 80** Acte van overdracht der gerechten van Giessen en Andel door Vastraad

Arnoutszoon van Giessen.

[1312]

(Reg.no. 16).

Korteweg p.38-39 nr. 47

1 charter

CC. RECHT VAN DE WIND TE GIESSEN

81.1

Eigendomsbewijs van de molen en het recht van de wind te Giessen. Met de oorspronkelijke octrooibrief d.d. 1412.

1412, 1485

2 charters (getransfigeerd)

(Reg.no. 60 en 99). 1412

Korteweg p.226 nr. 254 1435; p.413-414 nr. 346

81.1 Charter

81.2 transfix

DD. RECHT VAN DE GRUIT TE WOUDRICHEM

82.1-82.2

Eigendomsbewijs van de gruit te Woudrichem. Met oudere transportacte d.d. 1317.

1317, 1321

2 charters

(Reg.no. 19 en 20). 1317

Korteweg p.50 nr. 61 1321; p.52 nr. 64

82.1 1317

82.2 1321

D. ANDERE STUKKEN BETREFFENDE RECHTEN EN GOEDEREN

AA. GROTE TIEND TE UPPEL

83

Acte betreffende de overdracht van de grote tiend te Uppel door Willem van Horne en zijn zoon Willem aan Lodewijcks Castellanus tegen een jaarlijkse rente van 13 ponden Utrechts. (afschrift van vidimus).

1277

1 stuk

(Reg.no. 7 en 44).

Korteweg p.122-123 nr. 142

BB. TIENDEN VAN DE WERKEN

84

Compromis tussen Jan van Groesbeek en zijn borgen, enerzijds, en Engelbert van Andel, handelende uit naam van Willem van Horne, anderzijds, betreffende de tienden van De Werken.

1322

1 charter

(Reg.no. 23).

Korteweg p.53-55 nr. 67

CC. TOLHUIS TE WOUDRICHEM

85.1-85.3

Transportacten van het tolhuis van de voormalige grafelijke of grote tol.

1432, 1438 en 1444

3 charters

(Reg.no's 64, 70 en 72).

1432 Korteweg p. 244-245, nr. 286; 1438 pl. 245-246 nr. 288; 1444 p: 248-249 nr. 292

Op de rugzijde der acte van 1438 staat met een 16e-eeuwse hand geschreven: "mijnen Heeren den Grave van Hornes nu toebehoort".

85.1 1432

85.2 1438

85.3 1444

E. PROCESSEN

- 86** Arbitraal vonnis inzake een geschil tussen de graaf en gravin van Horne, enerzijds, en de heer en vrouwe van Poederoyen, anderzijds, betreffende de visserij in de Maas.
1487 1 charter
(Reg.no. 103).
Korteweg p. 416-417 nr. 350
- 87.1** Vonnis in rade van Philips de Goede, waarbij aan die van Gorinchem bevolen wordt, om de grensscheiding der visserij van den heer van Altena aan de Zuidzijde van de Merwede te eerbiedigen. Met deurwaardersexploit.
1454 en (1455) 1 charter en 1 stuk (aaneengehecht)
(Reg.no. 80 en 81).
Korteweg p. 297-301 nr. 307; 301-302 nr. 308
Charter, 1454
87.1 Stuk, 1455
- 88-88.3** Stukken betreffende een geschil tussen de heren van Altena en die van Hardingsveld betreffende de visserij aan de Noordzijde van de Merwede onder Hardingsveld.
1503-1548 1 omslag met 3 apart geborgen charters, waarvan 1 een transfix
(Reg.no's 112, 124-131, 133 en 161).
88 omslag
88.1 1516 september 23
88.2 1516 september 30
88.3 1517 augustus 17
- 89.1** Stukken betreffende een proces, hangende in appèl voor de Grote Raad te Mechelen tussen Anna van Egmond, gravin weduwe van Horne en de procureur-generaal bij het Hof van Holland over het gebruik van zekere korenvelden bij Cornerssluis.
1542 2 charters (aaneengehecht)
(Reg.no. 152 en 156).
Korteweg p. 445-446 nr. 384; 458-459 nr. 387
89.1 transfix
89.2 transfix
- 90** Stukken betreffende een geschil tussen de gravin van Horne en het Karthuizerklooster bij Geertruidenberg over zeker stuk land, gelegen buitendijks onder Emmikhoven.
1561 2 stukken
(Reg.no. 170 en 171).
Korteweg p. 493-494 nr. 405; 494-496 nr. 406

III. RECHTEN EN BEZITTINGEN BUITEN DEN LANDE VAN ALTENA**A. ZUID-HOLLAND**

- 91** Acte, waarbij Gerard van Horne Egbert Egbertszoon van den Bosch met de tienden van IJsselmonde beleent. (vidimus).
1309 1 charter
(Reg.no. 14 en 15).

B. GELDERLAND

- 92** Acte, waarbij Dirk van Altena zijn allodium te Scalcwich aan enige vrome mannen uit Zeeland onder voorbehoud van zekere rechten opdraagt.
1233 1 charter
Zie voor de ligging van Scalcwich W. van Dam van Brakel, loc. cit., en Hardenberg, loc. cit.
(Reg.no. 4).
- 93** Acte van leenmannen van Gelre, waarbij Jacob, graaf van Horne zijn schoonvader Lodewijk van Brugge, heer van den Gruythuyse de heerlijkheid Monnikenland overdraagt. (vidimus van 1490).
1487 1 charter
(Reg.no. 102 en 105).
- 94** Acte, waarbij Karel van Gelre de verklaring van Otto Schenk van Nideggen, volgens welke Jacob, graaf van Horne te zijne behoefte een losrente van 260 Rijnse guldens op de heerlijkheid Monnikenland gevestigd heeft, bekrachtigt.
1501 1 charter
(Reg.no. 111).

C. LIMBURG

- 95** Verklaring van heer Leo (van der Aa), kastelein van Brussel, en Sophia, zijn echtgenote, betreffende de overdracht der goederen door hen van Dirk van Altena geërfd, met inbegrip van "Cruchtene" en Weert, aan Willem van Horne.
1247 1 charter
(Reg.no. 6).

E. AANHANGSEL**I. STUKKEN BETREFFENDE HET GRAAFSCHAP HORNE EN DE HEERLIJKHEID GHOOR**

- 96** Acte, waarbij Philips van Montmorency, graaf van Horne Willem van Harff, heer van Alstorp, met het slot en huis Ghoor beleent. (afschrift).
(1549) 1 stuk
(Reg.no. 162).
- 97** Brieven en stukken, ingekomen bij Anna van Egmond, gravin-weduwe van Horne betreffende de aanspraken van haar neven Joost en Jan van Cruyningen op de heerlijkheid Ghoor. Met minuut van een antwoord-schrijven.
1544-1557 1 charter en 8 stukken
(Reg.no. 163).
- 98** "Deductie van die gerechticheyt van de Welgeboerne mijne Genadighe Vrouwe, Gravinne van Nuenar, Moers, Hoorn, etc., tot de graafschap Hoorn ende andere Hoornsche goederen". (afschriften).
Z.d. 2 stukken

II. STUKKEN, VERMOEDELIIK AFKOMSTIG UIT HET ARCHIEF DER HEREN VAN ALTENA, WAARVAN DE SAMENHANG MET DAT ARCHIEF NIET BLIJKT

- 99** Acte van overdracht van het goed, genaamd "dy Ketteldunc", door Wouter, heer van Keppel en zijn vrouw Jutte aan Herberen van Arkel.
1323 1 charter
(Reg.no. 24).
- 100** Acte, waarbij Jan van Polanen, heer van der Leck en van Breda 9 1/2 morgen land, gelegen in het gerecht van Woudrichem, aan Willem Utencamp Tielemanszoon schenkt.
1358 1 charter
(Reg.no. 35).
Korteweg p. 96-97 nr. 116
- 101.1** Stukken betreffende de schenking van 9 1/2 morgen land, gelegen in het gerecht van Woudrichem, door Jan van Polanen, heer van der Leck en van Breda aan Godevaert Riken.
1360 2 charters (getransfigeerd)
(Reg.no. 36 en 37).
Korteweg p. 90 nr. 110; p.99 nr. 119
- 101.2** transfix
- 101.1** transfix
- 102** Verklaring van schepenen van Woudrichem betreffende de overdracht van de helft van 40 morgen land onder Sleewijk ten overstaan van rechter en heemraden aldaar door Hendrik van Heukelom c.s. aan Jan, heer van Heukelom.
1363 1 charter
(Reg.no. 39).
Korteweg p. 102-103 nr. 127

III. STUKKEN, WAARVAN NIET BLIJKT, DAT ZIJ TOT HET ARCHIEF DER HEREN VAN ALTENA HEBBEN BEHOORD

- Schepenbrief van Woudrichem, waarbij Jan Doedijn c.s. 3 morgen land, gelegen in de achterste weide, aan Klaas Gheraert transporteren.
 (1394) 1 charter
 In 1980 overgebracht naar RA Noord-Brabant
 (Reg.no. 56).
 Karth.
 Oud inv.nr. 103
- Schepenbrief van Woudrichem, waarbij Jacob Zasse 1 1/2 morgen land op het "Ocken" aan Gijsbert Gijsbertszoon van Ryede overdraagt.
 1399 1 charter
 In 1980 overgebracht naar RA Noord-Brabant
 Oud inv.nr. 104
 (Reg.no. 56).
 Korteweg nr. 226 Karth.
- 105 Gerechtsbrief van De Werken, waarbij Jan van der Donck ingevolge een vonnis van heemraden zekere landerijen aan de hoge zijde van De Werken aan Feyken (?) overdraagt. (afschrift).
 1403 1 stuk
 (Reg.no. 57).
 Korteweg nr. 233
- Transportacten betreffende den Dorenbosch onder Emmikhoven.
 1404 en 1408 2 charters
 In 1980 overgebracht naar RA. Noord-Brabant
 Oud inv.nr. 106
 (Reg.no. 58 en 59).
 Korteweg nrs. 234, 237 Karth.
- Acte van Jacoba van Beieren, gravin van Holland, waarbij het Karthuizerklooster te Geertruidenberg met 4 morgen land, geheten "Sariiscamp" onder Emmikhoven wordt beleend.
 (1418) 1 charter
 In 1980 overgebracht naar RA. Noord-Brabant
 Oud inv.nr. 107
 (Reg.no. 63).
 Korteweg nr. 273
- Acte, waarbij Hendrik, graaf van Nassau, heer van Breda, Elisabeth, weduwe van Gerrit Gerritszoon met 5 1/2 morgen land, gelegen in het gerecht van Uitwijk, beleent.
 1530 1 charter
 In 1980 overgebracht naar RA. Noord-Brabant
 Oud inv.nr. 109
 (Reg.no. 143).
- 109 Gerechtsbrief van Almkerk betreffende zekere visserij buitendijks aan de Zanden, toebehorende aan de familie Van Clootwijk.
 1536 1 charter
 (Reg.no. 144).

III. AANVULLING (HERKOMST ONBEKEND)

- 110** Correspondentie van Adolf graaf van Nieuwenaar, Limburg en Meurs
1579, 1588 1 omslag
- Brief van Philips van der Aa, 1579 augustus 3
Brief van Philips van der Aa, 1579 augustus 7
Brief van Philips van der Aa aan Adriaan van Warestein, raad van graaf Adolf, met
bijlagen 1579 augustus 3
Brief van graaf Adolf aan Engelbert van der Borch en tesorier David van Goorle
met als bijlage een inventaris van rekeningen en papieren betreffende het Land
van Altena die zijn inziens ten onrechte berusten bij de Rekenkamer van
Holland 1588 juli 8
- 111** Brief van Herman Adriaenssz., te Dordrecht, aan [eert Jan S]ttert, rentmeester van
de vrouwe van Horne voor Woudrichem en het land van Altena, over het bezoeken
van Werkendam.
1579, 1588 1 omslag

BIJLAGEN

REGESTEN

- 144,1. 1537 Augustus 18
Schout, Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Woudrichem geven oorkonde van een beëdigde verklaring van Aert van Weyborch en Willem van Riebeeck als burgemeesters, Aert Janssen, Jan Adriaensz, Geerit Cornelissen, Aert Vervoort, Franck Lambertsz, Adriaen Damensz en Jasper Adriaensz als gerechtslieden der stad Woudrichem, dat de burgers en ingezetenen van het land van Althena met de uitheemse geërfden aan de graef van Hoorne als heer van Althena een bede van vier stuivers s jaars van elke morgen land hebben toegestaan voor een tijd van acht jaren, met dien verstande dat graef van Hoorne zijn onderzaten deze bede kwijt scheldt, voor het geval hij zijn proces over Althena zou verliezen.
Gedaen ende gegeven inten jair ons Heeren XVc seven ende dartich den achttienden dach van Augusto na tgemenen scrijven Stichs van Utrecht.
Oorspr. (Inv. no. 20.2). Met zegel des stad Woudrichem in groene was, geschonden.
1. 1212
Dirk van Altena en Jan van Husden sluiten een zoen, waarbij zij elkander wederkerig hulp en bijstand beloven.
Anno ab incarnatione Domini M.CC.XII. acta sunt hec epoc̄ta IIII, indictione XIII, regnante Ottone annoque imperii sui III, pape urbis Rome anno III, sub Theoderico, archiepiscopo Coloniensi et Theoderico, Traiectensi episcopo et duce Brabantie Henrico.
"Oorspr. (Inv. no. 27). Chirograaf. Met zegel van de abt van Bern in witte was, geschonden; 2 zegels verloren."
Afgedrukt in O.B.I, no. 228.
3. 1230 (Mei 7)
Dirk, gezegd heer van Altena, bekent, dat hij het slot Altena en onderhorigheden, zomede zijn allodia in Zuid-Holland, Woudrychemerwart en Hoece aan Floris, graaf van Holland heeft opgedragen, en het slot Altena van de graaf in gezamendehands leen houdt met zijn neef Willem van Horne, die door graaf Floris met zijn overige goederen beleend is geworden, zijnde voorts het slot Altena tot open huis van de graaf verklaard.
Actum in sinu beate Marie, anno gratie millesimo ducesimo tricesimo, feria tertia post Philippi et Jacobi.
Oorspr. (Inv. no. 2). 3 zegels verloren.
Afgedrukt in O.B.I. no. 322.
4. 1233 (Augustus 8)
Dirk, heer van Altena draagt zijn allodium te Scalwiche, gelegen tussen de gracht van Bracele, de A, de Mersade en de Dobgrave, onder voorbehoud van zekere rechten in erfelijk leen aan enige vrome mannen uit Zeeland op.
Actum anno Domini M.CC.XXXII, sexto idus Augusti.
Oorspr. (Inv. no. 92). Met zegel van de oorkonder in groene was.
Afgedrukt in O.B.I, no. 346.
5. 1241 (Juni 26)
Dirk, heer van Altena verzoent zich met zijn ministerialen Nicolaas de Ema en diens zoon Henricus op voorwaarde, dat hij zich in eeuwige dienstbaarheid aan hem onderwerpen, zullende bij niet naleving dezer voorwaarde heer Wilhelmus de Strina, Giselbertus de Ema, Sygerus de Almesvothe en Bodynus de Dussene in Wodrinhem rijden, en evenzo Rudolfus, zoon van wijlen Godfridus, graaf van Werkendamme en Renerus Kurthals de Wodrinchem in Durdrech, en aldaar drie maanden verblijven, na verloop van welke tijd de voornoemde gijzelaars gehouden zullen zijn om Nicolaus en Henricus de Ema opnieuw voor Dirk van Altena in Wodrinhem te doen verschijnen.
Acta sunt hec anno Domini M.CC.XLI, Johannis et Pauli martyrum.
Oorspr. (Inv. no. 28). Met zegels van Dirk van Altena en Wilhelmus de Strina in witte was, beide geschonden.
Afgedrukt in O.B. I, no. 381.

6. 1247
 Leonius, kastelein van Brussel, en zijn vrouw Sophia (% Zij was een zuster van Dirk van Altena en gehuwd met Leonius van der Aa. Vergl. Inleiding, p. 1. %) verklaren de goederen, door hen van heer Dirk van Altena geërfd, met inbegrip van Cruchtene en Werte aan heer Willem van Altena te hebben overgedragen, onder het beding, dat zij gerechtigd zullen zijn, de hulde en manschap van het allodiale goed in Brusteme, van dat in Cose en dat in Kurtere met heer Willem te delen.
 Actum apud Lira, anno Domini M.CC.XL.VII.
 Oorspr. (Inv. no. 95). Met zegels van Hendricus van Kuc (ruiterzegel met contrazegel:Kuik). van Johannes van Husden en van Leonius (met contrazegel van zijn vrouw Sophia) in gele was.
 Afgedrukt in O.B.I, no. 443.
7. 1277 (April 25)
 Willem, heer van Altena en van Horne, en zijn oudste zoon Willem verklaren de grote tiend te Uppel verkocht te hebben aan Lodewicus Castellanus tegen een jaarrente van 13 ponden Utrechts, en verklaren voorts, dat diens vrouw en zonen deze tiend aan Lodewicus' dochter Beatrice en haar echtgenoot Johannes de Merwede hebben overgedragen.
 Datum anno M.CC.LXXVII, indic beati Marci ewangeliste.
 Gevidimeerd in de brief d.d. 1371 Augustus 15 (zie regest no. 44)
 Deze acte ook in O.B.Holland II, no. 332.
8. (1306 Januari 29)
 Rechter, schepenen en raad en gemene poort van Woudrichem oorkonden, dat het huis te Ghiecten, door de graaf van Ghelre aan Gheraert, heer van Horne en Altena in onderpand is gegeven en door deze wettig in pand gehouden tot op het tijdstip, waarop heer Hugheman van Ghiecten met zijn knapen den poorters van Woudrichem en heer Gheraert 28 stuks vee en 10 varkens ontroofden, na behoorlijke sommatie aan heer Gheraert is komen te vervallen, die er naar goeddunken mede gehandeld heeft.
 Ghegheven int jaer ons Heren dertien hondertich jaer ende vive des Vriendaghes voor onser Vrouwen licht-misse.
 Oorspr. (Inv. no. 77). Met zegel en contrazegel der gemeene poort van Woudrichem in bruine was.
9. Z.d.
 "Gerhart, heer van Horne bekent zich ten onrechte de opvolging in Woldrichem en Woldrichemerwart, zomede in alle overige goederen, waarmede de heren van Cleve zijn vader en zijn broeder Wilhelm hadden beleend, te hebben aangematigd, zijnde deze goederen door de dood van Gerhart's broeder bij ontstentenis van een rechte leenvolger aan de heren van Cleve vervallen, en verklaart dezelve bij wijze van gunst van Otto, graaf van Cleve in erfelijk leen te hebben ontvangen op voorwaarde, dat hij en zijn nakomelingen de graaf tegen een iegelijk, zowel binnen als buiten 's graven gebied, in eigen persoon met 20 welgeboren mannen zullen dienen; nog verklaart hij met de graaf verzoend en uit zijn gevangenschap ontslagen te zijn."
 Copia Copiae (Inv. no. 3). Met copia copiae van een transfix d.d. 1307 September 9. (zie regest no. 10).
 Zie inleiding p. 1 , noot 13.
10. 1307 (September 9)
 De graaf van Cleve geeft vidimus van de brief, waardoor deze gestoken is. (zie no. 9)
 Gegheven int jaer ons Heeren dusent driehondert ende seven, des neesten daghs onser Vrouwen geburden.
 Copia copiae (Inv. no. 3).
 "Onder de brief staat geschreven: ""Ondergescreven gecollationaert dy twee voirgaende copien bij beveil van den luyden van den rekeninghe in den Haeghe teghens da originale briven, rustende in den registercamer van Hollant in een lade daer voir ghescreven staet Altena, bij mij onder teyckent Vincent Dammas.""
11. 1307 (September 24)
 Willem, graaf van Henegouwen, van Hollant, etc. geeft als arbiter een voorlopige uitspraak inzake de twisten, sedert 1304 gerezen tussen Gerrit, heer van Horne en Altena, enerzijds, en Jan, heer van Arkele, Vastraed van Ghiesen en diens oom Vastraed, anderzijds.
 Ten Berghe voerseit (Geertruidenberg) des Zonedaghes voor sinte Bavendaghe voerscreven,

int jaer ons Heren M.CCC. ende zevensene.

Oorspr. (Inv. no. 29.1). Het zegel van de oorkonder verloren.

12. 1308 (April 5)
Jan, heer van Kuye, Willem, heer van Boecstele en Bernaert, pastoor van Vueren verklaren, dat heer Arnout van Ghiesene, heer Vastraeds' zoon, het huis te Ghiesene in hun tegenwoordigheid op het kerkhof te Risewijde te leen heeft ontvangen van wijlen Willem, heer van Horne, vader van hem, die thans heer van Horne is.
Ghemaect in jaer ons Heren, doe men screef dusentech driehondert ende zevensene, des Vriendaghes voer Palme sonnendaghe.
Oorspr. (Inv. no. 30). Met ruiterszegel en contrazegel van Jan van Kuyck in bruine was. 2 zegels verloren.
13. 1308 (September 11)
Willem, graaf van Henegouwen, van Hollant, etc., nader uitspraak doende inzake de twisten tussen Gherard, heer van Horne en Altena, en Jan, heer van Arkele, en hun wederzijdse helpers en magen, bepaalt ondermeer, dat de heer van Arkele en zijn helpers 2000 ponden zwarte tornoyen zullen betalen als schadevergoeding aan de lieden van Woudrichem en die uit den lande van Altena, en dat de heer van Horne op nader vast te stellen wijze de verwoesting van het huis te Ghiesene zal goedmaken.
Ghegheven tot Sinte Gherden berghe des Woensdaghes na onser Vrouwendaghe, als si gheboren was, int jaer ons Heren dusent driehondert ende achte.
Oorspr. (Inv. no. 29.2). Met zegel van de oorkonder in bruine was.
14. (1309 Maart 20)
"Gherart, heer van Horne en Altena beleent Eghebrechte, heer Egghebrechtes zoon van dien Bosche, bijgestaan door zijn mombere Ghisebrecht van den Bosche, met de tienden van IJselmonde, gelegen tussen Riederambacht, Catendrechtambacht, de ""ghichte"" van de kerk te IJselmonde, en het goed te Ouderschijde, waar Claes van Berkelreene op zit."
Ghemaket int iaer ons Heren dusent driehondert ende achte, des Donnersdaghes voer Palm soendaghe.
Gevidimeerd in de brief d.d. 1309 Juni 23 (zie regest no. 15).
15. 1309 (Juni 23)
Jhan, abt van Sinte Pouwels te Utrecht, en Florens, deken van Sinte Johannes te Utrecht, geven vidimus van de brief d.d. 1309 Maart 20. (zie no. 14).
Int jaer ons Heren dusent driehondert ende neghen op Sinte Jhans avont te middesomer.
Oorspr. (Inv. no. 91). Met zegels der oorkonders in bruine was.
16. (1312 Maart 12)
Jan van Risewijck, ridder, Aert van Wtwijck, Henric van Emmekoven, Diederic de Borchgrave, Ghisebrecht van den Zande en Diederic van Anle, knapen, oorkonden, dat Vastraet, heer Aernoudszoon van Ghiesene uit vrije wil de gerechten van Ghiesene en van Anle heeft overgedragen aan Gheraert, heer van Horne, Altena en Perweis, hetgeen door gemelde Vastraet uitdrukkelijk wordt bevestigd.
Ghegheven int jaer ons Heren, doen man screef dusent drie hondert ende elleve sente Gregoriis daghs.
Oorspr. (Inv. no. 30). Met zegels van Jan van Risewijck, Aert van Wtwijck, Henricus van Emmekoven en Diederic de Borchgrave (Castelanus) in gele was, en die van Gisbert van den Zande, Gheraert van Horne en Vastraet van Ghiesene in bruine was.
17. 1313 (Juli 25)
Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Gheraert, heer van Horne, Altena en Perweis aan Willem de Hoghe en Hoevelman benevens hun helpers terzake van vechterij met Boudene van den Worpe en zijn helpers een gezamenlijke boete van 250 ponden heeft opgelegd en voorts beide partijen op verbeurte van lijf en goed bevolen heeft. om zich voor altoos te verzoenen.
Ghegheven int jaer ons Heren dusent drie hondert ende dertiene, in sente Jacobsdaghe.
"Oorspr. (Inv. no. 16). Met zegels van Jan de Pape, Claes Uit de Camp, Peter Lens en Jan de Hoghe in bruine was; dat van Claes Andrieszoon verloren."
18. (1316) Maart 11
Willem, graaf van Henegouwen, van Hollant, etc., belooft Gheraert, heer van Horne en Houttena

schadeloos te stellen voor alle kosten an schaden, voortspruitende uit de borgtocht, door de heer van Horne te zijnen behoeve aangegaan tegenover heer Florens Baertout wegens de aankoop der stad an vrijheid ven Mechelen.

Ghegeven int jaer ons Heren duser dree hondert ende viifteen up den elfsten dag vander maent ven Maerten.

Oorspr. (Inv. no. 31). Met ruitzerzegel en contrazegel van de oorkonder in groene was, geschonden.

Afgedrukt in Van Mieris II, p. 151 en Rutkens I, p, 149-150.

19. 1317 (Juli 4)

Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Ghese, 's grutersdochter, het recht van de gruit aldaar, door haar van haar vader geërfd, aan haar zoon Jan heeft overgedragen.

Ghegeven int jaer ons Heren duser driehondert ende seventien, des Manen daechs na sinte Peters ende sinte Pauwels dach.

Oorspr. (Inv. no. 82.1). Met zegels van Peter Lens en Gheraet Haec in bruine was.

20. 1321 (September 6)

Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Tieleman Willemszoon, Neude Vrankenzoon, en Gielij van Echt gezamenlijk de handvest van de gruit te Woudrichem benevens de schepenbrief, waarbij Gheese, 's grutersdochter het recht van de gruit aan haar zoon Janne den Grutere opdroeg, aan Gharaerde, heer van Horne hebben overgedragen, doende zijlieden daarbij van al hun rechten afstand.

Ghegeven int jaer ons Heren dertien hondert ende een ende twintich, des Sonnendaghes na sinte Gielijsdach.

Oorspr. (Inv. no. 82.2). Met zegels van Willem van Striene en Tielman Janszoon in groene was.

21. (1322 Januari 4)

Jan, heer Tan Arkel verklaart namens zijn broeder Clase en diens huisvrouw Lisebette Heinricsdochter van Emmekoven, dat de heer van Hoerne of zijn erven het gerecht van Emmekoven en Uterspijck tegen een redelijke prijs kunnen afkopen.

Ghedaaen int jaer ons Heren duser drie hondert ende een ende twintich des Manendages na Jaersdaghe.

Oorspr. (Inv. no. 32). Met zegel van de oorkonder in groene was.

22. 1322 (Augustus 27)

Willem, graaf ven Henegouwen, van Hollant, etc., verklaart aan Willaem van Hoerne toe to staan, dat die van den lande van Altena een nieuwe sluis in den Maesdamme bouwen op een door 's graven heemraden aan te wijzen plaats, en bepaalt daarbij, dat, zolang de nieuwe sluis stand zal houden, van de goede lieden van Altena niet geist mag worden, dat zij enige andere sluis of waterloop aanleggen.

Ghegevan tote sente Gheerden berghe, des Vridaechs na sente Bartelmeuwes dach, int jaer ons Heren M.CCC. ende twe ende twintech.

Oorspr. (Inv. no. 7). Met zegel van de oorkonder in groene was, geschonden.

Afgedrukt bij Van Mieris II, p. 300.

23. 1322 (September 3)

Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Jan van Groesebeec benevens Arnt van Croenstein, Didderic de Borchgrave, diens zoon Jan, Willem van Striene en Hugo Volprechtszoon, zijn borgen, aan Enghebrechte van Andle beloofd hebben ten behoeve van Willem van Horne, om terzake van een geschil over de tienden van De Werken op zekere voorwaarden 220 ponden zwarte tornoy te betalen.

Ghegeven int jaer ons Heren dertienhondert ende twee ende twintich, des Vriedaghes na sinte Jansdach, alse hi onthovet wart.

Oorspr. (Inv. no. 84). Met zegels van Jan Brienszoon, Bernt die Smit, Gheraert Peter Leenszoon, Gheraet Haec, Willem Wisse en Ghisebrecht van Riede in groene was.

24. 1323 (Mei 21)

"Wouter, heer van Keppel en Jutte, vrouwe van Keppel, zijn echtgenote, dragen hun goed, genaamd ""dy Ketteldunc"", gelegen in den lande van Altena, aan Herberen van Arkel op, en verklaren zich bereid, om de overdracht zonodig ten overstaan van de heer van Altena, van wie het voorzegde goed een leen is, te doen geschieden."

Ghegeeven ende geschiet tot Nimeeghen int jaer ons Heren duser driehondert dri ende

twintich, des Saterdachs na Penxten.
Oorspr. (Inv. no. 99). De zegels der oorkonders verloren.

25. 1323 December
Lodewijk, Rooms Koning, verpand de markt tot te Woudrichem aan heer Gerard van Hoerne, Altena en Peruweys voor 20.000 ponden tornoyes.
Datum Colonie, mensis Decembris, anno Domini M.CCC.XXIII, regia vero nosti anni propria.
a. Copia copiae op papier (Inv. no. 37).
b. Translaat op papier (Inv.no. 37).
c. Ander afschrift op papier (Inv.no. 10). Op hetzelfde stuk afschriften der brieven d.d. 1334 November 4 (zie no. 29) en 1383 Mei 26 (zie no. 52).
26. 1329 (Augustus 5)
Willem, graaf van Henegouwen, van Holland, etc., oorkondt, dat heer Willaem van Hoerne, heer van Outena, Willem Fienzoon van Almsvoete, die hij had verhanden wegens moord en diefstal, uitgeleverd heeft, en verklaart zich te gelegenertijd tot gelijke wederdienst bereid.
Ghegheven tote Woudrichem, des Zaterdaghes na sente Pietersdach ingaende oenst, int jaer ons Heren M.CCC. neghen ende twintich.
Oorspr. (Inv. no. 33). Met zegel van de oorkonder in groene was.
Afgedrukt bij Van Mieris II, p. 484.
27. (1330 Maart 13)
Gheraet, heer van Hoerne verklaart aan de graaf van Cleve, dat hij zich met zijn oudste zoon, Willem, verzoend en deze gezet heeft op zijn Hollandse lenen, en verzoekt de graaf, om genoemde zoon met de Kleafse lenen, behorende tot de heerlijkheid Outena, welke hij aan de graaf opdraagt, te belenen.
Ghegheven te Valestéjn des Disendaghes voor Half Vasten int jaer ons Heren dusent CCC. ende neghen ende twintich.
Oorspr. (Inv. no. 4). Met ruiterszegel en contrazegel van de oorkonder in groene was, geschonden.
28. 1333 (October 1)
Didderic, graaf van Cleve verklaart zijn rechten op al het goed, dat Willem, heer van Hoern en Altena van hem ten rechten manleen hield, te hebben verkocht aan de graaf van Holland, die hij verzoekt, om de heer van Hoern op dezelfde wijze daarmede te belenen.
Ghegheven int jaer ons Heren dusent driehondert drie ende dertich, op sinte Remigius daghe.
Gevidimeerd in de brief z.d. (zie regest no. 109).
29. 1334 (November 4)
Wilhelm, graaf van Henegouwen, van Hollant, etc., beleent Wilhelm heer van Horne en Althema met de poorte en het land van Woudrichem op dezelfde voorwaarde, als waarop de heer van Hoorne deze van de graaf van Cleve in leen hield ten dage, dat hij de manschap over dit gebied van de graaf van Cleve kocht.
Afschrift op papier (Inv. no. 10). Op hetzelfde stuk afschrift der brieven d.d. 1323 December (zie no. 25) en 1383 Mei 26 (zie no. 52).
Afgedrukt bij Van Mieris II, p. 569.
30. 1345 December 20
Lodewijk, Rooms Keizer, beleent Dirk van Hurne als wettige voogd van Willem van Hurne, minderjarige broeder en erfgenaam van Gerard van Hurne, met het slot Altena en deszelfs onderhorigheden, welke Gerard van Hurne van de graaf van Holland in leen hield, zullende Dirk van Hurne aan Dirk, graaf van Cleve in 's Keizers naam hulde en manschap moeten bewijzen.
Datum in oppido nostio Monaci, XX die mensis Decembris, anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quinto, regni nostri anno tricesimo secundo, imperii vero decimo octavo.
Oorspr. (Inv. no. 34). Met troonzegel en contrazegel van de oorkonder in gele was.
31. 1351 April 21
Willem, hertog van Beyeren, graaf van Hollant, etc., verklaart met toestemming van zijn gemene raad en van de steden Dordrecht, Delf, Leyden, Haerlem en Aemstardam Willem, heer van Hoerne en Altena beleend te hebben met de heerlijkheid Altena op dezelfde voorwaarden, als waarop diens ouders die van 's graven voorzaten plachten te houden.

Ghegheven ... op den een ende twintichsten dach in Aprilli int jaer ons Heren M.CCC. een ende viiftich.

Oorspr. (Inv. no. 35). Met de resten van het zegel van de oorkonder in bruine was.

32. 1356 (December 2)
 Willem, hertog van Beyeren, graaf van Hollant, etc., verklaart de grafelijke tol van Nyemansvrient naar Woudrichem verlegd te hebben en ingevolge zijn toezegging aan Willem, heer van Hurne, dat noch hij, noch de poorte van Woudrichem er schade van ondervinden zal, aan de tollenaren bevolen te hebben om geen tol te heffen van goederen, welke men op de markt te Woudrichem verkoopt, uitgezonderd wijnen, staal, hout en kolen.
 Ghegheven inden Haghe des Vrijdaghes na sente Andriesdach int jaer ons Heren M.CCC. ses ende viiftich.
 Gevidimeerd in de brief d.d. 1383 Mei 26 (zie regest no. 52).
33. (1357 April 3)
 Willem, hertog van Beyeren, graaf van Holland, etc., beleent jonkheer Dirc Loef van Hoerne met de heerlijkheid Altena op dezelfde voorwaarden, als waarop diens ouders die van de graven van Holland plachten te houden.
 Ghegheven in Middelburch des Manendaghes nae Palmen sonnen dach int jaer ons Heren M.CCC. zesse ende viiftich.
 Oorspr. (Inv. no. 36). Met zegel van de oorkonder in bruine was.
 Afschrift in no. 68 van de inventaris, fol. 171vo.
34. 1357 (Mei 25)
 Rechter, schepenen, raad en gemene poorte van Woudrichem verklaren, dat de bepaling, voorkomende in de handvest, door jonker Willem van Hoerne en Altena in het jaar '56 gegeven, volgens welke een man wegens vrouwenkracht de hoogste boete verbeurt, aldus moet worden opgevat, dat hij lijf en goed verbeurt, en beloven voorts de accijnzen, meenten en renten, hun door Willem voornoemd geschonken, te beleggen en te beheren ten voordele der poort, waarvan de burgemeesters behoorlijke rekening zullen afleggen aan de daartoe aangewezen vrienden van de heer van Hoerne en aan schepenen van Woudrichem.
 Ghegheven int jaer ons Heren dertienhondert seven ende viiftich, des Donredaghes na ons Heren opvaart.
 Oorspr. (Inv. no. 12). Met zegel der gemene poort van Woudrichem in groene was, geschonden.
35. 1358 (Juni 8)
 Jan van Pollanen, heer van der Lecke en Breda schenkt Willem Utencampe Tielmanszoon 9 ½ morgen land, gelegen in het gerecht van Woudrichem, die voorzegde Willem van hem in leen placht te houden.
 Ghegheven int jaer ons Heren dusent driehondert acht ende viiftich, des Vridaechs na sinte Bonifaes dach.
 Oorspr. (Inv. no. 100). Met zegel van de oorkonder in bruine was.
36. (1360 Maart 13)
 Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Jan van Polanen, heer van der Lecke en Breda, 9 ½ morgen land, gelegen in het gerecht van Woudrichem, in vrije eigendom opgedragen heeft aan Laurens Cloetszoon ten behoeve van Godevaert Riken, behoudens de lijftocht, daarop ten behoeve van jonkvrouwe Creymen, Gielijs Utencamp's vrouw gevestigd.
 Ghegheven int jaer ons Heren dertienhondert neghen ende viiftich, des Vridaechs na sinte Gregoriis dach.
 Oorspr. (Inv. no. 101.2). Met zegels van Jan van den Campe en Ghisebrecht Neyse in groene was.
 Met transfix d.d. 1360 Maart 26 (zie no. 37).
37. (1360 Maart 26)
 Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Laurens Cloetszoon de brief d.d. 1360 Maart 13, waardoor deze is gestoken (zie no. 36), benevens de 9 ½ morgen land, waarvan in gemelde brief sprake is, aan Godevaert den Riken heeft, overgedragen, behoudens de lijftocht, daarop ten behoeve van jonkvrouwe Creymen, Gielijs van den Campe's vrouw gevestigd.
 Ghegheven int jaer ons Heren dertien hondert neghen ende viiftich, des Donredaechs na onser Vrouwendach annonciatio.

Oorspr. (Inv. no. 101.1). Met zegels van Jan van den Campe en Ghisebrecht Neyes in groene was.

38. 1363 (November 7)
"Didderic, heer van Hoerne en Altena verklaart de helft, van 40 morgen land, gelegen in het gerecht van Slewije, benevens de helft van 9 morgen land, gelegen in het gerecht van Almkerk, toebehoord hebbende aan Heynric van Hoekelem, verkocht te hebben aan Jan, heer van Hoekelem bij wijze van verhaal voor de bede en wettige ""scout"", welke eerstgenoemde en het voorschreven land hem schuldig waren."
Ghegheven int jaer ons Heren dertien hondert drie ende tsestich op sinte Willibroerdsdach.
Oorspr. (Inv. no. 19). Met zegel van de oorkonder in bruine was, geschenden.
39. 1363 (November 8)
Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Heynric van Hoekelem, heer Willem van Risewijc, ridder, Brien van Weyborch, heemraad, en Heynric van den Roeve gezamenlijk ten overstaan van rechter en heemraden van Slewijc de helft van 40 morgen, land, gelegen in het gerecht van Slewijc en toebehoord hebbende aan Gyelijs van Ghellichem, opgedragen hebben aan Jan, heer van Hoekelem, behoudens de lijftocht van de non Claesdochter van Ghellichem, bestaande in een rente van 12 pond 's jaars, gevestigd op 5 morgen van het voornoemde land.
Ghegheven int jaer ons Heren dusent driehondert drie ende tsestich, des Woensdaechs na sinte Willibroerdsdach.
Oorspr. (Inv. no. 102). Met zegels van Godevaert die Rijke en Roelof die Taem, het laatste geschonden, in groene was.
40. (1366 Januari 24)
Didderic, heer van Hoerne en Altena vaardigt een keur uit betreffende de voogdij over onmondige kinderen beneden de twaalf jaren in den lande van Altena.
Ghegheven int Jaer ons Heren dusent driehondert vive ende tsestich op sinte Pauwels avont conversio.
Oorspr. (Inv. no. 13). Met zegel van de oorkonder in groene was.
41. (1368 April 2)
Aelbrecht van Beyeren, ruwaard van Hollant etc., en Mergriete, hertogin van Beyeren, nader uitspraak doende inzake de punten, waarvan zij Dirck Loef van Huerne hadden beschuldigd, bevelen ondermeer, dat heer Dirck zal bekennen, ten onrechte een nieuwe tol te Woudrichem gelegd te hebben en hiervan bij open brief afstand te doen, zullende hij echter de wettige marktcol, die daar van oudsher bestaat, mogen behouden, zomede het genot der renten en inkomsten uit de heerlijkheid Altena, welke door hertog Aelbrecht verbeurd is verklaard, met dien verstande, dat laatstgenoemde ambtslieden zal aanstellen, die de heerlijkheid zullen besturen en aan heer Dirck datgene uitkeren, wat boven hun wedden, en hetgeen deze rechtens schuldig is, overblijft.
Gedaen ende gegeven in Middelburch up den Palmen Sonnendach int jaer ons Heeren duysent driehondert zeven ende tsestich.
Afschrift op papier, gecollationneerd door N.N. van de Ketel. (Inv. no. 37).
42. 1369 (Mei 3)
Dyric Loef van Hoerne, heer van Heerstal en Monkoernet, verklaart zich met zijn neef Willam, heer van Hoerne en Altena aldus te hebben verstaan, dat deze de heerlijkheden Hoerne en Altena zal bezitten overeenkomstig de brief, die door hun magen Johan van Arkel, bisschop te Ludic en graaf van Loen, Dyric van Hoerne, heer van Perweys en Duffle, Johan van Polanen, heer van der Lecke en Breda, zomede Johan, heer van Petershem bezegeld is, en verzoekt hertog Aelbrecht van Beyeren, ruwaard van Hollant, etc., om zijn voornoemde neef Willam met Altena te belenen.
Ghegheven tot Curingen int jaer ons Heren dusent drye hondert neghen ende tsestich op des heilichs Cruys dach inventio.
Oorspr. (Inv. no. 38). Met zegel van de oorkonder in groene was.
43. 1371 Februari 21
Johan van Bloys, hertog van Gelre, etc., oorkondt, dat Johan van Pollanen, heer van der Lecke en Breda, met consent van zijn zoon, Jan van der Lecke, heer van der Nyervaert een zijn echtgenote Margariete van der Lippen, vrouwe van der Lecke en Breda, de gehele tijns van de Tijsele waard met

inbegrip der eilanden Monsterkerck en Almsvoet, welke goederen hij van de hertog van Gelre houdende is, heeft verlijftocht.

Gegeven t'Uytrecht op sinte Petersavont in Zulle int jaer ons Heren duysent driehondert een ende tseventich.

Gevidimeerd in de brief d.d. 1372 October 10 (zie regist no. 45).

44. 1371 (Augustus 15)
 Willem, heer van Hoerne en Althena verklaart, dat heer Claes van der Merweyde, ridder, de helft van de grote tiend te Uppel met alzulke pacht als daar opstaat, benevens de brief d.d. 1277 April 25 (zie no. 7) aan heer Lambrecht Millinc, ridder, heeft overgedragen, behoudens het derde deel der voornoemde tiend, hetwelk aan Willem van Borchoven, zoon van 's heren Claes'zuster, toebehoort.
 Ghegheven tsinte Ghertrudenberge int iaer ons Heren M.CCC. een ende tseventich op onser Vrouwendach assumptio.
 Afschrift op papier, gecollationneerd door W.J. Rogge, secretaris van Ethen en Meuwen. (Inv. no. 83).
 Zie ook Leenkamer Holland no. 51 Oistervant XIII, fol. 72, alwaar tevens een vidimus van de brief van 1277 (reg.no.7)
45. 1372 October 10
 Jan van Wesel, abt van sinte Bernaerds, geeft vidimus van de brief d.d. 1371 Februari 21 (zie no. 43).
 Int jair ons Heren duysent driehondert tseventich ende twee, op den thienden dach in Octobri.
 Afschrift op papier (Inv. no. 6).
46. 1373 (December 6)
 Johanna, vrouwe van Ghennep en van der Eem, en Reynout van Brederode, heer van Ghennep en Van der Eem, haar man en voogd, verpanden al hun goederen, behorende tot de heerlijkheden van der Alm en van der Eem, met het huis tot Almsteyne, benevens de ambachten Eemkercke, Op-Alm, Wt-Alm en Voernsaterswairt, deels gelegen in Zuyt-Hollandt, in den lande van Outhena en in den lande van Hoesden, voor 13,000 oude Roomse schilden aan Jan van Pollanen, heer van der Lecke en Breda, onder voorwaarde, dat de onderpanden na heer Jans' dood op Otto van Polanen, gesproten uit diens huwelijk met hun nicht Margriete van der Lippe, vrouwe van der Lecke en Breda, of bij vooroverlijden van deze en ontstentenis van verder mannelijk oir uit dit huwelijk op heer Jan's oudste zoon Johan van der Lecke zullen overgaan, welke verpanding geschiedt met toestemming van Aelbrecht van Beyeren, ruwaard van Hollant en Willem, heer van Horne en Althena.
 Gedaen int jaer ons Heren duysent drie hondert drie ende tseventich, op sinte Nyclaesdach.
 Afschrift op papier (Inv. no. 6).
47. 1374 Februari 12
 Johanna, vrouwe van Ghennep en van der Eem, en Reynoudt van Brederode, heer van Ghennep, haar man en voogd, bevestigen de verpanding hunner heerlijkheden ter Alm en ter Eem aan Johan van Pollanen, heer van der Lecke en Breda, onder belofte deze goederen van alle daarop rustende verbanden te bevrijden, waartoe zij hem vóór Pasen e.k. een brief zullen bezorgen, waarin de heer en vrouwe van Lienden bekennen, dat de lijfrente van 500 ponden 's jaars, daarop ten behoeve van Margriete, vrouwe van Lienden gevestigd, met hun toestemming op andere bezittingen, aan Johanna van Ghennep en haar man toebehorende, gevestigd is geworden.
 Gegheven int jaer ons Heren duysent driehondert vierende tseventich, opten twaleften dach in Februario.
 Afschrift op papier (Inv. no. 6.7).
48. 1374 Februari 12
 Margrieta van Ghennep, vrouwe van Lienden, en Johan, heer van Lienden, haar man en voogd, verklaren, dat de lijfrente van 500 ponden zwarten (tornoy's) 's jaars, ten behoeve van vrouwe Margrieta op de heerlijkheid ter Alm en ter Eem gevestigd, op andere goederen is overgebracht en hechten hun goedkeuring aan de verpanding der voornoemde heerlijkheden.
 Gegeven int jaer ons Heren duysent driehondert vier ende tseventich opten twaleften dach in Februario.
 Afschrift op papier (Inv. no. 6).
49. 1374 Februari 16

Johanna, vrouwe van Ghennep en Reynoudt van Brederode, heer van Ghennep, haar man en voogd, leggen hun goede lieden en onderzaten in de heerlijkheden ter Alm en ter Eem gehoorzaamheid aan Jan van Pollanen, heer van der Lecke en Breda, op.

Int jaer ons Heren duysent drie hondert vier ende tseventich, den sestienden dach in Februario.

Afschrift op papier (Inv. no. 6).

50. 1375 October 10

Johanna, vrouwe van Ghennep en Reynoudt van Brederode, heer van Ghennep, haar man en voogd, erkennen uit de renten der heerlijkheden ter Alm en ter Eem, die zij aan Johan van Pollanen, heer van der Lecke en Breda, verpand hebben, 161 ponden 13 schillingen 7 penningen gebeurd te hebben, welke zij hem beloven met de hoofdsom af te lossen.

Int jaer ons Heren duysent driehondert tseventich ende vive, thien daghe in Octobri.

Afschrift op papier (Inv. no. 6.7).

51. 1382 (November 8)

Willem, heer van Huerne en Althena, verklaart 1500 oude schilden van Claes van Zevender geleend te hebben, en belooft hem en zijn nakomelingen, zolang deze schuld niet is afgelost, niet te ontzetten uit de ambten, die hij thans bekleedt, zijnde de kastelenij van het huis Althena, het baljuwschap, rentmeesterschap, dijkgraafschap en marktvolgaarderschap van den lande van Althena benevens het rentmeesterschap van Moniclant, welke belofte door Albrecht van Beyeren bekrachtigd wordt.

Ghegheven int jaer ons Heren dertienhondert twee ende tachtich, des Saterdaghes na sente Willibroerds dach.

Gevidimeerd in de brief d.d. 1384 Mei 22 (zie regest no. 53).

Afgedrukt bij Van Mieris III, p. 391.

52. 1383 (Mei 26)

Jacob van den Zande, priester, deken in den lande van Althena, geeft vidimus van de brief d.d. 1356 December 2 (zie no. 32).

Ghegheven int jaer ons Heren M.CCC. drie ende tachtich, des Dincsdaghes na sente Urbaens dach.

a. Oorspr. (Inv. no. 10). Zegel verloren.

b. Afschrift op papier (Inv.no. 10).

c. Ander afschrift op papier (Inv.no. 10). Op hetzelfde stuk afschriften der brieven d.d. 1323 December (zie no. 25) en 1334 November 4 (zie no. 29).

53. 1384 (Mei 22)

Deken en kapittel der hellige Martini en Vincentii-kerk te Ghorinchem geven vidimus van de brief d.d. 1382 November 8 (zie no. 51).

Anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo quarto, mensis May, die vicesima secunda.

Oorspr. (Inv. no. 39). Het zegel van het kapittel verloren.

54. 1386 Mei 10

Rechter, schepenen en raad der poorte van Woudrichem beloven uit naam der poorte aan de heer van Hoern, Altena en Kurtersem, dat zij alle artikelen van de privilegiebrief, die zij van hem hebben gekregen, zullen naleven.

Ghegheven int jaer ons Heren M.CCC. ses ende tachtich, op den tienden dach van Meye.

Oorspr. (Inv. no. 12). Met zegels van de poorte van Woudrichem, Mathijs van Kessel, ridder, Didderic, van Wtwijc, Roelof van Emminchoven, pastoor van Mareyis en Heynric de Borchgreve, knape, in groene was.

55. 1394 Maart 18)

Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Jan Doedijn, diens zonen Gheraet en Godevaert, Wouter Cloetwijc en Aernt Roelofszoen, man van Lisebette, Jan Doedijs/dochter, gezamenlijk 3 morgen land, gelegen in de achterste weide, aan Claes Gheraet hebben verkocht en opgedragen, die hun daarvoor de kooppenningen heeft voldaan.

Ghegheven int jaer ons Heren M.CCC. drie ende neghentich, des Woensdaghs na sente Gertruden dach.

Oorspr. (Inv. no. 103). Met zegel van ? in groene was, geschonden.

56. 1399 April 13
Schepenen van Woudrichem verklaren, dat Jacob Zasse, man van Zegherade, dochter van Aelbrecht Zegherszoon, 1 ½ morgen land, gelegen op het Ocken, aan Ghisebrecht van Ryede, Ghisebrechtszoon opgedragen heeft.
Ghegheven int jaer ons Heren M.CCC. neghen ende neghentich, dertien daghe in Aprille.
Oorspr. (Inv. no. 104). De zegels van Brien van Weyborch en Jacob Willems, Jan Noyden zoon szone verloren.
57. 1403 October 25
Robbrecht Scrick, richter van Die Werken, oorkondt, dat Jan van der Donck krachtens vonnis van heemraden de helft van 71 morgen land benevens de helft van 5 morgen land, gelegen aan de hoge zijde van De Wercken, aan Feyken heeft overgedragen, welke overdracht mede door Danckaert van der Wercken, Jan die Greve en Jan Lauerijszoon wordt gevrijwaard.
Ghegheven int jaer ons Heeren dusent vierhondert ende drie, des Donredachs na sente Lucas dach.
Afschrift op papier (Inv. no. 105).
58. 1404 (Juli 4)
Segher Wouterszoon, rechter van Emmichoven, oorkondt, dat Wouter van der Eycke met zijn zoon Jan 7 hont land benevens een derde deel zijner havezate, gelegen in den Dorenbosch ender Emmichoven, welke goederen hem van zijn broeder Willem Scobbelant waren aanbe storven, ten vrije gift aan Jacob van der Duyn heeft overgedragen.
Int jaer ons Heren dusent vierhondert ende vier, op sente Merkus dach translatio.
Oorspr. (Inv. no. 106). Het zegel van de oorkonder verloren.
59. 1408 November 13
Heinric van den Wiel, rechter te Emmichoven, oorkondt, dat Jacob van der Dune de gehele Dorenbosch, gelegen in de spijk bij het land van Coudenhove, ten vrije gift aan heer Robbrecht Bokelaer, priester, heeft opgedragen.
Ghegheven int jaer ons Heren veertien hondert ende acht, op den dertienden dach in November.
Oorspr. (Inv. no. 106). Het zegel van de oorkonder verloren.
60. 1412 Augustus 17
Willem, hertog in Beyeren, graaf van Hollant, etc., verleent aan Florys van Kijfhoeck octrooi om een molen te bouwen te Ghiesen in den lande van Althena, ter plaatse, waar de oude molen stond, en die zolang te gebruiken, totdat het de graaf believen zal de molen voor zich op te eisen tegen betaling der bouwkosten, welke 120 Engelse nobelen bedragen.
Gegeven in den Hage opten XVII dach in Augusto int jaer ons Heren M.CCCC ende twaleve.
Oorspr. (Inv. no. 81.1). Met zegel van de oorkonder en contrazegel van Helmich van Dornic in rode was.
Met transfix d.d. 1485 April 12 (zie no. 99).
61. 1414 Juli 6
Schepenen van sinte Gheertrueden berghe oorkonden, dat Jan Venydam Claeszoon, Danel Venydam, zijn broeder, zomede Jacob Buys Peterszoon, Johan Arntszoon, diens zoon Adriaen, Peter die Jude, Loedrocht Schaertszoon en Everaet, Willem Claeszoon's zoon, gezamenlijk het huis te Almsteyn en de goederen daartoe behorende, voor de tijd van negen jaren gepacht hebben van Otten van der Lecke, heer tot Hedel, Philips van der Lecke, bastaard, Vrederick Hubrechtszoon, priester, Gherit Reysvoelden en Jan Cal voor 1100 gouden Wilhelmus guldens 's jaars onder verplichting om gedurende die negen jaren Otto van der Leeke c.s. vrij te houden van alzulke tijnsen, als voornoemde eigenaars voor deze goederen aan de heren van sinte Peters tot Utrecht verschuldigd zijn.
Int jair ons Heren duysent vierhondert ende vierthiene, des Vridaeges nae onser Vrouwen dagh visitacio.
Afschrift op papier (Inv. no. 6.7).
62. 1417 Augustus 3
"Jacoba, hertogin in Beyeren, gravin van Hollant, etc., beleent Willem, heer tot Huerne en tot

Kurterssem met het land van Althena, benevens de hoge en lage heerlijkheid, de stad woudrichem en het slot Althena op dezelfde voorwaarden, als waarop zijn voorvaderen die van de hare plachten te houden, doch daarenboven op voorwaarde, dat alle brieven en giften, welke haar vader aan derden verleend mocht hebben, van kracht zullen blijven en dat de stad en het slot voornoemd evenals andere stoken, door heer Willem of zijn nazaten aldaar te stichten, ten alle tijde voor haar en haar nakomelingen ""open"" zullen zijn."

Gegeven tot Middelburch upten derden dach in Augusto int jaer ons Heren duysent vierhondert ende zeventien.

Oorspr. (Inv. no. 40). Met zegel der gravin en contrazegel van Helmich van Dornic in rode was. Afschrift in no. 68, fol. 171v0-172.

63.

(1418) Maart 10

Jacob, hertogin in Beyeren, gravin van Holland, etc., oorkondt dat Catherine, Robbijn Bokelaer's dochter in tegenwoordigheid van haar mannen van leen 4 morgen 2 hont land, geheten Sariiscamp en gelegen in den Spijk bij den Dorenbosch in het gerecht van Emmichoven, ten behoeve van de prior en het gemene Karthuizerconvent bij Sinte Gerdenberge aan haar heeft opgedragen, zijnde dit land aan voornoemde Catherine aanbestorven bij de dood van haar broeder, heer Robbrecht, die het van de hofstede van Erkel, waarvan de manschap aan de gravin is gekomen, ten leen placht te houden, na welke opdracht de gravin het gezegde land op haar beurt aan de prior en het convent voornoemd heeft opgedragen.

Gegeven in den Hage upten tyensten dach in Mairte int jair ons Heren duysent vierhondert ende zeventhien.

Oorspr. (Inv. no. 107). Het zegel der gravin verloren.

64.

1432 Juni 1

Jacob, hertogin in Beyeren, gravin van Holland, etc., schenkt Florens van Kijfhoeck in de plaats van zijn huis te Zwijndrecht, dat ondanks het bestand in brand was gestoken, een huis met erf, gelegen aan de Waterpoort te Woudrichem, alwaar men de grote of grafelijke tol placht te houden.

Gegeven in den Hage upten eersten dagh in Junio int jair ons Heren M.CCCC. twee ende dertich.

Oorspr. (Inv. no. 85.1). Met zegel der gravin in rode was.

65.

(1436) Augustus 20

Jacob, hertogin in Beyeren, gravin van Holland, etc., verzoekt de graaf van Muerss om de vrouwe van Heemskerck de behulpzame hand te bieden tot het rustig genot ener waard, door haar gekocht in den lande van Altena, en haar een schriftelijk vrijgeleide voor lijf en goed, geldig gedurende 10 jaren of langer, te geven.

Gescreven upten twintichsten dach in Augusto.

Oorspr. op papier (Inv. no. 41). Met handtekening van Jan van Goch, secretaris der gravin. Voor de afleiding van het jaartal zie no. 74.

66.

1436 (November 30)

Jan die Borchgrave, baljuw in den lande van Altena, Jan die Borchgrave Janszoon, Jan die Borchgrave Dircszoon, Claes Janszoon, Herman van Ghanswijk en Ghijsbrecht Porc Jacobszoon, verklaren tegenwoordig te zijn geweest, dat Jan Venedam van Tolloysen en andere burenen van der Op-Alm de kerkegoedsren aldaar geschonken hebben aan de kerk van Almkerck als zijnde de moederkerk van die van Op-Alm op voorwaarde, dat deze goederen aan de kerk van Op-Alm zullen terugkeren, indien Op-Alm weder bedijkt mocht worden.

Int jaer ons Heren veertien hondert ende sessen dertich op sente Andreas dach des Apostels.

Oorspr. (Inv. no. 6.1). Met zegels van Claes die Voecht Jansz., priester, Jan die Borchgrave Janszoon en Herman van Ghanswijk in bruine was, dat van Ghijsbrecht Porc Jacobszoon verloren.

67.

1437 Juli 1

Walramus van Meurs, elect van Utrecht, verzocht zijnde om de gift der kerkgoederen van Op-Alm, door de parochianen wegens de onbewoonbaarheid hunner parochie tengevolge van overstromingen aan de fabriek der moederkerk te Almkerck gedaan, te bekrachtigen, beveelt, dat men in twee of drie naburige, niet ondergelopen parochies degenen, die de gedane schenking wensden te betwisten, zal indagen, om voor de officiaal der Utrechtse curie te verschijnen.

Datum anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, mensis Julii die prima.
Oorspr. (Inv. no. 6.4). Het zegel van de oorkonder verloren.
Met twee transfixen d.d. 1437 Juli 21 (zie no. 68 en 69).

- 68.** 1437 (Juli 21)
Nicolaus Huninc, pastoor te Wouderichem, verklaart ter uitvoering van de brief d.d. 1437 Juli 1, waardoor deze is gestoken (zie no. 67), al degenen, die de inhoud daarvan mochten wensen te betwisten, te hebben opgeroepen, om op de negende dag na dato dezes voor de officiaal der Utrechtse curie te verschijnen.
Datum anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, dominica proxima post divisionem Apostolorum.
Oorspr. (Inv. no. 6.3) Met zegel van de oorkonder in bruine was, geschonden.
- 69.** 1437 (Juli 21)
Nicolaus de Voecht, priester, en Ysebrandus, priester en onderpastoor te Emmichoven, verklaren ter uitvoering van de brief d.d. 1437 Juli 1 (zie no. 67), waardoor deze is gestoken, in de kerken van Emmichoven en Almkerck al degenen, die de gift van de buren en parochianen van der Op-Alm mochten wensen te betwisten, te hebben opgeroepen, om op de negende dag na dato dezes voor de officiaal der Utrechtse curie te verschijnen.
Datum anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, dominica proxima post divisionem Apostolorum.
Oorspr. (Inv. no. 6). Met zegel van Nicolaus de Voecht in bruine was, zwaar geschonden.
- 70.** 1438 April 22
Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Florens van Kijfhoek het tolhuis van de voormalige grafelijke tol te Woudrichem aan Tielman van den Campe heeft overgedragen en daarvoor de volledige koopsom ontvangen heeft.
Ghegheven int jaer ons Heren viertienhondert acht ende dertich, opden twee ende twijntichsten dach in Aprille.
Oorspr. (Inv. no. 85.2). Met zegels van Ghisebrecht Neyse Aerntszoon en Jan van Eeten in groene was.
- 71.** 1442
Rodolphus, bisschop van Utrecht, staat de fabriekmeesters der kerk te Almkerck toe, om de kerk te Op-Alm te slopen en de opbrengst der afbraak te beleggen in renten, welke zullen dienen tot het lezen van zielmissen voor de in de kerk en op het kerkhof van Op-Alm begravenen, en andere vrome doeleinden onder voorwaarde, dat deze renten bij wederopbouw der voornoemde kerk aan dezelve zullen komen te vervallen, en dat de fabriekmeesters zich bij schepenvrieven der stad Woudrichem met lijf en goed tot de nakoming van een en ander zullen verbinden.
Datum anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo secundo.
Oorspr. (Inv. no. 6.5). Het zegel van de oorkonder verloren
- 72.** 1444 (April 25)
Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Dirc van Oesterseel de huizinge en hofstad, gelegen binnen Woudrichem aan de Waterpoort, alwaar men de grote tol placht te houden, benevens de brieven, die hij daaromtrent bezat, aan Roelof van Lent heeft overgedragen, van wie hij de volledige koopsom voor deze opdracht heeft ontvangen.
Ghegheven int jaer ons Heren viertien hondert vier ende viertich, op sente Marcus dach Ewangelistae.
"Oorspr. (Inv. no. 85.3). Met zegels van Ghisebrecht Neyse Aerntszoon en Jan van der Heyde in bruine was; dat van Everaert Keye Janszoon geschonden."
- 73.** 1444 April 29
Ghijsbert, heer van Hemert en Zegher van Wtwiick als gemachtigden van Jacob, heer van Horne, Cotersem en Montajis, enerzijds, en Dirck van de Merwede, ridder, heer van Ethen, Meuwen en Gravenmoer, Aernt van Wijck, heer van Hondzoirde en Nierkuycck, zomede burgemeesters en schepenen der stad Heusden, namens het dorp Genderen, anderzijds, sluiten een overeenkomst aangaande de dijkages, welke gemeld dorp te Andel in den lande van Altena bezit.
Int jaer ons Heeren duysent vierhondert vier ende viertich, op ten negen ende twijntichsten

dach in Aprille.

Afschrift op papier (Inv. no. 26).

74. 1447 Augustus 17
Phillips, hertog van Bourgondië, palatijn van Hollant, etc., oorkondt, dat hij omtrent zeven jaar geleden te Coelen Jacob, heer van Huerne en Althena ondermeer beleend had met de heerlijkheid Althena, behoudens nadere bevestiging door leenmannen van Holland, voor wie Jacob van Huerne heden verschenen is, en de heerlijkheid Althena met de stad Woudrichem, etc. op dezelfde voorwaarden ten leen heeft ontvangen, als waarop zijn vader deze van de grafelijkheid placht te houden.
Gegeven upten zeven tiensten dach van Augusto int jair ons Heren duysent vierhondert zeven ende viertich.
 Oorspr. (Inv. no. 42). Met zegel en contrazegel van de oorkonder in rode was.
 "Op een aangehecht papieren strookje staat te lezen: ""in extractis commissariorum est infeudatio comitis de Morss de dato M.CCCC.XXXVI""."
 Afschrift van de brief in no. 68, fol. 172-173. Van de inventaris
75. 1450 Juni 27
De stadhouder-generaal en andere van de Raad des hertogs van Bourgoingnen, uitspraak doende in een geschil tussen schout en schepenen van den Haghe en die van Gorinchem wegens een nieuwe markttoel, die in laatstgenoemde plaats sedert een jaar of drie van de bureu uit den Haghe in strijd met het hun door hertog Willem van Beieren in 1407 verleende privilegie wordt geheven, bepalen, dat die van den Haghe ten eeuwige dage van deze markttoel vrij zullen zijn.
Twelcke aldus gedaen is in den Haghe opten zeventwintichsten dach van Junio int jaer XIIIIC ende vijftich.
 Afschrift op papier, gecollationneerd door N.N. Benninck (Inv. no. 23).
76. 1452 Februari 23
Jacob, graaf tot Hoeren, heer tot Althena, Cortershem en Montengiis geeft aan de goede lieden en onderzaten in den lande van Althena zekere privilegiën.
Ghegheven upden drie ende twyntichsten dach in Februario int jaere ons Heeren dusent vierhondert twee ende vijftich.
 a. Oorspr. (Inv. no. 14.1). Met zegel en contrazegel van de oorkonder, benevens zegels van Gielis van Wijck, Jan die Borchgrave Dirckzoon, Segher van Emmechoeven (geschonden). Jan van Emmechoeven Segherszoon, Jan van Rijswijck Glymmerszoon, Segher van Wtwijck, Adriaen Engberechtszoon, Aert Hyelaert, Bruysten Lodenzoon, Steesken, Jan Voszoon, Wail Nodenzoon, alle in bruine was, die van Adryaen van Ghiesen, Jan die Borchgrave Willemszoon en Dirck van Cloetwijck verloren.
 Met transfix d.d. 1452 Maart 7 (zie no. 78).
76. 1452 Februari 23
Jacob, graaf tot Hoeren, heer tot Althena, Cortershem en Montengiis geeft aan de goede lieden en onderzaten in den lande van Althena zekere privilegiën.
Ghegheven upden drie ende twyntichsten dach in Februario int jaere ons Heeren dusent vierhondert twee ende vijftich.
 a. Oorspr. (Inv. no. 14.3). Met zegel en contrazegel van de oorkonder, benevens zegels van Gielis van Wijck, Jan die Borchgrave Dirckzoon, Segher van Emmechoeven (geschonden). Jan van Emmechoeven Segherszoon, Jan van Rijswijck Glymmerszoon, Segher van Wtwijck, Adriaen Engberechtszoon, Aert Hyelaert, Bruysten Lodenzoon, Steesken, Jan Voszoon, Wail Nodenzoon, alle in bruine was, die van Adryaen van Ghiesen, Jan die Borchgrave Willemszoon en Dirck van Cloetwijck verloren.
 b. Tweede origineel. De zegels van de oorkonders Gyelis van Wijck en Wail Noydenzoon verloren.
 Met transfix d.d. 1452 Maart 7 (zie no. 78).
77. 1452 Februari 24
Jacob, graaf tot Hoerne, heer tot Althena, Cortershem en Montengys geeft de poosrteren der stad Woudrichem zekere privilegiën.
Ghegheven ende gheschyet opden vierendetwintichsten dach in Februario int jaer ons Heeren dusent vierhondert twee ende viiftich.
 Oorspr. (Inv. no. 14.6). Met zegel en contrazegel van de oorkonder en zegel der stad Woudrichem in bruine was.
 Met transfix d.d. 1452 Maart 7 (zie no. 79).

78. (1452) Maart 7
Phillips, hertog van Borgoengen, graaf van Hollant, etc., bevestigt de brief d.d. 1452 Februari 23, waardoor deze gestoken is. (zie no. 76).
Gegeven opten zevensten dach in Mairte int jair ons Heeren duysent vierhondert een ende vijftich na den loip van onsen Hove.
a. Oorspr. (Inv. no. 14.2). Met zegel en contrazegel van de oorkonder in rode was.
78. (1452) Maart 7
Phillips, hertog van Borgoengen, graaf van Hollant, etc., bevestigt de brief d.d. 1452 Februari 23, waardoor deze gestoken is. (zie no. 76).
Gegeven opten zevensten dach in Mairte int jair ons Heeren duysent vierhondert een ende vijftich na den loip van onsen Hove.
b. Tweede origineel. Het zegel van de oorkonder verloren.
79. (1452) Maart 7
Phillips, hertog van Bourgoingnen, graaf van Hollant, etc., bevestigt de brief d.d. 1452 Februari 24, waardoor deze gestoken is. (zie no. 77).
Gegeven opten zevensten dach in Mairte int jair ons Heeren duysent vierhondert een ende vijftich nae den loop van onsen Hove.
Oorspr. (Inv. no. 14.5). Met zegel en contrazegel van de oorkonder in rode was, geschonden.
80. 1454 December 20
Phillips, hertog van Bourgondië, graaf van Hollant, etc., oorkondt, dat ingevolge de overeenkomst, door de graaf van Huerne met de stad Gorinchem aangegaan, om de grenzen ener hem toegewezen visserij aan de Zuidzijde van de Merwede door Gecommitteerden uit den Hove van Hollant opnieuw te doen vaststellen, op 11 December 1.1. enige gecommiteerden ter plaatse zijn geweest, die in tegenwoordigheid van wederzijdse getuigen tonnen en palen hebben doen plaatsen, alwaar zulks behoorde en beveelt die van Gorinchem deze grehsscheiding te eerbiedigen en de vissers van de heer van Altena in hun visserij niet te storen.
Gegeven up den twintichsten dach van December int jaer ons Heeren duysent vierhondert vier ende vijftich.
Oorspr. (Inv. no. 87.2). Met zegel en contrazegel van de oorkonder in rode was. Met aangehechte brief d.d. 1455 Januari 6 (zie no. 81).
81. (1455) Januari 6
Jan Everdey, deurwaarder bij den Hove van Hollant, verklaart de brief d.d. 1454 December 20 (zie no. 80) aan de drossaard en het gerecht van Gorinchem te hebben betekend.
Des Manendages upden heijligen Dertienendach, zesse dagen in Januario, int jair ons Heeren duysent vierhondert vier ende vijftich na den loipe des hoifs van Hollant.
Oorspr. (Inv. no. 87.1). Met handtekening van Jan Everdey.
Gehecht aan de brief d.d. 1454 December 20 (zie no. 80).
82. 1460 October 23
Phillips, hertog van Boergoengnen, graaf van Hollant, etc., vergunt Jacob, graaf van Hoirne en heer van Altenae om een gedeelte der stadsmuren van Woudrichem, aangelegd ten, tijde, dat hertog Albrecht en Willem, graaf van Hollant, het land en de heerlijkheid van Altena in bezit hadden genomen, af te breken en door vounhuizen te vervangen op voorwaarde, dat Woudrichem voor hem en zijn nakomelingen steeds een open stad zal blijven.
Gegeven in onser stad Bruessel op ten drie ende twintichsten dach in Octobri, in jair ons Heeren duysent vierhondert ende tzestich.
a. Oorspr. (Inv. no. 43.2). Met zegel van de oorkonder in rode was, geschonden.
b. Gevidimeerd in de brief d.d. 1466 December 12 (zie no.87)
83. 1464 Augustus 28
Dirck van Lyesvelt, enerzijds, en Dirck Claeszoon als gemachtigde van de graaf van Huerne en van schepenen van den lande van Altena, benevens Ghijsbrecht Quekel, anderzijds, sluiten ten overstaan van Apollonius Craye, Keizerlijk notaris, een overeenkomst, volgens welke zij hun geschil over de kosten van een voor de Grote Raad van de hertog van Burgundië gevoerd proces over 3 ½ morgen land, gelegen in den ambachte van Sleewijck, zullen onderwerpen aan de uitspraak van een scheidsgerecht,

te vormen van de zijde van Dirck Claeszoen en Ghijsbrecht Quekel door Gerijt, heer van Assendelff, raad en Adam van Cleve, secretaris van de hertog, en van de zijde van Dirck van Lyesvelt door Mr. Heinrich van der Mye, doctor to de beide rechten en Jan Claeszoen, apothecaris op die Plaetse in dan Hage, eventueel met Pieter Rijck, licenciat in de rechten en pastoor aldaar, als opperscheidsmen.

Anno a nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, indictione duodecime, mensis Augusti die vicesima octava.

a. Oorspr. (Inv. no. 44). Met getekend zegel van de notaris.

b. Translaat in het Frans op papier (Inv.no. 44).

84. 1464 Augustus 28
Dirck van Lyesvelt, enerzijds, en Dirck Claeszoen en Ghijsbert Quekel, anderzijds, herroepen ten ovetstaan van Apollonius Craye, Keizerlijk notaris, de door hen aan hun respectievelijke procureurs bij de Grote Raad van de hertog van Burgandie verleende volmachten.

Anno a nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, indictione duodecime, mensis Augusti, die vicesima octavia.

Oorspr. (Inv. no. 44). Met getekend zegel van de notaris.

85. 1464 November 21
Gerard van Assendelff, Henrick van der Mye, Adam van Cleve en Johan Claeszoen als scheidsmannen uitspraak doende inzake het gaschil tussen Dirck van Lyesvelt, enerzijds, en de graaf van Heurne, schepenen van den lande van Altena en Ghijsbrecht Quekel, anderzijds, veroordelen laatstgenoemde om aan Dirck van Lyesvelt 17 ponden 6 groten Vlaams te betalen, doch verwijzen Dirck van Lyesvelt voor wat betreft zijn vordering tot schadeloosstelling wegens het onrechtmatig bezit, dat Ghijsbrecht Quekel drie jaar lang heeft gehad van de 3 ½ morgen land, waarover de rechtsstrijd liep, naar de gewone rechter.

Le XXIme jour de novembre l'an de grace mil CCCC. soixante et quatre.

Frans translaat op papier (Inv. no. 44). Gehecht aan de brief z.d. (zie no. 86).

86. Z.d.
Jacob, graaf van Heudurne bezoekt de burtog van Bourgoingne, het door hem met Dirck van Lyesvelt langs arbitrale weg getroffen accoord, waarvan hij duplicaat verzendt, te willen ratificeren.

Frans translaat op papier (Zie regest no. 44). Gehecht aan de brief d.d. 1464 November 21 (zie regest no. 85).

87. 1465 December 12
Burgemeesters, schepenen en raad van Woudrichem geven vidimus van de brief d.d. 1460 October 23 (zie no. 82).

Ghegheven int jaer ons Heeren dusent vierhondert viiff ende tsestich op den twaelfsten dach In Decembir.

Oorspr. (Inv. no. 43.1). Met zegel der stad Woudrichem in groene was.

88. (1467) Augustus 6
De hertog van Bourgoingne beveelt de drossaard en centmeester van Worinchem om Dieric van Rijswijck, zijn tollenaar van Gorinchem en Scoenhove rustig zijn tol te laten heffen te Worinchem, doende dezelve dit ten gerieve der kooplieden, die anders genoodzaakt zouden zijn, Gorinchem aan te doen.

Escript en nostre ville de Bruxelle 1e Vle jour daoust lan LXVII,

Oorspr. op papier (Inv. no. 11) Het opgedrukte zegel van de oorkender verloren.

89. 1469 Juli 3
Aernt, heer tot Zevenbergen, Noirdeloes en Nycoep, verklaart Wouter van Oudheusden met 36 morgen land benevens een hofstad, gelegen tot Couwenhoven, verleid te hebben.

Int jaer ons Heeren dusent vierhondert negene ende tsestich, drie daghe in Julio.

Oorspr. (Inv. no. 76.1). Met zegel van de oorkonder in rode was. Met transfix d.d. 1475 October 16 (zie no. 92).

90. 1469 October 25
Kaerel (hertog van Bourgondië) oorkondt, dat Jacob, graaf tot Hoirne hem de heerlijkheid Altena en de stad Woudrichem heeft opgedragen ten behoeve van zijn oudste zoon Jacob, die hij daarmede heeft beleend op dezelfde voorwaarden, als waarop deszelfs vader die van de grafelijkheid placht te houden.

Gegeven up onse hove in den Haighe den vive ends twintichsten dach van Octoberi, anno viertien hondert negen ende tsestich.

Afschrift op perkament, gecollationneerd door Van Buschhuysen (Inv. no. 46).

91. 1473 Juli 16

Lodewijc van Brugge, graaf van Winchester, heer van den Gruythuyse, prins van Stecnuyse, stadhouder-generaal van Hollant, Zeelant en Vrieslant, verklaart, dat Jacob, graaf van Huerne, heer van Altena, de losrentebrief van 25 ponden Vlaams 's jaars, gevestigd op zeker goed, door hem van de heren van Oud-Munster te Utrecht in erfpacht gehouden, die hij aan heer Lodewijk had verkocht, vóór de termijn van aflossing door Henric Loyenzoon, rentmeester van den lande van Altena, heeft deen lossen.

Up den zestienden dach van Julio. int jaer viertien hondert drie ende tseventich.

Oorspr. (Inv. no. 46). Met zegel van de oorkonder in rode was.

92. 1475 October 16

Jacob, graaf tot Heurne, heer tot Althena, Corterschem, Cranendonck, etc., bevestigt de brief d.d. 1469 Juli 3, waardoor deze gestoken is (zie no. 89).

Den zestienden dach van October in den jare ons Heeren dusent vierhondert vijff ende tzeventich.

Oorspr. (Inv. no. 76.2). Met zegel van de oorkonder in rode was, zwaar geschonden. Gehecht aan de brieven d.d. 1469 juli 3 (zie no. 89) en 1544 Juli 173 (zie no. 157).

93. (1477) Januari 18

Leenmannen van Hollant oorkonden, dat Jacob, graaf van Hoerne, heer van Althena ingevolge de huwelijksvoorwaarden, door hem met jonkvrouwe Johanna, enige dochter van Lodewijck, graaf van Winchester, heer van den Gruythuyse, prins van Steenuyse aangegaan, van heer Lodewijck 12.000 Rijnse gulden, in gerede penningen heeft ontvangen, waartegenover hij aan Johanna van den Gruythuyse en haar erfgenamen een rente van 600 Rijnse guldens 's jaars uit zijn revenuen van den lande van Althena toezegt, uit te keren op zodanige wijze, als bij huwelijksvoorwaarden is. bepaald, welke jaarrente zal kunnen worden afgelost met de genoemde som van 12.000 Rijnse guldens, terwijl de graaf van Hoerne daarenboven aan zijn bruid nog een lijfrente van 200 Rijnse guldens 's jaars uit gemelde revenuen toekent.

Gegeven upten achtiensten dach van Januario int jaer duysent vierhondert zes entseventich nae beloop shoofs van Hollant.

Gevidimeerd in de brief d.d. 1522 Januari 9 (zie regest no. 137).

94. (1477) Januari 22

Karel (Hertog van Bourgondië) bevestigt de door Jacob, graaf van Hoerne aan zijn bruid Johanna van den Gruythuyse gedane giften, vermeld in de brief d.d. 1477 Januari 18 (zie no. 93).

Gegeven upten XXIIen dach in Januario int jaer ons Heeren M.CCCC. zeventetseventich na den loop van onsen Hove.

Gevidimeerd in de brief d.d. 1522 Januari 9 (zie regest no. 137).

95. 1480 Maart 25

Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Frederick, zoon tot Heurne, heer tot Montengys, etc., ridder, ten behoeve van zijn broeder Jacob, graaf tot Huerne, heer tot Althena, Corterschem, Cranendonck, etc., afstand heeft gedaan van alle roerende en onroerende goederen, welke hij bij de dood zijner moeder Johanna, gravin tot Huerne, vrouwe tot Althena, etc., geërfd had, zomede van die, welke hij bij het overlijden van zijn vader, thans verblijf houdende in het Observantenklooster der Franciscanen, zal erven, voor zover deze binnen de vrijheid van Woudrichem en in lande van Althena gelegen zijn.

Gegeven int jare onss Heeren dusent viertianhondert ende tachtich opden vijff ende twijntichsten dach van Merte.

Oorspr. (Inv. no. 47). Met zegels van Lambert van Huerne en Adriaen Aert Colenzoon in groene was.

96. 1481 September 25

Maximiliaen en Marie, hertogin van Oistricke, etc., bekrachtigen de overeenkomst, aangegaan tussen Jacob, graaf van Hoerne, heer tot Altena en Cranendonck, enerzijds, en schepenen, gezworen raad en

gemene ingezetenen van 's Hertogenbosch, anderzijds, waarin bepaald is, dat de ingezetenen van de stad en de meierij van Den Bosch, die de tol, welke door de heer van Altena wordt geheven, ontduiken, op verzoek van de rentmeester van Altena door het Bossche gerecht veroordeeld zullen worden tot betaling van het viervoud van het verschuldigde tolgeld en daarenboven in criminalibus vervolgd worden, alsof zij de hertogelijke tol hadden ontdoken.

Gegeven XXV dage in Septembri int jair onss Heren duysent vierhondert tachtentich ende een.

a. Oorspr. (Inv. no. 21). Met zegel en contrazegel der oorkonders in rode was.

b. Afschrift op papier (Inv.no. 21).

97. 1481 October 31

"Jacob, graaf van Hoerne, heer tot Althena, etc., komt met schepenen, gezworen raad en gemene poorteren van 's-Hertogenbosch overeen, dat alle schepenen, die uitsluitend poortersgoed aan boord hebben, vrij de tol te Wourichem als vanouds hun zeilen zullen strijken, doch tegen betaling van een ""orkonds pynninck"" ongehinderd zullen mogen paaseren, en dat in plaats van het meer verschuldigde de stad 's-Hertogenbosch jaarlijks 35 Rijnse guldens aan de rentmeester van Althena zal betalen, welke overeenkomst zolang van kracht zal zijn, totdat de Keizer de som, waarvoor de voornoemde tol eertijds aan de heren van Althena is verpand, zal hebben afgelost."

In den jair onss Heren duser vierhondert eyndtachtentich, den lesten dach in October.

"a. Afschrift op papier (Inv. no. 22). Onder de brief staat: ""Franco de Langhel, notarius secretariusque opidi de Buscoducis quo ad copiam et concordat cum originali""."

b. Afschrift van voorgaande copie op papier (Inv.no. 22).

c. Afschrift op papier, gecollationneerd door Jan van Clootwiick, secretaris der stede en lande van Huesden d.d. 1553 Juli 3 (Inv.no. 22).

d. Afschrift op papier, gecollationneerd door W.J. Roggen, secretaris tot Ethen en Meuwen (Inv.no. 22).

Op hetzelfde stuk afschriften der brieven d.d. 1493 October 25 (zie no. 106) en 1510 October 4 (zie no. 121).

98. 1484 Augustus 25

Jacob, graaf tzo Hornes, heer tzo Altenae, etc., verleent zijn dienaar en onderzaat Claes van Cranenborch terzake van de borgtocht, door deze ten behoeve van de graaf tegenover Lambrecht Millinck en anderen aangegaan, tiend, bede- en schatvrijdom van alzulke morgentalen, als Claes voornoemd van zijn vader, heer Hendrick van Cronenborch, ridder, geërfd heeft, benevens het recht omt over zijn goederen vrij te beschikken, zomede andere rechten, en begiftigt hem voorts met de accijs op het bier te Vuytwijck, een en ander op voorwaarde, dat hij desgewenst 's graven livrei zal dragen.

Gedaen int jaer Ons Heeren duysent vierhondert ende vier ende tachtich, den vyffentwintichsten dach in Augusto.

Afschrift op papier, gecollationneerd door Splinter van Voern, openbaar notaris bij den Hove van Holland. (Inv. no. 48).

99. 1485 April 12

Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Joest van Wijck de brief d.d. 1412 Augustus 17, waardoor deze is gestoken (zie no. 60) met alle rechten die daarin vervat zijn, aan Josten van Weyrborch als gemachtigde van Johanna van den Gruythuyse, gravin tot Heurne en vrouwe tot Althena heeft overgedragen.

Gegeven int jaer ons Heeren duser vierhondert vive ende tachtich op den twaelften dach In Aprille.

Oorspr. (Inv. no. 81.2). Met zegels van Aert van Emmechoven en Dirck van Dockenbeeck in groene was, het eerste geschonden.

100. 1486 Februari 17

Maximiliaen en Phillips, hertogen van Oostenrijk, graven van Hollant, etc., oorkonden, dat Jacob, graaf tot Horne, heer tot Altena etc., krachtens huwelijksvoorwaarden verplicht zijnde om aan zijn echtgenote Johanne van den Gruythuyse jaarlijks 1200 Rijnse guldens uit zjn goederen uit te keren, doch ingevolge de door hem aan zijn broeder, de bisschop van Luydic, in de oorlog verleende hulp met aanzienlijke schulden belast zijnde, en begerende, dat zijn vrouw zich zelve en hun drie kinderen behoorlijk zal kunnen onderhouden, aan de stadhouder-generaal en de leenmannen van Hollant de heerlijkheid Altena heeft ogedragen ten behoeve van Johanne van den Gruythuyse voornoemd, welke vervolgens daarmede beleend is geworden.

Gegeven upten zeventiensten dach van Februario int jair duysent vierhondert vive en tachtich na den loop van onsen hove van Hollant.

Oorspr. (Inv. no. 50). Met zegel der oorkonders in rode was.

101. 1486 Juli 6

Jacob, graaf zo Hoerne, heer zo Altenae, Corterssem, Cranendonck, etc., bekent, dat Claes van Cronenborch, voor hem borg zijnde, tegenover Lambrecht Millanck en anderen, 200 gouden leeuwen heeft betaald, en staat hem daarvoor de helft van alle in het dorp Almkerck vervallen breuken af voor zo lange tijd, totdat hij of zijn erfgenamen genoemd bedrag zullen hebben terugbetaald, terwijl hij hem voorts de vrijdom der morgentalen, die hij hem in de brief d.d. 1484 Augustus 25 (zie no. 98) heeft verleend, bevestigt.

Int jaer ons Heeren duysent vierhondert sessindtachtentich, den zesten dach in Julio.

Afschrift op papier, gecollationneerd door Splinter van Voern, openbaar notaris bij den Hove van Holland. (Inv. no. 48).

102. 1487 December 9

Mannen van leen van het hertogdom Gelre oorkonden, dat Jacob, graaf tot Huerne, heer tot Althenae, Cortershem, etc., de heerlijkheid Monnicklandt, gelegen tussen Maes en Wael, grenzende oostwaarts aan de heerlijkheid Poederoden en Brakell, en westwaarts aan het slot Loevesteyne, met alle daaraan verbonden rechten, zoals zijn voorzaten deze van de hertogen van Gelre ten leen plachten te houden, aan Maximiliaen en Philips van Oistrijck als hertogen van Gelre heeft opgedragen ten behoeve van Lodewijc van Brugghe, heer van den Gruthuse, etc., behoudens de daarop gevestigde lijftocht zijner echtgenote Johanna van den Gruthuse, gravin tot Huerne, doende hij bij deze onherroepelijk afstand van zijn voogdij als man en kerkelijk voogd voor het geval, dat lodewijc van Brugghe de voornoemde heerlijkheid te eniger tijd aan zijn dochter Johanna mocht overdragen.

In den jare ons Heeren duysent vierhondert zeven ende tachtentich, den neghenden dach in December.

Gevidimeerd in de brief d.d. 1490 Sept. 1 (zie regest no. 105)

103. 1487 December 16

Medaert van Maerle, drossaard van den lande ven Althenae, Jan van Ghoor, Jacob Spierinc Diericszoon, Jannes van Schijnvelt, Willem Willemszoon, Jan van Rijswijck, Jan van Clootwiic Diericszoon en Claes Spierinc van Aelborch, gezamenlijk met Claes van Haeften als opperscheidsman uitspraak doende in een geschil tussen de graaf en de gravin van Huerne, enerzijds, en Peter van Hemert, heer tot Poederoyen en jonkvrouwe Janna van Herlaer, zjn huisvrouw, anderzijds, over het visrecht in de Mase vanaf de Zwarte Domme tot aan de Giessense veersteeg toe, kennen de visserij van de Zwarte Damme tot zover als het gerecht van Andel zich uitstrekt, aan Peter van Hemert en diens echtgenote toe, en bepalen voorts, dat beide partijen de baten uit de visserij van daar tot aan de Giessense veersteeg zullen delen.

Inden jaere ons Heeren dusent vierhondert zeven ende tachtentich, den sesthienden dach in Decenbri.

Oorspr. (Inv. no. 86). Met zegels der oorkonders in groene was, dat van Medaert van Maerle en Jan van Clootwiic Diericszoon verloren.

Afschrift in no. 86 van de inventaris, fol. 173/4.

104. 1488 Juni 7

Stedehouder en leenmannen der heerlijkheid Althenae oorkonden, dat Robbrecht Fave een huis en erf, gelegen voor de stad Woudrichem tussen de poort en het Kruisbroedersklooster, benevens de zwaansdrift en de manschap van Jacob Sassenland aan de stedehouder voornoemd ten behoeve van vrouwe Johanna van den Gruythuse, gravin tot Huerne, vrouwe tot Althema, etc., heeft opgedragen.

Ghedaen ende geschiet in den jare ons Heeren dusent vierhondert acht ende tachtentich op den zevenden dach in Junio.

Oorspr. (Inv. no. 78). Met zegels van Medaert van Maerle, stedehouder, en Robbrecht Fave in rode was, en dat van Johan van Schijnvelt in groene was, dat van Jacob Spierings Dirickszoon verloren.

105. 1490 September 1

Maximiliaen, Rooms Koning en Phillips, hertogen van Oistrijck, Gelre, etc., geven vidimus van de brief

d.d. 1487 December 9 (zie no. 102), en bevestigen ten behoeve van Lodewijc van Brugge, heer van den Gruthuuse en vrouwe Janne van den Gruthuuse, gravin van Huerne de inhoud daarvan.

Ghegeven in onser stad van Mechelen, den arsten dach van Septembre int jaer ons Heeren duysent vierhondert ende tnegentich, ende des strix ons Coninck vijffte.

Oorspr. (Inv. no. 93). Met troonzegel en contrazegel van Maximilaen, Rooms Koning.

106. 1493 October 25

Jacob, graaf tot Huerne, heer tot Althena, Cortershem, Cranendonck, etc., oorkondt, dat Floris van Nispen Adaemszoon in tegenwoordigheid zijner mannen van leen hem de erfrente van 20 oude Franse schilden 's jaars, die voorzegde Floris uit 's graven revenuen van den lande van Anthena placht te beuren, heeft opgedragen ten behoeve van Lambrecht Millinck, die hij daarmede op gelijke voorwaarden heeft be leend.

In den jaer ons Heeren dusent vierhondert drie ende tnegentich op den vijff ende twijntichsten dach in October.

Afschrift op papier, gecollationneerd door W.J. Roggen, secretaris tot Ethen en Meuwen (Inv. no. 22).

Op hetzelfde stuk afschrift der brieven d.d. 1481 Oct. 31 (zie no. 97) en 1510 Oct. 4 (zie no. 121).

107. 1494 November 14

Everart van der Marcke, heer van Aerberch, Mirwar en Nieuwenberch, erfvoogd van Hespengouwe en van Sint Hubrecht in de Ardenn, benevens Everart, zijn oudste zoon, burggraaf van Bruessel, en Robrecht, zijn jongste zoon, verbinden zich naar aanleiding van het aanstaande huwelijk tussen Everart, oudste zoon tot Aerberch en jonkvrouwe Margriete van Huerne, dochter van de graaf van Huerne en van vrouwe Johanne van den Gruuethuse, gravin van Huerne, om laatstgenoemde, die tengevolge van kwaadwillige inblazingen door haar echtgenoot van haar heerlijkheden Altena en Monckenland is verjaagd, met behulp hunner vrienden, magen en helpers weder in het bezit dezer heerlijkheden te stellen en degenen, die de graaf van Huerne opgestookt hebben, te bestraffen, verbindende Everart junior zich om dit alles te volvoeren vóór alear hij zijn rechten als echtgenoot op haar dochter en op de goederen, door deze ten huwelijk medegebracht, zal doen gelden.

Gegeven int jaer onss Meeren dusent vierhondert vier ende tnegentich, den XIIIten dach van Novembri.

Oorspr. (Inv. no. 51). Met zegels van Everart van der Marcke senior en junior in rode was, dat van laatstgenoemde zwaar geschonden.

108. 1499 Maart 7

Rechter en heemraden van Babiloniënbroeck oorkonden, dat Jacob, graaf tot Huerne, heer tot Althenae, Corterschem, Cranendonck, etc., 38 morgen land, gelegen te Babiloniënbroeck in vrije eigendom aan Mr. Franciscus Cobel heeft opgedragen, onder het beding, dat hij en zijn erfgenamen deze landerijen ten allen tijde zullen mogen lossen met 336 Rijnse guldens, 16 stuivers.

Ghegeven int jaer ons Heeren dusent vierhondert neghen ende tnegentich op den zevenden dach van Merte.

Oorspr. (Inv. no. 75.1). Met zegels van Adriaen van de Weteringe, Henric Pauwelszoon en Jacob Aertszoon in groene was.

Met transfix d.d. 1507 Juni 6 (zie no. 117).

"Op de rugzijde van de brief staat geschreven: ""Dese brieff heeft mijn genaden, graven van Hoern, gelost van Mr. Aert Bueckeler in precensie van scepem, te weten Aert van Weyborch, Aert Janszoon die Graeff, ende Florijs Hermanszoon. Actum den XVIIsten dach in Julio anno XVc ende XXVI.""

109. 15e eeuw

Jan van Haerlem, pastoor van Oesterwijc en kanunnik te Cortersem, geeft vidimus van de brief d.d. 1333 October 1 (zie no. 28). Z.d.

Oorspr. op papier (Inv. no. 5). Het opgedrukt zegel van de oorkonder verloren.

110. 1500 (Februari 10)

Aernt Spirinck van Wel verklaart, aan Jan Wouterszoon en Joest Peters Willemzoon geen kwijschelding te zullen verlenen wegens de doodslag, die zij te Andel aan Heinrick Stesenzoonszoon begaan hebben, dan met goedvinden des graven van Hoern, heer tot Altena.

Int jaer dusen Vc, den tinden dach in Sul.

Oorspr. op papier (Inv. no. 17). Met handtekening van Aernt Spirinck van Wel.

- 111.** 1501 (Juni 23)
Kaerle, hertog van Gelre, etc., bekrachtigd de verklaring door Ott Schenck van Nydeggen, ridder, heer tot walbeeck, etc., in tegenwoordigheid van 's hertogs mannen van leen afgelegd, volgens dewelke Jacob, graaf to Hoerne, heer to Altenae, Kortershem, Cranendonck, etc. ten behoeve van Ott Schenck voornoemd op het leengoed, geheten Monnickenlant, een losrente van 260 Rijnse guldens heeft gevestigd.
Gegeven in den jair onss Heren duysent vyffhondert ind een, op sent Johans avont Baptiste to mydzomer.
Oorspr. (Inv. no. 94)., Met zegels van de oorkonder in rode was en van Ott Schenck van Nydeggen in groene was.
- 112.** 1503 Juli 14
Stedehouder-generaal en raadslieden van den Hove van Hollandt veroordelen Zeegher van Weyburch, drossaard van den lande van Althenae, verweerder in een proces over de visserij van Herdinxvelt contra de weduwe en de erfgenamen van Aernt die Juede, om de touwen, netten en ander vistuig, aan eisers toebehorende en door verweerder, hangende het geding, weggenomen, terug te geven en in hun vorige staat te brengen.
Gedaen in den Haghe opten XIIIIten dach in Julio, anno XVc ende drie.
Afschrift op papier (Inv. no. 88).
- 113.** 1504 September 19
Leenmannen van Hollant oorkonden, dat Jacob, graaf tot Hoerne, heer tot Althena, etc., ingevolge de overeenkomst, de le September 1504 aangegaan tussen jonkheer Jacob, de jonge graaf tot Hoerne, enerzijds, en Evereerd van der Marck, heer tot Arenborch etc., anderzijds, het land van Altena met al zijn toebehoren aan Phillips, aartshertog van Oistriick, etc., heeft opgedragen ten behoeve van zijn zoon, de jonge graaf tot Hoerne, die daarmede door de aartshertog beleend is geworden.
Actum tot shertogenbossche ... op huynen des neghen thiensten dach van September, anno XVc ende viere.
Oorspr. (Inv. no. 52). Met handtekening van N. Haneton.
- 114.** 1505 December 28
Leenmannen van Hollandt oorkonden, dat Aert Spierinck van Weell, drossaard van den lande van Althenae, de overdracht der heerlijkheden en lande van Althenae, benevens de stad Woudrichem, welke hem door Jacob, de jonge graaf tot Huern, heer tot Althenae, Cortersschem, etc., op heden is gedaan, te goeder trouw ten behoeve van Margriete van Croeye, gravin tot Huern, etc., heeft aanvaard.
Ghedaen ende gegeven int jaer ons Heeren vijffthienhondert ende vijff, opden acht ende twijntichsten dach in Decenbrii.
Oorspr. (Inv. no. 53). Met zegel van Adriaen Lyoniszoon in groene was, dat van Mr. Andries van Haghen en Jan van Clootwijck verloren.
- 115.** 1505 December 30
Leenmannen van Hollandt oorkonden, dat Jacob, de jonge graaf tot Huern, heer tot Althenae, Cortersschem, etc., in verband met zijn reis naar Spaengen, aan zijn echtgenote Magriet van Croey, gravin van Heurn, etc., zijn heerlijkheden en lande van Althena, benevens de stad Woudrichem heeft verlijftocht.
Opden dertichsten dach van December, anno vijffthienhondert ende vijff.
Oorspr. (Inv. no. 54). Met zegels van Jan van Clootwijck Reynnertszoon en Adriaen Lyoniszoon in groene was, het zegel van Mr. Andries van Haghen verloren.
- 116.** 1506 Mei 10
Philips, Koning van Cantilliën, etc., vergunt Jacob van Hoerne junior, om misdadigers, die gevangen worden, in zijn heerlijkheden Wounchem, Althenae, Hoerne en zijn overige, op grenzen van Gelre gelegen heerlijkheden, alwaar hij geen behoorlijke gevangenissen heeft, ongehinderd over landsheerlijk gebied te voeren naar zijn andere heerlijkheden, waar deze wel aanwezig zijn, op voorwaarde, dat de gevangenen berecht worden volgens de costumen en het vaste recht, geldende ter plaatse hunner gevangenneming.
Gegeven in onser stadt van Mechelen op den Xten dach van Meye int jaer ons Heeren duysent

vijfhondert ende zesse, ende van onsen Rycke tweeste.

Oorspr. (Inv. no. 8). Met zegel van de oorkonder in rode was, zwaar geschonden.

117. 1507 Juni 6
Philippus van Spangen, ridder, en Mr. Geryt van der Myde, raadslieden in den Hove van Hollant, verlenen Dirck van Ryswijck akte van vrijwillige condemnatie voor Mr. Francoys Cobel wegens de verkoop van 38 morgen land, omschreven in de brief d.d. 1499 Maart 7, waardoor deze gestoken is (zie no. 108).
Gedaen in den Hage ... upton Vlde dach in Junio, anno XVc ende zeven.
Oorspr. (Inv. no. 75.2). Met zegel van het Hof in rode was, geschonden. Met transfix d.d. 1512 Juli 21 (zie no. 122).
118. 1508 September 14
Jacob, graaf van Horen, verleent ten overstaan van Johannes Passage, apostolisch en keizerlijk notaris te Mechelen, aan Mr. Philippus Dublet volmacht, om namens hem voor de Grote Raad aldaar te procederen, met recht van substitutie.
Anno domini millesimo quingentesimo octavo, mensis vero Septembris die decima quarta.
Gevidimeerd in de brief d.d. 1516 November 7 (zie regest no.127).
119. 1509 Mei 20
"Karel, aartshertog van Oistenrijck, etc., beleent Jacob, de jonge graaf van Hoirn, ridder van het Gulden Vlies, met de heerlijkheid Althenae en al hetgeen er toe behoort, overeenkomstig de brieven van "" relievemente"", hem verleend wegens verzuim van hulde en manschap na de resignatie, op 19 September 1504 door zijn vader Jacob, graaf van Hoi rne te zijnen behoefte gedaan."
Upton XXen dach in Meye int jair ons Heeren duysent vijfhondert ende negen.
Oorspr. (Inv. no. 55). Met zegel en contrazegel van de oorkonder in rode was.
120. 1509 Juni 18
Jacob, de jonge graaf tot Hoerne, en Margariete van Croy, echtelieden, komen met Everard, graaf van der Marck en tot Arenborch, etc., en Margarete, zwager en zuster van Jacob voornoemd, overeen, om de clause in de huwelijksvoorwaarden, ten behoefte der beide laatsten door Jacob, graaf to Hoerne, hun wederzijdse vader en schoonvader gemaakt, volgens de welke eerstgenoemd echtpaar verplicht is, om desgemaand aan het laatstgenoemd echtpaar 7000 guldens, onder verband der heerlijkheid Altena, uit te keren, aldus te wijzigen, dat bij wijze van afbetaling der gezegde 7000 guldens, welke Everard van der Marck en zijn echtgenote aannemen te beleggen ten voordele van het huis Hoerne en daaraan blijvend te verbinden, Jacob, de jonge graaf tot Hoerne en Margariete van Croy, en derzelve nakomelingen hun een jaarlijkse rente van 300 guldens, gevestigd op de Altenase goederen, zullen uitkeren, waartoe Everard van der Marck en Margarete van van Hoerne alle vorige overeenkomsten, betreffende deze huwelijksvoorwaarden aangegaan, herroepen.
Int jair ons Heeren duysent vijfhondert ende neghen opten achttiensten dach in Junio.
Oorspr. (Inv. no. 56). Met zegels van Jacob van Hoerne en Everard van der Marck in rode was benevens de handtekeningen der vier contractanten, benevens die van Johan van Hoerne, proost en kanunnik, Mr Johan Ferret, kanunnik en koster te Luydick, Gerart Vyzon, burgemeester te Luydick, Godert van Drakenvelt, heer tzo Goer, Daniel van Nuenhem, Willem van Hoerne, Zeegher van Weyborch, Peter van Stralen, Willem van Oeverheyte en Willem Stockxen als getuigen.
121. 1510 October 4
Jacob, de jonge graaf zo Huerne, heer zo Althenae, zo Corterschem, etc., verklaart de rentebrief van 35 Rijnse guldens 's jaars door de stad Shertogenbosch wegens de tolvrijdom van haar burgers te Woudrichem aan de heeren van Althenae verschuldigd, die zijn vader in 1492 voor 500 peters aan Daniell van Gherwen had verpand, te hebben ingelost, waartoe Lambrecht Millinck, heer tzo Vucht, hem de nodige gelden heeft voorgesloten en hem bovendien nog 250 Rijnse guldens in gereede penningen verstrekt, zodat hij in totaal 700 Rijnse guldens schuldig is, weshalve hij gezegde rentebrief op zijn beurt aan Lambrecht Millinck verpand heeft, aan wie hij daarenboven een jaarlijkse rente van 35 Rijnse guldens te heffen uit zijn revenuen van den lande van Althenae, in erfkoop heeft verkocht, ingaande, wanneer, doordien de Keizer de tol te Wondrichem, die aan de heren van Althenae verpand is geworden, weder mocht inlossen, de door de stad Shertogenbosch verschuldigde rente zal komen te vervallen.

In den jaer ons Heeren vijftien hondert ende thien op den vierden dach in Octobri.

Afschrift op papier, gecollationneerd door W.J. Roggen, secretaris tot Ethen en Meuwen (Inv. no. 22). Op hetzelfde stuk afschriften der brieven d.d. 1481 October 31 (zie regest no. 97) en 1493 October 25 (zie regest no. 106).

122. 1512 Juli 21

President en raadslieden van den Hove van Hollant verlenen Mr. Frans Cobel akte van vrijwillige condemnatie wegens de verkoop van 38 morgen land, gelegen in Babiloniënbroec, benevens de brief d.d. 1507 Juni 6 cum annexis, waardoor deze is gestoken (zie no. 117), aan Mr Aernt Bueckelaer, zijnde de koopsom voldaan door middel van een akte van vrijwillige condemnatie, op heden door Mr. Aernt voornoemd verkregen, en gesteld op een jaarlijkse rente van 21 Rijnse guldens, 7 stuivers, te lossen met 336 Rijnse guldens 17 stuivers.

Gedaen in den Hage ... den XXI dach van Julio int .jair duysent vijf hondert ende twaelff.

Oorspr. (Inv. no. 75.3). Met zegel van het Hof in rode was. Met transfix d.d. 1519 September 13 (zie no. 132).

123. (1514) Januari 6

Maximiliaen van Berghen en tot Zevenberghen, etc., beleent Jan van Otheusden met de hofstede Cauwenhoven en 36 morgen land daartoe behorende, welke hem doet het overlijden van zijn vader aanbesteren zijn.

Den Vlen in Januario anno etcetera XIIIlo stile van Brabant.

Oorspr. op papier (Inv. no. 76.3). Met handtekening van Maximiliaen van Berghen, [Gehecht aan de brieven d.d. 1475 October 16 (zie regest no. 92) en 1544 Juli 13 (zie regest no. 157) DEZE MEDEDELING LIJKT NIET JUIST].

124. 1516 September 14

A. Sandelin, griffier van den Hove van Hollandt verklaart, dat Gillis Schellairdt, rentmeester van de graaf van Hoirne, namens de graaf voornoemd, van het vonnis, op de 3e September 1.1. door den Hove bij verstek tegen de vroommeesters en vissers van Worchem gewezen, appèl heeft aangetekend bij de Grote Raad te Mechelen.

Actum den XIIIlen Septembris anno XVc ende zesthien.

Oorspr. (Inv. no. 88). Met de handtekening van A. Sandelin.

125. 1516 September 23

Kaerle, Koning van Castillen, etc., beveelt de eerste deurwaarder van wapene bij de Grote Raad te Mechelen naar aanleiding van het verzoek van de graaf van Hoorn, appelleerende van twee mandamenten-penaal, door den Hove van Hollandt gewezen tegen zijn vissers op grond van pretensies van Jan de Joede op de visserij in de Merwede, die de graaf van Hoorne en zijn voorzaten heeft toebehoord, om president en raden van den Hove voornoemd, zomede de deurwaarder, welke de mandamenten ten uitvoer heeft gelegd, voor de Grote Raad te dagvaarden.

Gegeven in onser stede van Mechelen ... den XXIIIen dach van September int jaer ons Heeren duysent vijf hondert ende zestiene, ende van onsen Rycke d'eerste.

Oorspr. (Inv. no. 88.1). Met zegel van de Grote Raad in rode was. Met aangehechte brief d.d. 1516 Sept. 30 (zie no.126).

126. 1516 September 30

Harman Harmanszoon, deurwaarder van wapene bij de Grote Raad te Mechelen verklaart de leden van het Hof van Hollandt, benevens Wiliem van de Cruys, deurwaarder bij den Hove voornoemd, gedagvaard te hebben om op 7 November e.k. voor de Grote Raad te compareren, en deze dag eveneens aan Jan de Joede betekend te hebben.

Upten lesten dach van September anno Xc ende zesthiene.

Oorspr. (Inv. no. 88.2). Met opgedrukt papieren zegel van de oorkonder. Gehecht aan de brief d.d. 1516 September 23 (zie no. 125).

127. 1516 November 7

Philippe Le Muet, ordinaris-secretaris van de Koning van Castille, etc., verklaart, dat Mr. Philippe Doublet, procureur bij de Grote Raad te Mechelen, krachtens de hem op 14 September 1508 verleende volmacht (zie no. 118) Mr. Claude Doublet in zijn plaats als procesgevolsmachtigde van de graaf van Horne heeft gesubstitueerd.

Au jourd huy VIIen de novembre l'an mil cinq cens et seize ... fait au de Malines.
Oorspr. (Inv. no. 88). Met de handtekening van Ph. Le Muet.

- 128.** 1516 December 30
Gillis Scellaert, rentmeester, en Jan van Cloetwiick, stedehouder van den lande van Althenae, komen als gemachtigden van de graaf van Huern, heer van Althena, ten huize van Mr. Michiel Adriaens, kanunnik te Gorinchem, met de heer van Herdicxvelt overeen, om het proces voor de Grote Raad te Mechelen te schorsen tot aanstaande Lichmisse toe, en, indien beide partijen daarin mochten toestemmen, het geschil over de visserij in de Merwede vóór gemelde datum door een scheidsgerecht te doen beslissen.
Den XXXten dach ven December in den jaere XVc ende sestien.
Afschrift op papier (Inv. no. 88).
Op de rugzijde van de brief staat de eigenhandige bekrachtiging van dit compromis door Jacob, graaf tzo Hornes.
- 129.** (1517) Februari 13
President en raden van de Grote Raad te Mechelen bevelen Mrs. Claude en Philippe Doublet, respectievelijk procureur van de graaf de Hornes, appellant, en van Johan de Jode, heer van Hardincxvelt, geïntimeerde, om hun schriftelijke verweren benevens de bewijsstukken binnen 14 dagen na dato dezes ter griffie te deponeren.
Fait a Malines le XIIIe jour de fevrier, lan XVc et seize.
Oorspr. (Inv. no. 88).
- 130.** 1517 Augustus 17
Schepenen van Gorinchem oorkonden, dat Peter van Hagenau en Willem van Hukenhorst, poorters van Gorinchem, onder ede verklaard hebben, hoe zij gezien hebben, dat Gielis Scelaerts, rentmeester van de graaf van Horn, met de vissers van Woerckem uit-gevaren zijnde om met de zegen te vissen in 's graven visserij op Koelvoet, midden in de Merwede op fuiken en netten gestoten is, waardoor de zegens der vissers gescheurd en gebroken zijn.
Gegeven opten zeven thienden dach in Augusto int jaer ons Heeren XVc ende seventhien.
Oorspr. (Inv. no. 88.3). Het zegels van Folpaert Mathissen en Jan van Strijen Jansz. in groene was, geschonden.
- 131.** 1517 October 16
"President en raden van de Grote Raad te Mechelen staan Mr. Claude Doublet, procureur van de graaf van Hornes, "chevalier de lordre"", op diens rekest toe om zekere terzake dienende rechtstitel alsnog bij de processtukken te voegen."
Fait a Malines le XVIe jour doctobre lan XVc et dix sept.
Oorspr. (Inv. no. 88).
- 132.** 1519 September 13
Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Mr. Aert Bueckeler 38 morgen land, gelegen te Babiloniënbroeck, benevens de brief d.d. 1512 Juli 21 cum annexis, waardoor deze gestoken is (zie no. 122), aan Mr. Anraedt die Veer en Willem Goudt heeft overgedragen.
Ghegeven int jaer ons Heren viiffthien hondert ende neghen thien op den derthienden dach in Septembrii.
Oorspr. (Inv. no. 75.4). Met zegels van Adriaan Dircksz. van Dockenbeeck en Heynrick Godtconinx in groene was.
- 133.** 1520 Maart 27
"Jacob, graaf van Hoorne, heer van Althenae, Corterschem, Weerdt, etc., en Jan die Juede, heer tot Hardixvelt, sluiten een vergeltjk betreffende het recht op de visserij aan de noordzijde van de Merwede bij Hardixvelt, inhoudende, dat zij de vronen van de vissen, met zogenaamde ""standeren"" gevangen, zullen delen, welke overeenkomst voorlopig voor de tijd van één jaar wordt aangegaan, doch stilwijgend tot wederopzeggens toe verlengd zal worden, een en ander sans préjudice ten aanzien van het tussen partijen bij de Grote Raad te Mechelen aanhangig geding."
Up den XXVIIen dach van Mert in den jair XVc ende twintich.
Afschrift op papier, gecollationneerd door Dierik Willemszoon, secretaris en gezworen klerk der heerlijkheid Hardicxvelt, d.d. 1545 November 26 (zie regist no. 88).
- 134.** 1520 Juli 26

Gielis Schellaertz, stadhouders der lenen, en leenmannen van Althenae oorkonden, dat jonkvrouwe Geertruyt van Amerongen van Wielesteyn, weduwe van Anthonis van Wijfvlit, de manschap over een huis en erf met 8 hont land, gelegen te Uythoven in het gerecht van Almkerck, dat Tys van Muylwiick zaliger van haar ten leen placht te houden, aan de graaf van Huerne, heer tot Althenae heeft overgedragen.

Op den ses ende twintichsten dach der maen van Julio anno XV hondert ende twintich.
Oorspr. (Inv. no. 74). Met zegels van Aert van Weyborch en Meester Adriaen in groene was.

135. 1520 December 24
Maximiliaen van Horne, ridder van het Gulden Vlies, raad en kamerheer des Keizers, heer van Gaesbeek, Hondshoote, Heeze en Leende en van Braine-le-Château, vrijgraaf der stad en heerlijkheid St. Winoxbergen, verleent procuratie op Mr. Josse Amzoon van Delft, lieenciaat in de rechten, en advocaat bij het Parlement van Parijs, in een proces tegen Philips van Montmorency.
Le XXIIIe jour de decembre XVc et vingt.
Oorspr. (Inv. no. 59.2). Met zegel van de oorkonder in rode was. Met transfix d.d. 1520 December 24 (zie no. 136).
136. 1520 December 24
Schepenen van Hal bevestigen de inhoud van de brief d.d. 1520 December 24, waardoor deze gestoken is (zie no. 135).
Le vingtquattresme jour der mois de decembre en lan mil chincq cens et vingt.
Oorspr. (Inv. no. 59.1). Met zegel der stad Hal in groene was.
137. (1522) Januari 9
Het Hof van Holland geeft vidimus van de brieven d.d. 1477 Januari 8 (zie no. 93) en 1477 Januari 22 (zie no. 94).
Upten Ixen Januarii anno XV hondert eenen twintich naer tscriven shoofs van Hollant.
"Oorspr. (Inv. no. 49). Met zegel van ""justitie"" van den Hove in rode was."
138. 1522 Februari 3
Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Jacob van Heell de graafven Hoern, etc., 600 Rijnse guldens geleend heeft tegen een losrente van 36 Rijnse guldens 's jaars.
Gegeven int jaer ons Heren dusent viiff hondert ende twee ende twrijnticht opden derden dach in Februario.
Oorspr. (Inv. no. 57). Met zegels van Willem van Riebeeck en Jan van Rijswijck in groene was.
142. 1529 October 31,
Anthonis van Huesden, prior en andere conventualen van het Cistercienserklooster van Sinte Mariëndonck bij Huesden beloven Jacob, graaf van Hoern, heer van den lande van Altena, etc., jaarlijks één gouden Rijnse gulden te betalen van 17 morgen land, gelegen buitendijks aan Die Werken, uithoofde, dat zij dit land als vrij goed zullen mogen gebruiken.
Int jair ons Heeren duysent viiff hondert negen ende tweyntich opten leestden dach in die maent van October.
Oorspr. (Inv. no. 79). Met zegel van het convent in groene was.
143. 1530 Februari 12
Henrick, graaf tot Nassouw, etc., beleent Elisabeth, weduwe van Gerrit Gerritszoon met 5 1/2 morgen land in het ambacht van Wtwijck, door haar gekocht van heer Johan Ruychrock, ridder, met bijstand van Adriaen Anthoniszoon, haar schoonzoon, die zich daarmede op zijn eigen naam had doen belenen, hetgeen eerst na diens overlijden is uitgekomen, wordende haar het verzuim in het aanvragen van leenverheffing binnen een redelijke tijd na de ontdekking van het bedrog kwijtgescholden.
Gegeven XIIen Februarii anno XVc dertich.
Oorspr. (Inv. no. 108). Het zegel van de oorkonder verloren.
144. 1536 Februari 19
Schout en heemraden van Almkerck oorkonden, dat Metijs Janszoon en Cornelis Reyerszoon ten verzoeken van Jan van Clootwiick Reynertszoon de oude, onder ede verklaard hebben, dat vóór omtrent 45 jaren Jan van Clootwiick Reynertszoon een visserij buitendijks aan die Zanden gekocht heeft en tot aan zijn dood in het bezit daarvan niet is gestoord, evenmin als zijn zoon Reynert van Clootwiick

ianszoon, van wie de visserij bestorven is aan Jan van Clootwijck Reynertszoon, de oude, en dat voorts Govert Wouterszoon onder ede verklaard heeft, dat hij gedurende 25 of 30 jaren de voornoemde visserij vanwege de Clootwijck's ongestoord bevest en gebruikt heeft.

Gheschiet int jaer ons Heeren duysent viiff hondert ende sesendertich, den neghentienden dach Februarii.

Oorspr. (Inv. no. 109). Met zegel van Hubrecht Herberensz. van Hauwelingen , schout, en Gerrit Goessenszoon Schrieck, heemraad, in groene was.

145. 1537 October 13

Het Leenhof van Hollant, uitspraak doende in het geschil tussen Johan, graaf tzo Hoerne, eiser en impetrant van request-civiel, en de procureur-generaal van het Leenhof, verweerder, betreffende de opvolging in de heerlijkheid Althena, welke de Keizer na het kinderloos overlijden van eiser's broeder Jacob van Hoerne als een aan hem gedeveleerd recht of kwaad leen had doen sequesteren, waartegen eiser was opgekomen, voorgevende, dat zijn voorzaten de heerlijkheid van oudsher hadden bezeten als een Cleefs leen, verervende op alle mannelijke descendentes van de eerste stam, die daarmede beleend was geworden, wijst het request-civiel af, doch veroordeelt verweerder om eiser in het techtmatig bezit der heerlijkheid Altena met de stad Woudrichem te stellen.

Gegeven den XIIIen dach van Octobri int jaer ons Heeren duysent vijf hondert zeven ende dertich.

Oorspr. (Inv. no. 53). Met zegel en contrazegel van den Leenhove in rode was.

146. 1538 Augustus 16

Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Huybert Herberenszoon van Haulingen, schout tot Almkerck, Huybert Wouterszoon, schout tot Andel, Wouter van Emmechoven, ambechtsheer tot Emmechoven, Jan van Goor, schout tot Giecen en Jan van Emmechoven, schout tot Weerthusen, op vordering van de drossaard Jan Schellaert onder ede verklaard hebben, dat de gemene geërfden en inwoners van den lande van Althena op 18 Augustus 1537 aan de graaf van Hoorn, heer tot Althena, een bede van 4 stuivers 's jaars van elke morgen land hebben toegestaan voor de tijd van acht jaren. (zie no. 144,1).

Gedaen int jair ons Heeren XVc ende acht ende dertich den zestienden dach in Augusto.

Oorspr. (Inv. no. 20.1). Met zegel van Adriaen Damenzoon en Jasper Adriaenszoon in groene was.

147. 1540 October 26

Karel, Romischer Keizer, etc., gezeten in zijn Raad, verleent Jan, graaf van Hoerne octrooi om over al zijn goederen, heerlijkheden, etc., die hij van de Keizer of diens vazallen houdt, bij uiterste wil te beschikken.

Gegeven in onse stad van Bruissell den XXVIsten dag Octobris int jaer onses Heeren dhuysent vijff honderttvertig, van onsen Keiserriick deen ende twintigste ende van onsen rijcke van Castiliën ende anderen tvijff ende twintigste.

Geïnsereerd in de brief d.d. 1574 Maart 24 (zie regest no. 177).

148. 1540 November 28

"Johan, graaf tot Hoerne benoemt zijn stiefzoon Philips van Montmorenty tot universeel erfgenaam, latende aan Anna van Egmont, zijn echtgenote, het volledig vruchtgebruik zijner goederen, onder de ver plichting om, indien het voorgenomen huwelijk tussen haar zoon Philips van Montmorenty voornoemd en Walborch dochter van Wilhelm, graaf tot Nuevardt, tot stand komt, dit echtpaar bij zich in huis te nemen, of wel aan hen een jaargeld van 3000 Brabantse guldens uit te keren, en wijst voor het geval, dat meergenoemde stiefzoon zonder wettige nakomelingschap mocht komen te sterven, diens broeder Floris van Montmorency als erfopvolger aan, met de bepaling, dat, bijaldien laatstgenoemde kinderloos overlijdt, de door Johan van Hoerne na te laten goederen zullen vallen onder de huwelijksvoorwaarden van Philips van Montmorenty en Walborch van Nuevardt, een en ander behoudens het vruchtgebruik van Anna van Egmont. Voorts vermaakt de testator ondermeer legaten aan Willem, graaf tot Nuevardt en Walborch van Nuevardt, aan Margriete , zijn natuurlijke dochter, ""possessyt"" in het klooster der Hasseltse zusters te Luik, aan Johan, zijn bastaardzoon, en benoemt tot executeurs van zijn uiterste wil: Cornelis van Bergen, bisschop te Luydich, hertog van Bullioen, grave tot Loen, etc., Anna van Egmont voornoemd, Willem, graaf tot Nuevaert voornoemd, Johan de Waes, drossaard van Horn, en Willem van Edingen, rentmeester van Weerd."

In het jair der seligen geboorte onss Heeren duysent vijff hondert ende viertien, des dartienden indictiën, des acht ende twintichsten dages des maents Novembris.

a. Geïnsereerd in de brief d.d. 1541 December 20 (zie no. 151).

b. Geïnsereerd in de brief d.d. 1574 Maart 5 (zie no.176).

- 149.** 1540 Devenber 29
Stadhouder en leenmannen van Hollant, voor wie Johan Schellaert, rentmeester van den lande van Althena, namens den heer van Monmorency, graaf van Hoerne, gekomen is met het verzoek om laatstgenoemde met de stad Woudrichem benevens het slot en het land van Althena te belenen op dezelfde voorwaarden, als waarop wijlen graaf Jan van Huerne deze leengoederen bij octrooi van de Keizer zou hebben verworven, stellen de leenverheffing uit tot de tijd, dat 's graven rentmeester hem het gemelde octrooi zal hebben getoond.
Actum XXIXen in December XVc ende viertich.
Oorspr. (Inv. no. 60). Met handtekening van C. Barthout.
- 150.** 1541 October 21
Philippus van Momorenzy, graaf van Hoorn, en Anna van Egmont, weduwe van Johan, graaf van Hoorn, verlenen ten overstaan van Egidius Mattei, keizerlijk apostolisch notaris te Luik, procuratie aan Johannes Salmon, Mr. Petrus Bosset, Johannes Fabri en Joachim Brigade om te procederen tot het verkrijgen van approbatie en publicatie van het testament van Johan, graaf van Hoorn voornoemd.
Anno a nativitate eiusdem Domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo, indictione decima quarta, mensis vero Octobris, die vicecima prima.
Geïnsereerd in de brief d.d. 1541 December 20 (zie regist no. 151).
- 151.** 1541 December 20
De officiaal van Luik probeert en publiceert ten verzoeken van Anna van Egmont, gravin-weduwe van Horn en Philippus de Momorenzy het testament van Johan, graaf van Horn (zie no. 148), na de echtheid daarvan door getuigen te hebben doen bevestigen en na behoorlijke oproeping van alle degenen, die het zouden wenssen te betwisten.
Datum anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo, mensis Decembris, die vicecima.
Afschrift op papier, gecollationneerd door W. Sluysken, griffier bij het Hof van Gelderland. (Inv. no. 61).
- 152.** 1542 Augustus 17
Kaerle, Rooms Keizer, etc. beveelt de eerste deurwaarder bij de Grote Raad te Mechelen om ten verzoeken van Anna van Egmond, gravin-weduwe van Horne, mede uit naam van haar zoon jonkheer Phillipus van Montmorency, graaf van Horne, de procureur-generaal bij den Hove van Hollant te dagvaarden, hebbende laatstgenoemde krachtens een mandament-penaal van den Hove remonstrante en haar zoon willen dwingen om het gebruik der korenvelden bij Cornsersluis in den lande van Altena, welke van oudsher aan de heren van Altena hebben toebehoord, aan vreemden af te staan, hebbende zij daarenboven de aanwassen en het recht op de vogeljacht aan derden verpacht, waartegen de gravin van Horne tevergeefs bij dien Hove had geprotesteerd.
Ghegeven in onser stede van Mechelen den XVIIe dach van Augusto int jaer ons Heeren duysent vijf hondert twee ende veertich, van onsen Keyzerrijcke t XXIIe ende van onsen rijcke van Spaegnen, van de Sicilien ende anderen t XXVIe.
Oorspr. (Inv. no. 89.1). Met zegel en contrazegel van de oorkonder in rode was. Met aangehechte brief d.d. 1542 Sept. 23 (zie no. 156).
- 153.** 1542 Augustus 26
"Schout, burgemeesteren, schepenen en raad van Woudrichem oorkonden, dat Jan Aerdtzoon, Jan Ghysbertzoon en andere ter instantie van Jan Schellaert, rentmeester van den lande van Althena, onder ede verklaard hebben, dat het land van Dussensser Gantel langs de Koornssen dijk tot het verlaat toe, en het huis, staande ten noorden van de Koornsse sluis, zomede het land, genaamd ""die Koorn"" tussen de Koornsse- en de Ganswijcse sluis, in den lande van Althena gelegen zijn."
Upten zes en twintichsten dach Augustii anno vijffthien hondert ende twee ends veertich.
Oorspr. (Inv. no. 6.6). Met zegel der stad Woudrichem in bruine was, zwaar geschonden.
- 154.** 1542 September 23

Gootschalck van Authuesden, handelende voor zich zelf en als voogd der minderjarige kinderen zijns broeders, verklaart de hofstad Couwenhoven met 36 morgen land, gelegen buitendijks onder Emmechoven, dewelke een leen is van den huize van Zevenbergen, aan Anna van Egmond, gravin tot Hoorn, vrouwe tot Althenae, etc., verkocht te hebben en belooft, aangezien hij zomin als zijn vader met dit leen verheven is geworden, om, in geval de bisschop van Ludick, heer tot Zevenbergen, van de vrouwe tot Althenae heergewaden mocht eisen, deze ten hare behoefte te betalen.

Op huyden den XXIIIIen dach van September anno XVc ende twee ende veerticht.

Oorspr. op papier (Inv. no. 76). Met handtekening van Gootschalck van Authuesden.

- 155.** 1542 September 23
Godscalck van Oudthuesden bekent deugdelijk betaald te zijn voor alle achterstallige schulden, welke de vrouwe van Altena hem schuldig was, en verleent daarvoor kwijting.
Actum den XXIIIIen in September anno XVc tweeënveertich.
Oorspr. op papier (Inv. no. 76). Met handtekening van G. van Oudthuesden.
- 156.** 1542 September 28
Florijs Jacobszoon, deurwaarder, verklaart ten verzoeke van Cornelis van Haeften, procureur van Anna van Egmond, gravin-weduwe van Horne, de procureur-generaal bij den Hove van Hollant gedagvaard te hebben om op de eerste rechtsdag na post omnium Sanctorum e.k. voor de Grote Raad te Mechelen te compareren.
Anno XVc ende tweeënveertich ...opten XXVIIIen Septembris voorzeit.
Oorspr. (Inv. no. 89.2). Gehecht aan de brief d.d. 1542 Augustus 17 (zie no. 152).
- 157.** 1544 Juli 13
Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Goetschalck van Authuesden aan Anna van Egmond, gravin tot Hoorn, vrouwe van den lande van Althenae al zijn originele leenbrieven betreffende het goed Cauwenhoven onder Emmechoven, hetwelk door hem aan de gravin verkocht is, heeft overgedragen onder belofte haar te vrijwaren tegen alle aanspraken, die de heer van Zevenbergen op gemeld goed mocht doen gelden.
Gegeven int iaer ons Heeren duysent viiff hondert vier ende veertich den darthienden dach Julio.
Oorspr. (Inv. no. 76.3). Met zegels van Cornelis Robijnszoon en Thonis Janszoon in groene was. Met aangehechte charters d.d. 1469 Juli 3 (zie no. 89), 1475 oktober 16 (no. 92) e
- 158.** 1545 Juni 2
Het Hof van Hollant veroordeelt Jan van Goer, schout van de Ghysen, Jan Adriaenszoon, schout van Waerthuysen en Aert Wolfszoon, schout van de Hil, die in gebreke waren gebleven om hun kohieren aan Joost van Rijswiick, ontvanger van de tweetiende penning voor het kwartier van Arckel, Althena en Gorinchem, over te leggen, weshalve zij viermalen achtereen op gijzeling gedagvaard, doch niet verschenen waren, onder verlies van al hun exeptiën tot vergoeding der schade, door de Keizer ingevolge het gemis zijner bede geleden, zomede tot betaling ener boete van 40 Carolus guldens.
Gedaen inden Hage ... den 11en Junii anno XVc viiffendeveertich.
Oorspr. (Inv. no. 9). Met zegel van den Hove in rode was, geschonden.
Onder de brief staat geschreven, dat Cornelis van Haeften als procureur van Anna van Egmond tegen dit vonnis bij de Grote Raad te Mechelen appèl heeft aangetekend.
- 159.** 1546 Januari 22
"Philips van Montmorency, graaf toe Hoern, heer toe Altena, vrijheer tot Neivelle, en Walburg, dochter van Wilhelm. graaf toe Nuenar, komen als aanstaande echtgenoten overeen, dat Philips zijnerzijds al zijn patrimoniële goederen hem door de dood van zijn vader aanbestorven, zomede die, welke hij na het overlijden zijner grootmoeder Maria van Horne of anderszins mocht erven, met inbegrip van het graafschap Horne en de heerlijkheden Weerdt, Altena, Corterseum, Bucholt en Bruegell zal inbrengen, en dat Walburg harerzijds de lijfrente van 500 Carolus guldens haar door Johan van Hoerne zaliger gelegateerd, inbrengen zal; voorts, dat Walburg, ingeval Philips vóór haar komt te sterven, een lijftocht van 2000 guldens 's jaars zal genieten behalve de reeds genoemde 500 Carolus guldens en bovendien nog een rente van 500 guldens 's jaars, die haar door Anna van Egmond, Philips moeder, uit goede vriendschap wordt geschonken, een en ander onder bepaling, dat, indien zowel Philips als zijn broeder Floris van Montmorency zonder nakomelingschap mochten komen te sterven, het graafschap Hoern,

de heerlijkheid Weerdt en de dorpen Bouckholt en Bruegell aan den huize Nuenar zullen vervallen." Int jaer onses Heeren dhuisent viiff hondert sessendvertig, den tweendetwintigsten Januarius. Geïnsereerd in de brief d.d. 1574 Maart 5 (zie regist no. 176).

160. 1546 September 6
 Ingelanden en geërfden in den lande van Althenae staan Anna van Egmond, gravin van Hoern, vrouwe van den lande van Althenae een twaalfjarige bede toe, te weten van 3 stuivers van elke onvrije morgen land gedurende de eerste twee jaren en van 4 stuivers gedurende de tien overige jaren, op voorwaarde, dat de vrouwe van Althenae hen bevrijden zal van de tiende penning en andere imposten, welke door de Keizer worden geëist en dat de heer van Hoern hen met geen andere beden belasten zal.
 Up huyden den sesten September anno XVc zes ende veertich.
 Oorspr. op papier (Inv. no. 20.5). Met handtekeningen van G. van Outhuesden, J. van Vuytwick, Philips van Weyborch en Huybrecht Wouterszoon.
161. 1548 April 16
 "Philips van Montmorenty, graaf tot Hoern, heer van den lande van Althena, etc., en Aerdt die Joede, heer tot Hardixvelt, sluiten een accoord, waarbij eerstgenoemde om een eind te maken aan het proces, eertijds door Jacob, graaf tot Hoern tegen Jan die Joede gevoerd over de visserij in de Merwede binnen de limieten der heerlijkheid Hardixvelt en nog steeds hangende voor de Grote Raad te Mechelen, de heer van Hardixvelt met de heft der vronen van hetgeen in de vornoemde visserij met zogenaamde ""standaerten"" wordt gevangen, beleent."
 Up huyden den sestienden Aprilis anno XVc acht ende veertich.
 Oorspr. op papier (Inv. no. 88). Met handtekeningen van Philips van Montmorant en Aerdt die Joede.
162. (1549)
 Philips van Montmorantz, graaf van Hoorne, etc., beleent Willem van Harff, heer te Alstorp, met het slot en huis Goir en al hetgeen daartoe behoort, op dezelfde voorwaarden, als waarop deze heerlijkheid van zijn voorzaten, de graven van Horne, ten leen ontvangen placht te worden.
 Z.d.
 Afschrift op papier (Inv. no. 96).
 Datum ontleend aan Publications de la Societé historique et archéologique dans le duché de Limbourg, dl. LXV, p. 431.
163. 1553 Mei 12
 Johan, heer van Cruninghen en Heenvliet, etc., verklaart Anna van Egmond, gravin tot Horne, vrouwe tot Weert, Althenae, etc., te vrijwaren tegen alle aanspraken van derden terzake van de door hem verzochte opening van justitie voor stadhouder en leenmannen van het graafschap Horne nopens het huis en slot Ghoor, de heerlijkheid Poll en den hof, gelegen te Bugghenom, aan hem vervallen bij de dood zijns broeders Joist van Cruninghem, welke goederen door wijlen graaf Jacob van Horne voor 1500 goudguldens aan Goedert van Draeckefelt waren verkocht.
 Ghedaen unnd gheschiet up onsen huise tot Heenvliet up de XIIten dach van Meye anno XVc unnd dryen vyftich.
 Oorspr. (Inv. no. 97). Met zegel van de oorkonder in rode was.
164. 1553 Juni 10
 Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat Johan Schellaert, rentmeester van Althena en van Municklandt, en zijn zuster Anna, Gielis Schellaert's dochter, zich ieder borg stellen voor 500 Carolus guldens ten behoeve van Cornelis van Rijswiick, aangewezen door Anna van Egmond, gravin tot Hoern, vrouwe van Althenae, Weerdt, Cortershem, etc., als opvolger van Johan Schellaert voornoemd onder de verplichting om een cautie van 1500 Carolus guldens te stellen.
 Opten thienden dach van Junii anno XVc drie ende viiftich.
 Oorspr. (Inv. no. 15). Met zegels van Thomas Janszoon van den weerd en Muybrecht van Zevender in groene was, geschonden.
165. 1559 Augustus 9
 Philips, Koning van Castille, etc., verklaart Philips van Montmorency, graaf van Horne, ridder van het Gulden Vlies, stadhouder en kapitein-generaal van het hertogdom Gelre en het graafschap Zutphen te benoemen tot admiraal ter zee.

Donne en nostre ville de Gand Le IXe Jour dacust Lan de grace mil cinq cens cinquante neuf, de nos regnes a scavoir des Espaignes Sicille etc. le quatriesme et de Naples te sixiesme.

Oorspr. (Inv. no. 62). Met troonzegel en contrazegel van de oorkonder in rode was.

- 166.** (1560) Februari 11
 Ingelanden en geërfden in den lande van Althenae staan de graaf van Hoorn als heer van Althenae een twaalf-jarige bede van 4 ½ stuiver van elke morgen land toe op voorwaarde, dat hij hen zal vrijwaren van alle lasten en beden, door de grafelijkheid van Hollant geheven, gelijk hij tot dusver heeft gedaan, doch verklaren wegens de heersende armoede niet in staat te zijn om zijn beden intake de terugbetaling van 12000 Carolus guldens, welke deze lasten hem gedurende de laatste 17 of 18 jaren hebben gekost, zomede inzake een tegemoetkoming voor de reparatiekosten van 's graven huis binnen Woudrichem in te kunnen willigen.
 Anno XVc LIX nae tscrijven shooffs van Hollant ... op ten XIsten Februarii.
 Gevidimeerd in de brief d.d. 1560 Febr. 13 (zie regest no. 167).
- 167.** 1560 Februari 13
 Schout, burgermeesters en schepenen van Woudrichem geven vidimus van de brief d.d. 1560 Februari 11 (zie no. 166).
 Gedaen ende geschiet den XIIIen Februarii anno XVc ende tsestich, stilo communi.
 Oorspr. (Inv. no. 20.3). Met zegel der stad Woudrichem in groene was.
- 168.** 1560 Februari 14
 Schepenen van Woudrichem oorkonden, dat het merendeel der geerfden en poerters in de bedijkte polder en de landen, gelegen buitendijks aan De Werken, de graaf van Hoorn als heer van Althenae een twaalf-jarige bede van 2 ½ stuiver van elke morgen land hebben toegestaan, op voorwaarde, dat hij hen van alle lasten en beden, door de Koning of de Staten van Hollant geheven, zal vrij houden.
 Gedaen ende geschiet den XIIIen Februarii anno XVc ende tsestich, stilo communi.
 Oorspr. (Inv. no. 20.4). Met zegel jan spiegel en Heinrich van Vooren in groene was.
- 169.** (1561) Januari 2
 Philips, Koning van Castille, etc., bevestigt Philips van Montmorency, graaf tho Horne, zijn camerling, ridder in de orde van het Gulden Vlies, admiraal der Nederlanden, kapitein der archieren van zijn lijfwacht en stadhouder van het vorstendom Gelre en het graafschap Zutphen, in het ambt van jagermeester van de Veluwe.
 Gegeven in onse stadt Bruessele den tweeden dach January int jaer onses Heeren duysent vijfhondert tsestich, van onsen rijcken to weten van Spaengnen ende beyde Sicilien tzeste, ende van Naples tachtste.
 Oorspr. (Inv. no. 63). Met troonzegel en contrazegel van de oorkonder in rode was.
- 170.** 1561 Mei 21
 "Schepenen van Woudrichem, uitspraak doende in het proces tussen Jan de Feyter Brienenszoon als gemachtigde van het Karthuizerklooster bij Sint Geertruyden berch, eiseres, en de drossaard van den lande van Althenae namens de gravin ven Hoorn, ""conteraenvanger"" en verweerder, rakende een stuk land, gelegen buitendijks onder Emmichoven, wijzen eiseres haar eis toe."
 Gewezen den XXlen Mey anno XVc ende een ende tsestich.
 Oorspr. op papier (Inv. no. 90). Met handtekening van M. Zevender.
- 171.** 1561 October 29
 Het Hof van Hollandt beveelt de eerste gezworen deurwaarder om de vrouwe van Hoorn als vrouwe van dan lande van Althenae te sommeren haar handen af te trekken van zeker stuk land, gelegen buitendijks onder Emmichoven, dat bij vonnis van schepenen van Woudrichem aan de Karthuizers buiten Sinte Geertruyden bergh was toegewezen, doch welk vonnis het gerecht opzettelijk verzuimd had uit te voeren, en in geval van weigering de vrouwe van Hoorn voor den Hove te dagvaarden.
 Gegeven in den Haege onder tzezel van Justitie hieraengehangen den XXIXten Octobris anno XVc LXI.
 Afschrift op papier, gecollationneerd door Corn. Janszoon van Almkerck, deurwaarder (Inv. no. 90).
- 172.** 1562 September 7

Schepenen van Woudrichem certifiëren, dat Gerit Geritszoon de jonge, Jan Cloots Jacobszoon, Huybrecht Willemszoon en Adriaen Meuszoon, inwoners van De Wercken, ten verzoeke van Gielis Schellaert, drossaard van den lande van Althenae, verklaard hebben, dat zij respectievelijk van de graaf Van den Berch, de erfgenamen van Seger van Alveringen, en de rentmeester van Althenae verscheidene buitendijkse gronden aan De Werken in pacht hebben gehouden, waarvan zij, evenals hun voorgangers het rustig genot hebben bezeten, tot in September 1561 hun door de commissarissen des Konings het gebruik van de vogelstad en de visserij binnen de door hen gepachte gebieden ontzegd is geworden.

Gedaen ende geschiet den VIIen September anno XVC ende twe ende tsestich.

Oorspr. op papier (Inv. no. 6.7). Met opgedrukte zegels van Heynrik die Roemer en Adriaen van der Hoeven Ewoutszoon in groene was, het laatste bijna geheel verloren.

- 173.** 1566 Augustus 17
Philips van Montmorancy, graaf van Hoern, vrijheer zu Nevell, heer zu Weerdt, Althenae, Corterssum, Bucholt en Bruegell, ridder van het Gulden Vlies en admiraal der Nederlanden, legt aan zijn erfgenamen de verplichting op om de 6000 Brabantse guldens welke deels voor zijn stiefvader Johan van Huerne, deels door zijn moeder Anna van Egmond en deels bij zeker testament door hem zelve aan zijn echtgenote Walburg van Nuenar, gravin zu Hoerne, zijn vermaakt, uit te keren uit de revenuen der heerlijkheid Althenae en vermaakt daarenboven aan zijn echtgenote alle sieraden en lijnwaad, welke zij bezit, benevens een gedeelte van het zilverwerk en huisraad, tot de meubilering van 4 kamers.
Geschehen zu Weerdt auff unserem Schloss ... den siebenzehendsten Augusti anno dhausent vunffhundert sechtzich und sechs.
Geïnsereerd in de brief d.d. 1574 Maart 24 (zie regest no. 177).
- 174.** feb-10
Harman, graaf zu Nyvenaer en Morss, heer zu Bodtbur en Rodemach, erfhofmeester van het aartsbisdom Collen, en Rooms Koninklijke Raad, machtigt Friederich Boeymer, der rechten doctor, om de heerlijkheid Althenae, welke krachtens het, testament van Johan, graaf van Horn ingevolge het overlijden van Philips en Floris van Montmorancy aan hem is vervallen, in leen te ontvangen en te verheergewaden.
Gegeben Meintz den zehenten Februarii im dach unseres Hern Salich machers thausent funffhundert und ein und siebentzigh.
a. Geïnsereerd in de brief d.d. 1571 Maart 1 (zie no. 175).
b. Afschriften op papier (Inv.no. 64).
- 175.** 1571 Maart 1
Stadhouder en leenmannen van Hollant weigeren Frederik van Boyemer, doctor in de rechten, als gemachtigde van Harman, graaf zu Nyvenaer, etc., te belenen met het land en da hoge en lage heerlijkheid van Althenae, benevens de stad Woudrichem en het slot Althenae, op grond van het feit, dat de Koning deze heeft doen confisqueren en in handen van zijn stadhouder doen stellen.
Actum in den Hage den eersten Martii anno XVC tseventich, stilo curie Hollandie.
Oorspr. (Inv. no. 64). Met handtekening van de griffier der lenen C. Oem.
- 176.** 1574 Maart 5
De officiaal van de aartsbisschop van Keulen geeft ten verzoeke van Anna van Egmond, gravin-weduwe van Hoern en Adolphus, graaf van Nuenar en Limburgh, heer tot Alpen, Hackenbroech, Helpenstein, etc., baron tot Lennep, etc., transsumpt van de brieven d.d. 1540 Nov. 28 (zie no. 148) en 1546 Januari 22 (zie no. 159).
Sub anno Domini millesimo quin gentesimo septua gesimo quarto, indictione secunda, die quidem Veneris quinta, mensis Martii.
Oorspr. (Inv. no. 65). Het zegel van de oorkonder verloren.
Op hetzelfde stuk de brief d.d. 1574 Maart 24 (zie no. 177).
- 177.** 1574 Maart 24
De officiaal van de aartsbisschop van Keulen geeft ten verzoeke van Wernherus Schenck, der rechten doctor, als gemachtigde van Adolphus, graaf van Nuenar en Limburgh, heer tot Alpen, Hackenbroech en Helpenstein, barch tot Lennep, etc., trahssumpt van de brieven d.d. 1540 Oct. 26 (zie no. 147) en 1566 Aug.ustus 17 (zie no. 173).

Sub anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, indictione secunda, die quidem Mercurii vigesima quarta, mensis Martii.

Oorspr. (Inv. no. 65). Het zegel van de oorkonder verloren. Op hetzelfde stuk de brief d.d. 1574 Maart 5 (zie no. 176).

178.

1577 September 5

Die van de Reeckeninge ordonneren de rentmeester-generaal van Zuythollant om zijn handen af te trekken van de Galgewaert, gelegen in den lande van Althena tegenover de stad Gorinchem en deze uit zijn rekening te laten, overeenkomstig de inhoud ener beschikking, in 1566 door de hertogin van Parma ten gunste van de graaf van Hoorn verleend.

Gedaen ... inden Hage ...den vijffden Septembris anno XVc zeven ende tseventich.

Oorspr. (Inv. no. 6.8). Met opgeplakt papieren zegel van de Rekenkamer en handtekening vande Greve.